

08 jaarverslag

Inhoud

SAMENVATTING __ 4

1. MISSIE __ 6

2. CAMPAGNES __ 8

- 2.1 Klimaat en energie __ 11
- 2.2 Oceanen __ 17
- 2.3 Bossen __ 22
- 2.4 Giftige stoffen __ 25
- 2.5 Genetische manipulatie __ 28

3. COMMUNICATIE EN EDUCATIE __ 32

- 3.1 Communicatie __ 33
- 3.2 Greenpeace in de media __ 35
- 3.3 Service desk __ 37
- 3.4 Educatie __ 39

4. FONDSENWERVING EN DONATEURS __ 42

5. ORGANISATIE EN BESTUUR __ 46

- 5.1 Greenpeace wereldwijd __ 47
- 5.2 Organisatie en bedrijfsvoering __ 50
- 5.3 Medewerkers __ 53
- 5.4 Vrijwilligers __ 55
- 5.5 Directie __ 57
- 5.6 Bestuursverslag __ 57

6. FINANCIËN __ 62

- 6.1 Financieel beleid __ 63
- 6.2 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling __ 65
- 6.3 Samenvatting financieel beeld __ 68
- 6.4 Jaarrekening en toelichting __ 71
 - 6.4.1 Staat van baten en lasten __ 71
 - 6.4.2 Balans __ 85

7. VOORUITBLIK 2009 EN VERDER __ 94

- 7.1 Campagnes en beleid __ 95
- 7.2 Fondsenwerving en financiën __ 96

BIJLAGEN

- 1. Overige gegevens __ 97
- 2. Samenwerkingsverbanden __ 98
- 3. Publicaties __ 98

GREENPEACE

colofon

Coördinatie Nicole van den Bosch, Radboud van Delft **Teksten** Radboud van Delft, John Eussen, Jacqueline Schuiling (eindredactie) **Beeldredactie** Gerda Horneman **Vormgeving** The Ad Agency **M.m.v.** Meike Baretta, Femke Bartels, Herman van Bekkem, Mirjam Bekker, Maartje van Boekel, Jan Willem Dol, Yuri Gunther Moor, Mariëtta Harjono, Jikke Heermans, Edith Hertog, Jens Hooiveld, Pavel Klinckhamers, Chris de Koning, Simone Langley, Greetje Lubbi, Joyce van Nispen, Kim Schoppink, Ellen van Stekelenburg, Hilde Stroot, Alex Struyker-Boudier, Ike Teuling, Liesbeth van Tongeren, Laura Westendorp, Kees Zitman, Monique Zwiesereijn © 2009 Stichting Greenpeace Nederland **Papier en inkt** Een gedrukt exemplaar van het jaarverslag 2008 van Greenpeace Nederland is geproduceerd op 100% hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier. De inkt is gemaakt van plantaardige grondstoffen. **Foto cover** Gerda Horneman **Foto achterkant** Ben Deiman **Digitaal of in druk** Op www.greenpeace.nl/jaarverslag kunt u dit jaarverslag digitaal bekijken en downloaden. Wilt u gratis een geprint exemplaar van dit jaarverslag ontvangen? Bel, schrijf of e-mail dan naar: Greenpeace Nederland, Postbus 3946, 1001 AS Amsterdam, tel: 0800 422 33 44, e-mail: info@greenpeace.nl.

Voorwoord

Geloof u dat de economie weer zal aantrekken? Of is een les van de kredietcrisis juist dat het zo niet langer door kan gaan? Komt een groene, duurzame economie nu dichterbij, of zijn we daarvan juist verder verwijderd dan ooit? 2008 is een enerverend jaar. Voor de wereldeconomie, voor het milieu en voor Nederlandse milieuorganisaties in het bijzonder.

In een actuele versie van ons scenario voor een schone en klimaatveilige toekomst laat Greenpeace zien hoe we klimaatverandering kunnen tegengaan én onze economie een flinke impuls geven. We verzetten ons stevig tegen plannen voor nieuwe, klimaatvervuilende kolencentrales. In 2008 krijgen we de steun van twee beroemde klimaatdeskundigen: Al Gore en James Hansen, wetenschappelijk directeur van NASA, roepen onze overheid op géén nieuwe kolencentrales te bouwen.

Een meerderheid van de Nederlanders maakt zich zorgen over klimaatverandering. Veel mensen verzetten zich daarom samen met ons tegen de klimaatvervuilende kolencentrales. Ze tekenen een oproep aan E.ON om af te zien van zijn vervuilende kolenplannen. Ze planten bomen op de Rotterdamse Maasvlakte waar E.ON een nieuwe kolencentrale begint te bouwen. En ze ketenen zich vast aan de bulldozers op de bouwplaats. Al die geweldloze acties, juridische procedures en digitale protesten hebben effect: twee nieuwe kolencentrales zijn vertraagd of van de baan.

Geweldloos is ook de actie in het Duitse deel van de Noordzee, die in augustus veel stof doet opwaaien in de Nederlandse media. Met basaltblokken in zee bakent

Nederland heeft een lange periode achter de rug van polderen, overleg en langzame consensusbouw. Maar dat verandert: we zien meer maatschappelijke polarisatie en mondiale problemen die zich steeds urgenter opdringen. Greenpeace zal ook in die omstandigheden het milieu op de politieke agenda zetten en oplossingen aandragen. Overal waar mogelijk realiseren we successen. Samen met honderdduizenden donateurs en vrijwilligers maken we ons sterk voor een groene, duurzame wereld. Juist nu.

Amsterdam, 20 april 2009

A handwritten signature in blue ink, which reads 'Liesbeth van Tongeren'.

Liesbeth van Tongeren
directeur Stichting Greenpeace Nederland

Greenpeace symbolisch een stukje beschermd natuurgebied onder water af. Iets wat overheden wel afspraken, maar na dertien jaren van overleg, onderzoek en convenanten nog niet voor elkaar hebben gekregen. Helaas duurt het even voordat de discussie in de media over het werkelijke probleem gaat: de uitputting van onze zeeën en oceanen. Maar ook hier noteren we een eerste succesje. Minister Verburg zet, na de Greenpeace-actie, een eerste stap op weg naar bescherming van vier zeegebieden in de Nederlandse Noordzee.

Geen nieuwe kolencentrales! Zeereservaten

Onze topprioriteit in 2008 is opnieuw de strijd tegen klimaatverandering en vóór schone energie. We willen geen nieuwe kolencentrales! Onze kolencampagne richt zich in 2008 vooral op kampioen klimaatvervuiling E.ON. We winnen juridische procedures, roepen mensen op weg te rennen bij E.ON en we voeren actie op de Rotterdamse Maasvlakte. En in ons scenario voor een schone en klimaatveilige toekomst laten we zien dat de enige weg uit de klimaatcrisis – schone energie en slim energiegebruik – haalbaar én rendabel is.

Zeereservaten zijn dé manier om ervoor te zorgen dat ook de generaties na ons nog kunnen genieten van een rijk zeeleven vol vis. Beroering ontstaat als we in de Noordzee een stukje beschermd natuurgebied symbolisch afbakenen. We krijgen veel kritiek in de media, maar winnen politieke urgentie voor het onderwerp. Onze campagne Maak Schoon Schap werpt z'n vruchten af: acht supermarkten besluiten meer duurzame vis in te kopen. En om de Japanse walvisvloot definitief aan de ketting te krijgen, starten we een intensieve campagne in Japan zelf.

Unilever gaat 'om'

Unilever gaat razendsnel 'om' als we in Europa én Indonesië campagne voeren tegen de kap van oerbossen voor palmolieplantages. De multinational zet collega-grootverbruikers van palmolie onder druk, om óók onze eis te ondersteunen voor een verbod op kap voor palmolie. We organiseren een Europees protest tegen het uitblijven van goede wetgeving tegen illegale houthandel. En we krijgen net op tijd een verlenging voor elkaar, van het verbod op de handel in soja waarvoor Amazonewoud is gekapt.

Samen

Gifvrije iPods

In 2008 blijkt dat onze groene electronicagids een groot effect heeft. Veel electronicaproducten besluiten giftige stoffen uit te bannen en verbeteren hun inzamelingsbeleid. Philips krijgt onze speciale aandacht, omdat het weigert overal ter wereld zijn eigen afval op te ruimen – in Ghana documenteren we de gevolgen, op giftige dumpplaatsen. Onze jarenlange campagne voor 'groene' Apple-producten levert in 2008 de eerste gifvrije iPods op. En het gifschip de Otapan komt eindelijk schoon aan op een Turkse sloopwerf.

Confettikanon tegen gentic

We organiseren een succesvolle cyberactie tegen de teelt van drie genticgewassen in Europa. Met chocolademuizen wijzen we Nederlandse parlementariërs op een ontvallend rapport over de gezondheidsschade bij muizen die zijn gevoerd met genticmaïs. In een proefveld met genticmaïs strooien we met een 'confettikanon' vrolijke papieren vlinders en bloemzaadjes, om de riskante proef onmogelijk te maken. Onze steekproeven van illegale maïsimporten leveren extra controles op door de Voedsel- en Warenautoriteit.

Daling donateurs

In 2008 stijgen onze inkomsten uit fondsenwerving tot 19,7 miljoen euro. Onze donateurs blijken een trouwe en solide basis onder ons werk. Hoewel het donateursaantal daalt, van 568.000 naar 550.000, geven ze samen meer aan Greenpeace dan in 2007! De kosten voor onze eigen fondsenwerving blijven met 16,5 procent ruim onder de CBF-norm (25 procent).

Stijging inkomsten

Ondanks de economische recessie in het laatste kwartaal stijgen onze inkomsten in 2008 tot 23,8 miljoen euro. Dat is bijna 5 procent meer dan in 2007. We geven daarvan 22,7 miljoen euro uit aan onze milieucampagnes, de organisatie en aan fondsenwerving. Het resultaat is dus positief: 1,1 miljoen euro. Dit bedrag reserveren we voor toekomstige activiteiten, met name in armere landen die kampen met grote milieuproblemen. Van dit positieve resultaat dankt Greenpeace 1 miljoen euro aan een extra bijdrage – boven op de belangrijke gift van 2,5 miljoen euro – van de Nationale Postcode Loterij voor de bouw van ons nieuwe vlaggenschip de *Rainbow Warrior III*.

Pers en publiek

De meeste media-aandacht gaat dit jaar uit naar de Noordzee-acties, maar ook de kolencampagne komt veel en goed in de pers. De service desk investeert flink in goede telefonische contacten met donateurs. Kinderen van de Greenteams vragen minister Verburg om zeereservaten en ruim honderd groepen kinderen bezoeken ons educatieschip de *Sirius*. In 2008 presenteren we ons eerste digitale magazine, een tijdschrift op internet vol verhalen, foto's en filmpjes over walvissen.

© GP/REZAC

GREENPEACE

vattening

Wereldwijde milieucampagnes

Onze kracht is dat we een internationale milieuorganisatie zijn. Greenpeace-kantoren met meer inkomsten steunen minder draagkrachtige, die een belangrijke rol spelen in onze milieucampagnes. Nederlandse donateurs financieren ook in 2008 gezamenlijke activiteiten, zoals de walviscampagne of de campagne tegen de vernietiging van Indonesische oerbossen. Trots opent in 2008 een nieuw Greenpeace-kantoor zijn deuren in Afrika, mede dankzij een forse bijdrage van Greenpeace Nederland.

Mensenwerk voor het milieu

Onbetaald én onbetaalbaar is het werk van onze vrijwilligers: zo'n 500 mensen die voorlichting geven, actievoeren of klussen op de *Sirius*. Het bestuur is onafhankelijk en bestaat uit 6 leden, die hun werk eveneens onbetaald doen. Eind 2008 werken bij Greenpeace Nederland 101 mensen: 65 vrouwen en 36 mannen. Meer dan de helft werkt in deeltijd, minder dan 35 uur per week. Het managementteam bestaat uit 3 vrouwen en 4 mannen.

De toekomst

Een vooruitblik op 2009 en verder blijft voor Greenpeace een heikele kwestie: een deel van onze kracht schuilt juist in de verrassing. Natuurlijk willen we vertellen wat onze plannen zijn en dat doen we ook... maar niet tot in detail. Voor 2009 is de belangrijkste speerpunt van de Greenpeace-campagnes dat in Kopenhagen een ambitieus, wereldwijd klimaatverdrag wordt gesloten. In hoofdstuk 7 lichten we – zoveel we kunnen – onze toekomstplannen verder toe. Plannen voor onze milieucampagnes, voor onze organisatie en ons financiële beleid.

1 Missie

© GROEIMAN

Dit is Greenpeace Greenpeace is een internationale milieu-organisatie die door onderzoek, overleg en acties werkt aan een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu. In aansprekende, succesvolle campagnes maken we milieuproblemen én mogelijke oplossingen zichtbaar voor een breed publiek.

Greenpeace is vernieuwend en creatief, toont lef en is vasthoudend. Greenpeace is trots op haar onafhankelijkheid en koestert de – wereldwijd miljoenen – donateurs en vrijwilligers die haar campagnes mogelijk maken.

Dit is onze basis

Onze visie: Greenpeace vindt de vitaliteit van de aarde fundamenteel voor al het leven en strijdt daarom voor een snelle realisatie van een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu.

Onze missie: Greenpeace is een onafhankelijke internationale milieuorganisatie. Door geweldloze en inventieve confrontaties stellen we milieuproblemen aan de kaak en stimuleren we oplossingen voor een gezond en duurzaam evenwicht tussen mens en milieu.

Dit willen we bereiken

Gevaarlijke klimaatverandering tegengaan door efficiënt energiegebruik en een overgang naar schone energiebronnen, en foute keuzes als kernenergie en CO₂-opslag voorkomen.

Oerbossen beschermen, vanwege de biodiversiteit én de belangrijke bijdrage die het voorkomen van ontbossing levert aan de oplossing van het klimaatprobleem.

Onze zeeën en oceanen beschermen, en alles wat daarin leeft.

Gifvrije productie en producten stimuleren en dumping van schadelijke stoffen in het milieu voorkomen.

De teelt en verspreiding van genetisch gemanipuleerde gewassen voorkomen: van het veld, uit ons eten en uit het veevoer.

Dit zijn onze kernwaarden

Liefde voor onze blauwgroene planeet. Dit is de motivatie van al ons handelen.

Geweldloosheid. Greenpeace is principieel geweldloos, onze acties zijn vreedzaam.

Onafhankelijkheid. Greenpeace is politiek en religieus onafhankelijk, en accepteert geen giften van bedrijven of subsidies van de overheid.

Internationaal. Campagnes hebben een internationale basis: milieuproblemen houden zich immers niet aan grenzen.

Campagne voeren. Greenpeace dóét iets om een milieuprobleem op te lossen. We combineren onderzoek, lobbywerk, acties, educatie en communicatie in campagnes met een duidelijk milieudoel.

Bearing witness. Deze manier van actievoeren stamt van het gelijknamige Quaker-beginsel: als getuige aanwezig zijn op de plaats van de misstand om dat publiek te kunnen maken.

Betrokkenheid. We zijn met ons hart én ons hoofd betrokken bij de milieuthema's waarvoor we campagne voeren.

Oplossings- en resultaatgerichtheid. Greenpeace laat zien dat er oplossingen zijn voor milieuproblemen. Met onze campagnes behalen we concrete resultaten.

Voorzorgprincipe. Bij twijfel over mogelijke schadelijkheid voor mens en milieu kiest Greenpeace voor het voorzorgprincipe. Voorkomen is immers beter dan genezen. Kortom: geef het milieu het voordeel van de twijfel.

Eerlijke duurzaamheid (equitable sustainability). Iedereen heeft evenveel recht op een schoon en gezond milieu: Greenpeace zet zich in voor een duurzame én eerlijke wereld.

Campagnes

Greenpeace wil dat overheden en bedrijven hun beleid zodanig wijzigen, dat het milieu beschermd wordt. Hoe voeren we campagne om dat te bereiken?

- **We zetten milieuproblemen op de politieke en maatschappelijke agenda's.**
- **We maken milieumisstanden zichtbaar (*bearing witness*).**
- **We dragen schone oplossingen aan: 'het kan anders'.**
- **We organiseren steun voor onze campagnes in de maatschappij.**

Het campagnebeleid van Greenpeace richt zich vanzelfsprekend op de inhoud van de campagnes, maar ook op onze manier van werken. De campagne Klimaat en energie is ook in 2008 onze topprioriteit. Doel is ervoor te zorgen dat de plannen voor de bouw van vijf nieuwe kolencentrales in de prullenbak belanden en er wordt geïnvesteerd in energiebesparing en duurzame energie. De Oceanencampagne vraagt in 2008 aandacht voor de noodzaak van het instellen van zeereser-

vaten, en we zetten supermarkten aan tot een duurzamer visinkoopbeleid. We spreken multinationals aan op hun aandeel in ontbossing: ondersteun onze eis van een moratorium op boskap in Indonesië en de Amazone. Onze elektronicaranglijst levert in 2008 beduidend meer schone producten op. En genetische manipulatie staat mede dankzij onze campagnes weer volop in de politieke belangstelling.

Onderzoek & oplossingen

Onze campagnes zijn gebaseerd op gedegen onderzoek: we brengen milieuproblemen en de effecten daarvan in kaart.

Waar mogelijk dragen we oplossingen en alternatieven aan, zoals ons Energie[r]evolutiescenario dat laat zien dat een schone en klimaatveilige toekomst heel goed mogelijk is. Greenpeace laat regelmatig onderzoeken uitvoeren door erkende wetenschappelijke instituten als TNO en beschikt zelf over een onderzoekslaboratorium binnen de Universiteit van Exeter in Groot-Brittannië.

Lobby & actie

Greenpeace lobbyt veelvuldig in haar campagnes. We willen betrokken politici, organisaties en

bedrijven overtuigen van de urgentie van milieuproblemen en -oplossingen. Zij zijn tenslotte degenen die schone energie mogelijk moeten maken, zeereservaten instellen en de handel in illegaal hout moeten verbieden. Greenpeace herinnert hen zo vaak mogelijk aan die verantwoordelijkheden. We doen dat in belangrijke nationale en internationale overlegorganen, we gaan gevraagd en ongevraagd op bezoek bij politici, we schrijven brieven en voeren gesprekken met bedrijven en belangenorganisaties. Vaak sluiten we coalities met andere niet-gouvernementele organisaties, lokale bewoners of andere

direct betrokkenen. Levert dit niets op, dan vragen we met onze geweldloze acties aandacht van media en publiek voor deze milieuproblemen, en voor de rol die bedrijven of de overheid daarin spelen. Greenpeace is dáár aanwezig waar het milieuprobleem zich voordoet. Bij piratenvissers in de Stille Oceaan, de brandende oerbossen van Indonesië en de elektronica-dumpplaatsen in Ghana. Om de wereld te laten zien wat er gebeurt en om de milieuschade daadwerkelijk te stoppen. Wij zetten ons met lijf en leden in voor de zaak waarvoor wij staan.

Internationale campagnes

Greenpeace is een internationale organisatie die wereldwijde campagnes voert. Onze campagnes in Nederland zijn daar vaak onderdeel van: milieuproblemen houden zich immers niet aan grenzen. Wij dus ook niet. We voeren in Nederland campagne, maar ook daarbuiten. Ongeveer een derde deel van onze financiële middelen wordt besteed aan internatio-

nale campagnes en projecten, en aan de ondersteuning van andere Greenpeace-kantoren. Welke internationale campagnes in 2008 mede dankzij Nederlandse donateurs mogelijk zijn, laten we kort zien in de paragrafen 2.1, 2.2 en 2.3. In hoofdstuk 5 beschrijven we de manier waarop de internationale samenwerking binnen Greenpeace is georganiseerd en geven we een kort overzicht van onze steun aan andere Greenpeace-kantoren. In paragraaf 6.4 verantwoorden we de bijdrage van Greenpeace Nederland aan deze internationale campagnes en projecten financieel.

2.1

Klimaat en energie

Greenpeace richt haar kolencampagne in 2008 vooral op kampioen klimaatvervuiling E.ON. We willen géén nieuwe kolencentrales! We winnen juridische procedures, we rennen weg bij E.ON in de Eindhovense marathon en we voeren actie op de Rotterdamse Maasvlakte. Greenpeace laat zien dat de enige weg uit de klimaatcrisis – schone energie en slim energiegebruik – haalbaar én rendabel is. Kijk voor meer nieuws over klimaat en energie uit 2008 op www.greenpeace.nl/klimaatverandering.

© GPROBE

© GRYVAN HOUDT

E.ON bouwt illegaal

Botweg beginnen met bouwen. Dat lijkt het Duitse energiebedrijf E.ON de handigste manier om een nieuwe kolencentrale voor elkaar te krijgen op de Rotterdamse Maasvlakte. Maar het bedrijf onderschat Greenpeace. We ontdekken eind 2007 dat E.ON illegaal bezig is. Er is helemaal geen vergunning. E.ON denkt slim te zijn door alleen een vergunning te vragen voor het gebruik van de centrale. Dan lijkt de milieuschade kleiner. Greenpeace tekent onmiddellijk bezwaar aan en de rechter geeft ons gelijk: voorbereidingen, bouw en gebruik van de nieuwe kolencentrale vallen onder één vergunning. Eind februari wordt de bouw opgeschort: de provincies moeten eerst onderzoeken wat de milieugevolgen zijn van alle fasen van de bouw en het gebruik.

De rechter schiet het klimaat ook te hulp in onze juridische procedures tegen Nuon en RWE, die nieuwe kolencentrales willen bouwen in de Groningse Eemshaven. Half november wordt de lozingsvergunning van RWE vernietigd en begin december de milieuvergunning van Nuon. Een gevoelige klap voor de energiebedrijven: zonder vergunningen kunnen ze niet verder werken. Ook de autoriteiten krijgen een rechterlijke veeg uit de pan: ze hebben onvoldoende onderzocht hoe de schadelijke gevolgen van kolencentrales beperkt kunnen worden.

Kamperen op de Maasvlakte

Bearing witness... Greenpeace is er groot mee geworden. Het betekent: naar de plaats van het milieumisdrijf gaan. In dit geval is dat de Rotterdamse Maasvlakte.

We staan er op 19 maart, Nationale Boomfeestdag (gesponsord door E.ON), samen met tv-tuinman Lodewijk Hoekstra. Hij geeft deskundig advies terwijl actievoerders 2008 bomen planten op het bouwterrein van de E.ON-kolencentrale. Half november keren we terug, nu met honderd actievoerders van achttien verschillende nationalitei-

ten! We zetten onze tentjes op (van gerecycled materiaal), installeren een veldkeuken en een windmolen. Een dag lang ketenen we ons vast aan de graafmachines op de bouwplaats, dan knipt de politie ons los. Maar het beroemde zeilschip de *Rainbow Warrior* komt de bezetting ondersteunen. Samen met de *Beluga* blokkeert ze de Rotterdamse kolenhaven. Deze schepenactie is onderdeel van de *Quit Coal Tour*, waarmee Greenpeace over de hele wereld protesteert tegen de bouw van kolencentrales.

© GRYVAN HOUDT

Graadmeter

Met een grote, knalrode thermometer gaat Greenpeace op bezoek bij een andere plaats delict: het kantoor van E.ON in Eindhoven.

E.ON krijgt de thermometer, omdat het energiebedrijf Nederlands kampioen vuile energie is. Dat blijkt uit een vergelijkend onderzoek – de Graadmeter voor energiebedrijven – van onderzoeksinstituut SOMO in opdracht van Greenpeace. Hoe vuil E.ON is, dat laten we zien. Op de stoep storten we een berg kolen, we hullen het kantoor in grote rookpluimen en hangen een spandoek aan de gevel: 'E.ON: Nr.1 in vuile energie'.

Tegelijkertijd lanceren we een bijzondere actiewebsite, waarop iedereen E.ON kan oproepen te stoppen met kolen én een persoonlijke boodschap kan projecteren op de gevel van een E.ON-centrale. Onze groene thermometer overhandigen we aan Eneco, het energiebedrijf dat consequent de stappen zet die nodig zijn om ons naar een schone energietoekomst te brengen.

© GPRENTJES

Ballonnen

Een oorverdovend klimaatalarm gaat begin december af bij het hoofdkantoor van E.ON in Rotterdam. In het gebouw kan door het lawaai niet verder gewerkt worden aan de klimaatvervuilende praktijken van het energiebedrijf. Op de gevel projecteren we de ruim 20.000 oproepen aan E.ON, die mensen op onze speciale actiesite hebben geplaatst. Één actievoerder die aan 700 ballonnen opstijgt, gebruikt een enorme verrekijker om het kantoor in te kijken. Zo onderzoekt hij welke rampzalige kolenplannen het bedrijf verder nog in petto heeft.

Ren weg bij E.ON!

Weten (potentiële) klanten van E.ON wel hoe klimaatvervuilend het energiebedrijf is? Half maart valt bij inwoners van Eindhoven en Rotterdam een brief van Greenpeace op de mat, waarin we ze vragen E.ON een kaart te sturen. Samen willen we E.ON ervan overtuigen dat het geen nieuwe kolencentrale op de Rotterdamse Maasvlakte moet bouwen. Aan de oproep wordt gehoor gegeven: in korte tijd zijn ruim 25.000 kaarten naar E.ON verstuurd. Begin juni organiseren we een debat tussen de directeuren van Greenpeace en E.ON. Maar E.ON

wijkt geen millimeter en zet z'n onzalige plannen door. Dus komen we terug, in oktober. Zo'n 75.000 Eindhovenaren krijgen een brief met de mogelijkheid eenvoudig over te stappen op een schoon energiebedrijf als Eneco of Greenchoice. In de – door E.ON gesponsorde – marathon van Eindhoven lopen 40 Greenpeace-vrijwilligers mee. Vóór de marathon begint hebben we schone graffiti gespoten; we poetsen op het hele marathontraject de tekst 'Ren Weg bij EON!' schoon. Bijna 78.000 actieoproepen krijgt Greenpeace uiteindelijk binnen.

© GPTIL

© GIPRENTIES

Staatssteun aan CO₂-dumping

Wie betaalt de kosten, als een ondergrondse CO₂-opslag gaat lekken? Dat is niet geregeld, als het kabinet half juni zijn Energierapport 2008 presenteert. Toch houdt het alle opties open, inclusief kolen en kernenergie. De keuze voor kolen leunt volledig op de veronderstelling dat CO₂-afvang en ondergrondse opslag mogelijk en veilig zijn. En dat is een illusie, benadrukt Greenpeace. In de hele wereld worden demonstratieprojecten met CO₂-afvang juist geschrapt, omdat de techniek te duur is.

Ook energiebedrijf E.ON, dat goede sier maakt met zijn plannen voor een kolencentrale met CO₂-afvang, gelooft helemaal niet in CO₂-dumping. Dat blijkt uit een onthullende e-mailwisseling tussen de Britse overheid en energiebedrijf E.ON, waarop Greenpeace in februari de hand weet te leggen.

Half oktober onthult Greenpeace bovendien dat de overheid de CO₂-kosten van E.ON voor haar rekening wil nemen. E.ON laat zijn klanten namelijk betalen voor die kosten. En de overheid belooft de acht grootste klanten van E.ON, onder andere uit de staal- en levensmiddelenindustrie, voor deze kosten te compenseren. Uiteindelijk draait de Nederlandse belastingbetaler dus op voor kosten van een nieuwe, vervuilende kolencentrale.

Kolenspoor van vernieling

Om haar kolencampagne te ondersteunen, publiceert Greenpeace in 2008 verschillende onderzoeken naar de werkelijke kosten van kolen. Ons rapport 'De wereld achter kolenstroom' schetst het spoor van vernieling dat steenkool over de wereld trekt. De ellende begint in de kolenmijnen van Zuid-Afrika, Colombia en Indonesië: mensen-

rechtenschendingen, vervuult drinkwater en uitstoot van het zeer sterke broeikasgas methaan. Dan volgt de CO₂-uitstoot tijdens het transport naar Nederland, waar het milieu opnieuw zwaar belast wordt. Omgerekend is de schadepost die energiebedrijven met hun kolencentrales veroorzaken 360 miljard euro per jaar!

© GIPRENTIES

© GIPRENTIES

Investeren met verlies? Kies kolen!

PricewaterhouseCoopers zet voor Greenpeace eind maart de cijfers op een rijtje.

Welke energiebronnen zijn economisch het meest aantrekkelijk voor energiebedrijven? Verrassende uitkomst: hoogefficiënte gascentrales en windenergie zijn veel betere investeringen dan kolencentrales. Als alle productiekosten worden doorberekend – dus ook de prijs van CO₂-uitstoot die vervuilers zouden moeten betalen – leveren kolencentrales dure stroom. We presenteren de resultaten aan de aandeelhouders van Essent, die vervolgens besluiten de kolenplannen van het bedrijf te schrappen!

Klimaatgoeroes: stop kolencentrales!

'I can't understand why there aren't rings of young people blocking bulldozers, and preventing them from constructing coal-fired power plants.' Al Gore, de man die klimaatverandering helder tussen de oren van heel veel wereldburgers kreeg, uit onverbloemde kritiek op de keuze voor kolencentrales bij zijn bezoek aan Nederland op 14 oktober. Ook een andere klimaatgoeroe, wetenschappelijk directeur van de NASA James Hansen, roept Tweede Kamerleden op de bouw van nieuwe kolencentrales te stoppen. Hansen becijfert dat de uitstoot van de nieuwe E.ON-kolencentrale zal leiden tot het uitsterven van 250 planten- en diersoorten.

© PARAMOUNT CLASSIC, A DIVISION OF PARAMOUNT PICTURES

Energiezekerheid met zon en wind

'Schone energie: het kan!' heet het filmpje dat we begin april op YouTube zetten. De beelden en interviews met deskundigen maken duidelijk hoe groot en reëel het potentieel is van energiebronnen als zon en wind. Een gigastop-contact kan bovendien het probleem van windstilte – en dus geen stroom – oplossen, toont Greenpeace begin september aan. Als de windparken op de Noordzee met elkaar verbonden worden, is het stroomaanbod veel constanter: het waait altijd wel ergens op zee. De energiewereld staat duidelijk

niet stil. En Greenpeace ook niet: we presenteren eind oktober ons geactualiseerde 'Energy [R]evolution Scenario', waarin stijgende energieprijzen en dalende kosten van schone energie zijn verwerkt. Veel slimmer energiegebruik en lokaal aanwezige, gratis energiebronnen als zon, wind en waterkracht spelen een hoofdrol in het Greenpeace-scenario en daarom biedt dit beduidend meer zekerheid dan een scenario met kolen- en kernenergie. Bovendien krijgt de economie een flinke investeringsimpuls!

© GP/RENTIES

Nog meer kolencentrales?

De overheids promotie van CO₂-dumping blijft niet zonder gevolgen. Half december maken Essent en Shell bekend dat ze samen onderzoek gaan doen naar de bouw van een nieuwe kolencentrale met ondergrondse CO₂-opslag. De plannen van Essent zijn verrassend na de beslissing in mei om zijn kolencentrale te schrappen. Begin november maakt ook het Belgische bedrijf C.GEN bekend dat het op de Maasvlakte een nieuwe kolencentrale wil bouwen. Greenpeace zal de bouwvergunning zeker aanvechten. Gaan de plannen door, dan dreigen opnieuw vijf nieuwe kolencentrales in Nederland te worden gebouwd: een tegenvaller voor onze campagne, maar vooral een ramp voor het klimaat!

© GREENPEACE

Poznan

Aan de rand van een gigantische Poolse kolenmijn zetten tientallen actievoerders een Climate Rescue Station op, in de vorm van een wereldbol. Het is half november en op 1 december begint in het Poolse Poznan een belangrijke VN-klimaatconferentie. De Greenpeace-vrijwilligers, onder wie de Nederlandse Merel van der Mark, dalen af in de mijn om te protesteren tegen de milieu- en klimaatvervuiling door steenkool. Greenpeace roept westerse landen op akkoord te gaan met een CO₂-reductie van 30 tot 40 procent in 2020. Ze moeten dat vastleggen in een onderhandelingsstekst, zodat de regeringsleiders in Kopenhagen (2009) bindende afspraken kunnen maken. Helaas is de uitkomst van de conferentie teleurstellend. De intensieve lobby van alle Greenpeace-kantoren krijgt de Europese Unie niet zover dat ze een krachtige voorttrekkersrol vervult en de onderhandelingen vlot trekt. Sterker nog: de EU kiest voor gratis emissierechten voor de industrie én voor subsidiemogelijkheden voor nieuwe kolencentrales.

Mislukte bouw

Voor kernenergie lijkt het jaar rustig te beginnen: het kabinet heeft immers in het regeerakkoord afgesproken dat nieuwe kerncentrales niet aan de orde zijn. Maar elders wordt kernenergie steeds vaker naar voren geschoven als alternatief voor fossiele brandstoffen. De Greenpeace-campagne tegen kernenergie boekt succes in Turkije, als na gesprekken met ons slechts één van de zes gevraagde bedrijven een kerncentrale wil bouwen. De Turkse wet vereist minstens twee partijen in de aanbestedingsprocedure. In Frankrijk brengt Greenpeace grote veiligheidsproblemen aan het licht bij de bouw van een kerncentrale in Flamanville. Resultaat: de bouw wordt stilgelegd.

INTERNATIONAAL PROJECT

Klimaat en energie

Nederlandse Greenpeace-donateurs maken in 2008 ook onze internationale klimaatcampagnes mogelijk.

Met ons wereldwijde scenario voor een Energie[r]evolutie onder de arm lobbyen we bij nationale en internationale politici voor een echte oplossing van het klimaatprobleem: slim energiegebruik en schone energiebronnen. Dit scenario krijgt in 2008 een update. Voor een aantal regio's en landen (Mexico, Finland, China, India, Rusland, Griekenland, Canada, de Europese Unie) ontwikkelen we deelscenario's. En we publiceren de 'Wind Energy Outlook 2008'.

In 2008 voert Greenpeace een lobbycampagne om auto's een stuk minder vervuilend te maken, als de EU praat over strengere regelgeving. Met een petitie weten we 45.000 handtekeningen te verzamelen om de Sloveense voorzitter van de EU aan te bieden. We voeren actie in Brussel en Greenpeace onthult in een rapport alle lobbytactieken van de auto-industrie om vooral de uitstootnormen zo ruim mogelijk te laten blijven. Maar de industrie krijgt grotendeels haar zin met een minder strenge norm, die pas later ingevoerd hoeft te worden.

In de aanloop naar de klimaatconferentie in Poznan organiseert Greenpeace haar Quit Coal Tour. De *Rainbow Warrior* en de *Arctic Sunrise* varen elf maanden lang de hele wereld over, van Nieuw-Zeeland tot Denemarken, met de boodschap: stop met kolen, investeer in duurzaam! Te land en ter zee voert Greenpeace actie om de besluitvormers te doordringen van de noodzaak nú het roer om te gooien. In Australië beschilderen we twintig kolenschepen met klimaatboodschappen, op de Filipijnen blokkeren we kolentransporten en in Tsjechië bezetten actievoerders uit heel Europa een grote kolenmijn. We voeren in de Golf van Korinthe actie tegen de Griekse kolenplannen en in de Oostzee klimmen we aan boord van een schip geladen met Zuid-Afrikaanse kolen.

Greenpeace Nederland draagt ook financieel bij aan de internationale campagnes tegen kernenergie. We voeren campagne in Spanje voor het uitbannen van kernenergie en benadrukken op de klimaattop in Poznan dat kernenergie een foute keuze is. In Brazilië wordt de exploitatie van nieuwe uraniummijnen opgeschort na onze onthulling van watervervuiling door bestaande uraniummijnen. Zuid-Afrikaanse parlementariërs krijgen informatie van Greenpeace over de problemen met Franse kernreactoren. En we blijven de financiële en veiligheidsproblemen met de Finse en Franse kerncentrales in aanbouw in de publiciteit brengen.

Ongelukken in Europa

Almelo wordt op de avond van 23 juli 2008 opgeschrikt door een explosie in de verrijkingsfabriek van Urenco.

Het is slechts een van de vele nucleaire ongelukken in Europa die in 2008 opnieuw aantonen dat kernenergie nooit veilig is. Een kleine greep.

In april onthult Greenpeace dat maanden eerder een ongeluk is gebeurd in een Spaanse kerncentrale. De radioactieve vervuiling

heeft zich over zestig kilometer verspreid.

Uit de nucleaire installatie in het Franse Tricastin lekt half juli maar liefst 30.000 liter radioactief afval in nabijgelegen rivieren. Drie weken later raken bij dezelfde installatie honderd mensen 'licht' radioactief besmet.

In België worden omwonenden pas een halve week na een ongeluk in een laboratorium voor medische isotopen gewaarschuwd.

ING in Slowakije

De Nederlandse bank ING garandeert Greenpeace dat ze geen geld zal steken in een Slowaakse kerncentrale.

Greenpeace en andere milieuorganisaties hebben lang campagne gevoerd tegen de investeringen. Ze hameren op de financiële en veiligheidsrisico's van de Slowaakse plannen. Een consortium van negen Europese banken, waaronder ING, wil 800 miljoen euro investeren in uitbreiding van de aftandse Mochovce-kerncentrale. Eind april besluiten ook de andere banken de kerncentrale niet te financieren. Bezwaren zijn het verouderde ontwerp, het ontbreken van deugdelijk onderzoek naar de milieueffecten en de grote veiligheidsrisico's.

Urenco dumpst kernafval

Greenpeace verliest in 2008 een juridische procedure tegen de uitbreiding van verrijkingsfabriek Urenco, hoewel de radioactieve stralingsdosis buiten het terrein te hoog is.

De uitbreiding van Urenco betekent ook dat het bedrijf meer verarmd uranium kwijt wil. Dat wordt nu in Rusland opgeslagen in transportcontainers in de open lucht. Gelukkig heeft de Russische overheid aangekondigd vanaf 2010 niet meer te willen fungeren als nucleaire vuilnisbelt. Tot die tijd zal Greenpeace de exportvergunning van Urenco voor dit afval juridisch aanvechten. Hoe ernstig de gevolgen zijn van radioactieve vervuiling in Rusland en andere voormalige Sovjetstaten, laat de indringende fototentoonstelling zien die Robert Knoth maakte met steun van Greenpeace: Certificaato00358.

Oceanen

Acht grote supermarkten besluiten duurzamer vis in te kopen. De destructieve plannen van Nederlandse vissers in Mauritanië staan voorlopig in de ijskast. En de minister van LNV heeft eindelijk enkele natuurgebieden op de Noordzee aangewezen. Greenpeace laat in 2008 flink van zich horen als het gaat om de bescherming van onze oceanen.

Kijk voor meer oceanennieuws uit 2008 op www.greenpeace.nl/oceanen.

© ASLUND/DP

Acht supers in oranje

Staan we nog in het rood, of zijn we al oranje? Belangrijke vraag, voor de achttien grootste supermarkten in 2008. Want Greenpeace zet de campagne Maak Schoon Schap uit 2007 onvermoeibaar voort, mét een ranglijst van groene, oranje en rode supermarkten. Als de winkels alleen maar duurzame vis zouden aanbieden, was het probleem van overbevissing al half opgelost. Nu moeten hun klanten met een viswijzer in de hand boodschappen doen. Absurd eigenlijk... alle verkochte vis moet 'goed' zijn, dus niet bedreigd of op een schadelijke manier gevangen. Greenpeace wil dat supermarkten een duurzaam visinkoopbeleid voeren en alle foute vis uit het assortiment verwijderen. Dat lukt helaas nog geen enkele grote super. Maar steeds meer supermarkten doen onder druk van onze campagne wel erg hun best. Dat blijkt als Greenpeace in april een nieuwe ranglijst publiceert. Acht supermarkten staan inmiddels op oranje: lijstaanvoerder is EM-TÉ.

Gup roept klanten op geen foute vis te kopen.

Rode gup op bezoek

Misschien doen ze het er wel om, de supermarkten die hardnekkig weigeren een duurzaam visinkoopbeleid te voeren: vroeg of laat staat onze grote rode knuffelgup op de stoep. In juli en augustus zijn de supermarkten Vomar en Hoogvliet aan de beurt. Gup roept hun klanten op geen foute vis te kopen. Bovendien kunnen ze een kaart opsturen waarmee ze hun super vragen vaart te maken met de inkoop van goede vis. Intussen blijft Greenpeace achter de schermen deze supermarkten onder druk zetten. Ze voert gesprekken en

geeft adviezen en informatie. Greenpeace-vrijwilligers trekken de hele zomer langs grote festivals in Nederland. Ze vertellen het feestende publiek over de crisis in de wereldzeeën en vragen of ze hun supermarkten willen oproepen 'Schoon Schap' te maken. Het resultaat: aan het eind van de zomer krijgen de directies van de tien slechtst scorende supermarkten 5.200 actiekaarten aangeboden. En via onze actiesite www.maak-schoonschap.nl sturen klanten meer dan 50.000 actiemails naar deze 'rode' supermarkten.

© GPNAGEL

Visbeurs gesloten

'Ding dong, ding dong! Ladies and Gentlemen, your attention please. Do you want your business to have a future? Sustainable seafood is your best friend!' Die boodschap schalt in april via de intercom door de hal tijdens de grootste visbeurs ter wereld, de European Seafood Exposition in Brussel. Terwijl bezoekers verbaasd opkijken, ketenen tachtig actievoerders uit vijftien landen zich vast aan de stands van vijf grote tonijnleveranciers. Ze sluiten de stands af door er visnetten overheen te hangen. Met deze actie roept Greenpeace de

vishandel op haast te maken met de verduurzaming van de visserij. Op de beurs liggen veel producten van vissoorten die zijn bedreigd of gevangen met destructieve vismethoden. Of beide. Stoppen met overbevissing en destructieve visserijmethoden is niet alleen cruciaal voor het zeemilieu, maar ook voor de vishandel. Zonder vis kan de vissector in de toekomst wel opdoken. Greenpeace voelt zich in haar actie gesteund door een groeiend aantal consumenten dat aangeeft de milieugevolgen van visvangst belangrijk te vinden.

INTERNATIONAAL PROJECT

Gestolen vis uit de Stille Oceaan

Meer dan de helft van alle tonijn die wereldwijd wordt gegeten komt uit het westelijke en centrale deel van de Stille Oceaan. Dus voert Greenpeace daar campagne voor bescherming van deze zwaar overbeviste soorten. We varen naar het gebied met de *Esperanza*, we achtervolgen piratenvisserij en ondersteunen kleine eilandstaten die hun visstanden zien kelderden. Met succes: acht eilandstaten bannen tonijnvisserij uit de omliggende wateren. Greenpeace oefent druk uit op landen waarvan de vissersvloeden in de Stille Oceaan vis stelen en op belangrijke visafnemers. We publiceren zwarte lijsten van piratenschepen. In Afrika steunen we kleinschalige vissers met duurzame vangstmethode tegen de roofzucht van grote – vaak buitenlandse – visbedrijven zoals die van Holland Shellfish. We lobbyen internationaal voor effectieve regels die schadelijke en illegale vispraktijken voorkomen, ook in internationale wateren.

FishMates

Nieuw in de campagne tegen overbevissing zijn de **FishMates: hippe regenlaarzen die het verhaal van de oceanen vertellen**. Kunstenaars ontwerpen de speciale designs voor deze stevige rubberlaarzen, die exotische, maar veelbetekenende namen krijgen als Dark Deep (de mysterieuze diepzee) en Apo Apo, een zeeservant bij de Filipijnen. Uiteraard zijn de laarzen verantwoord geproduceerd en bevat-

ten ze geen giftige stoffen. De FishMates doen het goed op de zomerfestivals, waar het publiek meteen een MaakSchoonSchapkaartje kan invullen: een oproep aan supermarkten om foute vis uit hun schappen te verwijderen. Artiesten als zanger Alain Clark en actrice Hanna Verboom signeren de FishMates en muzikzender TMF verloot de vrolijke laarzen.

Zeereservaat in de Noordzee

Grote beroering in de media ontstaat in augustus, als Greenpeace in het Duitse deel van de Noordzee symbolisch een stukje beschermd gebied afbakt met natuurstenen.

'Criminelen!' roepen Nederlandse vissersorganisaties, en ze krijgen daarvoor alle ruimte in de Telegraaf en zelfs in NRC Handelsblad. Wat is er aan de hand? Dertien jaar eerder zouden Europese landen beginnen met de realisatie van een netwerk van beschermd gebieden. Te land én op zee. Anno 2008 is echter nog niet één stukje Noordzee daadwerkelijk beschermd, alle overleggen, commissies en mooie voornemens ten spijt. Greenpeace vaart met een boot naar het Sylter Buitenrif, een gebied dat officieel Duits natuurgebied is, maar waar vissers en zand- en grindwinners gewoon hun gang mogen gaan. Hier maakt Greenpeace een symbolisch begin met wat Europese overheden al jaren uitstellen: een zeereservaat in de Noordzee.

Greenpeace roept de overheden van de Noordzeelanden nogmaals op om de afgesproken beschermde gebieden eindelijk zelf in te stellen. En om een stapje verder te gaan door ze om te vormen tot zeereservaten. Ze zet een reeks middelen in om de problemen van de Noordzee onder de aandacht te brengen. De afbakingsactie is daarvan slechts één voorbeeld. Maar wel een voorbeeld dat, dankzij een flinke mediahype, veel kritiek veroorzaakt. Kritiek die Greenpeace niet direct verwacht: alle vissers krijgen de locaties door waar de stenen in zee terecht komen. Gevaarlijk is de actie dus niet. Bovendien past de Deense overheid dezelfde methode toe bij het herstellen van natuurgebieden in zee. En uiteindelijk dienen zeereservaten ook de broodwinning van de vissers: in deze volledig afgesloten gebieden kunnen visstanden zich in alle rust herstellen, zodat ook in de wateren daarbuiten meer vis te vinden zal zijn.

Maar de toon is gezet en Greenpeace krijgt kritiek in de media en van haar achterban. Enige honderden donateurs besluiten zelfs op te zeggen. Greenpeace zou echter Greenpeace niet zijn als ze zich alleen daardoor liet leiden. We blijven zoeken naar manieren om ervoor te zorgen dat het zeeleven in de Noordzee zich kan herstellen. Maanden later krijgt Greenpeace in feite haar gelijk. De Tweede Kamer is door de actie wakker geschud en ontdekt dat minister Verburg van LNV haar zoveelste deadline voor de aanwijzing van beschermd gebieden heeft laten lopen. Nu moet ze echt werk maken van het beschermen van de Noordzee. De deadline van december wordt daardoor wél gehaald: Verburg meldt de eerste gebieden aan bij de Europese Commissie. Na alle commotie is toch een eerste kleine stap gezet richting beschermd zeegebieden. Maar het is een zeer bescheiden stap in verhouding tot het wereldwijde netwerk van zeereservaten dat nodig is om onze zeeën en oceanen effectief te beschermen.

Afrika: de lange arm van de Nederlandse visindustrie

© GPF/CARE

Als het prachtige natuurgebied Banc d'Arguin voor de kust van Mauritanië om zeep geholpen dreigt te worden door een Nederlands bedrijf, grijpt Greenpeace in. Holland Shellfish heeft onder de naam Heiploeg Shellfish jarenlang de bodem van de Waddenzee omgeploegd. In 2005 verbiedt het Europese Hof deze des-

tructieve mechanische kokkelvisserij. De vissers krijgen een riante afkoopsom, die Holland Shellfish gebruikt om richting Mauritanië te trekken. Daar wil het bedrijf – nota bene met geld uit een potje voor duurzame ontwikkelingssamenwerking – op grote schaal venussschelpen voor de neus van lokale vissers weggapen. Met een allesvernietigende vismethode die in Nederland verboden is. Greenpeace besluit ter plaatse onderzoek te doen en brengt daarover in juni 2008 een onthullend rapport uit in vier talen: Nederlands, Engels, Frans en Arabisch. Het rapport wordt in Nederland en in Mauritanië aangeboden aan alle belanghebbenden. Door de politieke ontwikkelingen in Mauritanië staan de plannen voor de mechanische schelpdiervisserij inmiddels in de ijskast. Greenpeace houdt nauwlettend in de gaten dat ze daar niet meer uitkomen.

© GPF/FOODA

Corrupt walvisvlees

Verborgen camera's, schaduw en informanten en het volgen van vrachtwagens vol gestolen goederen: vier maanden lang is het dagelijkse kost voor Greenpeace-actievoerders in Japan.

In mei presenteert Greenpeace Japan een goed gedocumenteerd schandaal: de bemanning van het walvisfabrieksschip Nisshin Maru verduistert de beste stukken walvisvlees en verkoopt die op de zwarte

markt. Het schandaal doet veel stof opwaaien en maakt nogmaals duidelijk dat de Japanse walvisjacht absoluut niet wetenschappelijk is. Greenpeace overhandigt het bewijsmateriaal aan de Japanse justitie. Die onderzoekt de zaak echter niet, maar pakt de twee Greenpeace-actievoerders op die het schandaal in de openbaarheid hebben gebracht.

© GPF/HILTON

INTERNATIONAAL PROJECT

Zeereservaten in de Middellandse Zee

De romantische Middellandse Zee uit oude films en liedjes dreigt een vieze zee zonder vis te worden. Piratenvissers en chemische vervuiling vullen het blauwe zeewater. Greenpeace is in 2006 een meerjarige campagne gestart om van dit veelbezongen zeegebied weer een schone, gezonde zee vol leven te maken, door de instelling van een netwerk van zeereservaten. Ook in 2006 en 2007 heeft Greenpeace Nederland bijgedragen aan dit project. Een belangrijke les uit die jaren is dat bevolking en politiek nauw betrokken moeten worden bij de bescherming van de Middellandse Zee. Dat lukt goed in bijvoorbeeld Libanon, waar zelfs de Vissersunie de instelling van een zeereservaat bij Byblos ondersteunt. Turkse vissers reageren in de zomer minder welwillend: zij rammen de *Arctic Sunrise* en bekogelen het schip met brokken lood, waardoor onze helikopter op het dek wordt vernield. Greenpeace voert de hele zomer campagne met de *Arctic Sunrise* tegen de uitroeiing van de blauwvintonijn en voor het instellen van zeereservaten. We betrappen piratenvissers op het gebruik van verboden drijfnetten, maar we doen ook wetenschappelijk onderzoek vanaf ons schip ter ondersteuning van de beoogde zeereservaten.

Suriname in de IWC

In Suriname oefent Greenpeace Nederland druk uit op de overheid om zich uit te spreken tegen de verdere slachting door de Japanse walvisvloot. Zo wil Greenpeace de positie van Japan in de Internationale Walvisvaart Commissie verder isoleren. Dat levert veel media-aandacht op in Suriname, maar nog niet de gewenste toezegging van de Surinaamse overheid.

INTERNATIONAAL PROJECT

Bescherming van walvissen

Nederlandse donateurs maken in 2008 opnieuw onze internationale campagne mogelijk voor bescherming van de walvissen, zoals de expeditie met de *Esperanza* naar Antarctica. Bijna 140.000 mensen doen mee aan onze cyberactie om de Japanse cameraproductent Canon te bewegen de Japanse walvisjacht te veroordelen. We voeren actie tegen de mogelijke bouw van een nieuw walvisfabrieksschip en lobbyen met succes binnen de Internationale Walvisvaart Commissie voor een meerderheid tegen hervatting van de jacht. In Japan praten we met politici, organiseren we exposities en concerten, en onthullen we dat driekwart van de Japanners tegen het Japanse walvisjachtprogramma bij Antarctica is. Onder druk van onze (cyber)activisten weigeren steeds meer supermarkten en restaurants walvisvlees te verkopen.

© GP/REZAC

Esperanza in de Zuidelijke Oceaan

De Japanse walvisjagers zijn eind 2007 weer naar de Zuidelijke Oceaan getrokken om hun afschuwelijke, dodelijke jacht te hervatten. Greenpeace achtervolgt de walvisvloot met de *Esperanza* en weet begin 2008 twee weken lang te voorkomen dat de Japanners walvissen doden. Een prachtig resultaat: de helft van het aantal walvissen dat Japan wilde doden, blijft in leven. Maar het neemt niet weg dat de Japanse vloot 515 walvissen heeft geharpoeneerd. Greenpeace besluit dat het roer om moet. In Japan. De tijd lijkt er rijp voor: uit opinieonderzoek blijkt dat bijna driekwart van de Japanse bevolking tegen de jacht bij Antarctica is. Japanse media schrijven kritische

berichten en voor het eerst krijgt de Japanse premier Kamervragen over de walvisjacht.

Greenpeace start een grote campagne om het Japanse walvisbeleid definitief te veranderen. Onze spectaculaire acties en beelden hebben de wereld overtuigd van de gruwelen van de walvisjacht. Nu is het tijd voor een nieuwe stap: Tokio moet besluiten om te stoppen met de walvisjacht. We zetten daarom al onze middelen in om dat te bereiken en varen voor het eerst sinds vier jaar niet naar Antarctica. Half december valt bij een groot deel van onze donateurs een brief op de mat, waarin we deze stap toelichten. Ook in het donateursblad en op onze website leggen we uit waarom we ons op Japan gaan richten. De boodschap wordt goed ontvangen: de massale telefoontjes die we zonder deze uitleg vermoedelijk hadden gekregen, blijven uit. Eind december verschijnt ons eerste digitale walvismagazine 'Indeep', vol mooie beelden, video's, informatie en actiemogelijkheden.

© GP/ISITTON-HIBBERT

© GP/ISITTON-HIBBERT

Arresteer mij ook maar

Greenpeace reageert direct en organiseert een wereldwijde cyberactie. 250.000 mensen sturen een protestmail naar het Japanse Openbaar Ministerie. In november roept Greenpeace iedereen op zich aan te geven als medeverdachte: 'Als het beschermen van walvissen een misdrijf is, arresteer mij dan ook maar.' Eind 2008 hebben al meer dan 42.000 mensen zichzelf aangegeven. Begin december protesteren Greenpeace-actievoerders in Nederland en zo'n twintig andere landen bij de Japanse ambassades tegen de walvisjacht én tegen de berechting van de twee Japanse actievoerders. De directeuren van acht Greenpeace-kantoren, onder wie Greenpeace Nederland-directeur Liesbeth van Tongeren, reizen naar Tokio en verklaren zichzelf demonstratief tot 'medeaangeklaagden' in het proces tegen Junichi en Toru, de twee gearresteerde actievoerders. Ze roepen de Japanse premier op Junichi en Toru vrij te laten en het corrupte walvisjachtprogramma te beëindigen.

Bossen

De Nederlandse link met de wereldwijde ontbossing is duidelijk: Nederland importeert illegaal hout én voedingsgrondstoffen als soja en palmolie. Daarvoor gaat op grote schaal tropisch regenwoud tegen de vlakte. Reden genoeg om in 2008 wereldwijd én in Nederland campagne te voeren voor de bescherming van onze oerbossen.

Kijk voor meer bossennieuws uit 2008 op www.greenpeace.nl/oerbossen.

© GPE/ITVA

Handel in illegaal hout

Soms moeten we een enorm lange adem hebben voor de bescherming van het milieu. In het vorige Greenpeace-jaarverslag schreven we al over onze campagne voor een Europees verbod op de handel in illegaal hout. En het jaar daarvoor ook. En het jaar daarvoor... Maar de Europese Unie lijkt er absoluut niet op uit om snel met wetgeving te komen. Toch kan ze met zo'n verbod wezenlijk bijdragen aan het behoud van unieke tropische regen-

wouden in Azië en Afrika. Dus trekt Greenpeace opnieuw alles uit de kast om de EU in beweging te krijgen. Ruim 125.000 Europeanen laten de Europese Commissie (EC) via Greenpeace weten dat ze goede wetgeving tegen illegaal hout willen. Maar half oktober komt de EC met een zwak voorstel, dat illegale hout-handel nog steeds niet strafbaar stelt. We voeren gesprekken met Europarlementariërs en roepen ze, samen met Milieudefensie en

ICCO, op te zorgen voor echt effectieve wetgeving. Nederlandse Europarlementariërs geven hieraan massaal gehoor en dringen bij de EC aan op spoed. Ook minister Verburg van LNV tikt – mede op ons verzoek – de EC op de vingers en vraagt haar de lancering van het wetsvoorstel niet langer te vertragen. In november is het dan eindelijk zover: er ligt een heus Europees wetsvoorstel.

Unilever razendsnel 'om'

'Schrik niet: elk uur wordt in mijn land een bosgebied verwoest ter grootte van 300 voetbalvelden. Dat is jaarlijks meer dan de helft van Nederland! Nergens ter wereld gaat de verwoesting zo snel als in Indonesië. Een groot deel daarvan verdwijnt voor de aanleg van palmolieplantages.' Aan het woord is Hapsoro, bossencampagner van Greenpeace Indonesië. Unilever is de grootste afnemer van palmolie ter wereld en dus richt Greenpeace haar pijlen op deze multinational. We publiceren het rapport 'Burning up Borneo', hangen een enorme kettingzaag aan

het Unilever-hoofdkantoor in Rotterdam en voeren actie in Groot-Brittannië en Italië. Ons webfilmpje met een parodie op de Dove-commercial van Unilever is binnen *no time* een YouTube-hit en wordt bin-

nen een maand 400.000 keer bekeken. Alleen al in Nederland sturen 50.000 mensen een e-mail naar Unilever. Razendsnel laat het bedrijf weten dat het achter de Greenpeace-eis staat van een moratorium op de vernietiging van oerbos voor palmolie. De multinational besluit niet alleen zelf strikte eisen te stellen aan zijn toeleveranciers, maar belooft ook andere grote palmolieverwerkers als Nestlé, Procter & Gamble en Kraft onder druk te zetten om hetzelfde te doen. Samen moeten de bedrijven een coalitie gaan vormen, die in Indonesië een moratorium afdwingt.

© GPF/BELTRA

Rondetafel over palmolie

Unilever is voorzitter van de Round Table on Sustainable Palm Oil (RSPO). In november staat de discussie over een moratorium hoog op de agenda van de RSPO. Lokale Indonesische bestuurders hebben de palmolieafnemers dan al het goede voorbeeld gegeven. In augustus spreekt de gouverneur van Riau op Sumatra, waar de ontbossing het hardst gaat, zich uit voor een moratorium op ontbossing voor palmolie. Zijn collega's in Atjeh en Papoea zijn hem al voorgegaan. Maar de RSPO beperkt zich tot eigen criteria voor duurzame palmolie, waaraan RSPO-leden zich op vrijwillige basis kunnen houden. En dat werkt niet. Greenpeace onthult in november dat United Plantations, het bedrijf dat het RSPO-keurmerk als eerste krijgt, gewoon kapt in kwetsbare Indonesische veenbossen.

Palmolietanker op de Noordzee

Eind december voert Greenpeace op de Noordzee actie tegen de palmolietanker Isola Corallo. Vanaf de *Rainbow Warrior* varen actievoerders in rubberboten naar de tanker en schilderen 'Palm oil destroys forests and climate' op de romp. De palmolie is afkomstig van het bedrijf Sinar Mas en onderweg naar Rotterdam. Sinar Mas is de grootste palmolieproducent van Indonesië en kapt in de kwetsbare veenbossen op Sumatra en Kalimantan. Zes weken eerder heeft Greenpeace hetzelfde schip geblokkeerd in de haven van het Indonesische Dumai. In de weken daarna zijn gesprekken gevoerd met Sinar Mas, maar dit bedrijf weigert hardnekkig te stoppen met de verwoesting van Indonesische oerbossen.

© GPN/OVIS

Duurzame biobrandstof

Onderzoek van Greenpeace bij tientallen tankstations in Europa ondersteunt de metingen van Milieudefensie en Natuur en Milieu in Nederland: oliemaatschappijen mengen onder meer palmolie en sojaolie door hun brandstoffen. Biobrandstoffen bijmengen móét van de Europese Unie, om de uitstoot van CO₂ te verminderen. Op zich geen gek idee, ware het niet dat 'foute' biobrandstoffen juist meer CO₂-uitstoot opleveren. Want waar komt die palmolie vandaan? De oliemaatschappijen willen het niet vertellen en van milieuminister Cramer hoeven ze vooralsnog niet te voldoen

aan duurzaamheidscriteria. Maar duidelijk is dat in Indonesië op grote schaal oerbos wordt gekapt voor de groeiende vraag naar palmolie – en dat is een gigantische bron van CO₂-uitstoot. Zo schiet de EU haar doel volledig voorbij. Toch wil ze de bijmengverplichting in 2020 zelfs verhogen naar tien procent. De milieuorganisaties willen dat de Nederlandse regering die doelstelling afwijst. Ze eisen bovendien dat de overheid palmolie uitsluit van de bijmengverplichting en van subsidies voor bio-energie, totdat goede duurzaamheidscriteria zijn ontwikkeld en in praktijk gebracht.

© GPF/BU/DHI

Net op tijd: sojamoratorium

Spannend is het in de zomer: zijn de grote sojahandelaren bereid het moratorium op 'Amazonesoja' te verlengen?

Dit tijdelijke verbod is in 2006 afgesproken met hun koepelorganisatie Abiove, na een intensieve Greenpeace-campagne. We zijn die campagne gestart, omdat enorme stukken tropisch regenwoud werden gekapt voor de aanleg van sojaplantages.

Als Abiove nu besluit het moratorium niet te verlengen, is ons doel mislukt. Want Greenpeace wil dat

de oerbosvernietiging voor sojaplantages definitief tot het verleden behoort. Voorwaarden zijn bijvoorbeeld een effectief controlesysteem en een goed landgebruikplan. Daaraan wordt hard gewerkt in de Amazone, maar er is meer tijd voor nodig. Daarom zit Greenpeace in mei en juni met veel soja-afnemers om de tafel en dringt ze aan op verlenging van het moratorium. Die lobby heeft succes: Abiove tekent voor een jaar bij – het moratorium geldt nu tot juli 2009.

© GP/BALEIA

© GREENPEACE

INTERNATIONAAL PROJECT

Paradise Forests in Indonesië

Greenpeace Nederland draagt ook financieel bij aan de internationale campagne voor het behoud van de unieke Paradise Forests. Ons bossteam trekt de wouden in om de vernietiging van veenbossen te fotograferen en de beelden te filmen die nodig zijn voor de succesvolle parodie op de Dove-reclame van Unilever. We publiceren een *crime file*, waarin we het verband aantonen tussen palmolieplantages en de gevolgen voor onder meer de orang-oetans in het gebied. En we bouwen mee aan een netwerk van ngo's die zich verzetten tegen de palmolie-industrie. Greenpeace organiseert bijeenkomsten met

lokale bewoners, bedrijven en overheidsvertegenwoordigers, en lobbyt ook achter de schermen voor een moratorium. We varen naar het gebied en blokkeren schepen die palmolie uit Indonesië willen exporteren. In Europa voeren we acties waarmee we meerdere grote palmolieafnemers aan onze kant krijgen. Ook in Indonesië pleiten regionale overheden voor een moratorium. Greenpeace weet de druk op de palmolie-industrie om de ontbossing te stoppen enorm op te voeren. De campagne legt daarmee een stevige basis voor meer successen in 2009.

© GP/DAWSON

Respectabel? Niet in Congo!

Op een cruciaal moment komt Greenpeace met het rapport 'Conning the Congo'. Het is juli en de Wereldbank zit midden in een onderzoek naar de legaliteit van alle kapconcessies in de Democratische Republiek Congo. Greenpeace vindt dit onderzoek te beperkt: naar witwaspraktijken van illegaal uitgegeven concessies wordt bijvoorbeeld niet gevraagd. Houtkapbedrijven dreigen gewoon door te kunnen gaan met het leegroven van de Congolese wouden. Tropische regenwouden, die van groot belang zijn voor het klimaat, voor de biodiversiteit en voor het levensonderhoud van miljoenen mensen.

Dus publiceert Greenpeace haar eigen onderzoek: een rapport over Danzer, een Zwitsers-Duits houtkapbedrijf dat in Congo opereert. We brengen aan het licht dat Danzer willens en wetens grote sommen geld het land uit sluipt om de Congolese belastingen te ontduiken. En dat terwijl de Wereldbank de houtsector als motor achter de Congolese ontwikkeling ziet, omdat het zoveel belastinginkomsten zou opleveren. Het rapport is vooral schokkend, omdat Danzer bekend staat als een zeer respectabel bedrijf – dat doet het ergste vermoeden voor de minder respectabele houtkapbedrijven. Inmiddels is het onderzoek van de Wereldbank afgesloten, met als resultaat: 100 van de 164 kapconcessies zijn ingetrokken.

Giftige stoffen

Onze afgedankte mobieltjes op een gifbelt in Ghana? Dat kan en mag niet, vindt Greenpeace. We confronteren Philips met de giftige consequenties van zijn gebrek aan recyclingbeleid. En we presenteren goed nieuws: veel elektronica-producenten bannen gif uit hun apparaten, onder druk van onze groene elektronikagids.

Kijk voor meer nieuws over giftige stoffen uit 2008 op www.greenpeace.nl/gif.

© EPD/WILSON

Philips, ruim je afval op

‘Duurzaamheid zit in ons DNA’, beweert Philips op zijn website.

Maar Philips recyclet zijn giftige elektronica-afval nauwelijks; het verdwijnt vaak naar arme landen. Greenpeace wil dat Philips zijn eigen afval netjes opruimt. Inzamelpunten maken dus, overal waar Philips-apparaten worden verkocht. En Philips moet zelf de

kosten van recycling voor zijn rekening nemen. Want wie giftige stoffen in zijn apparaten stopt, is verantwoordelijk voor de enorme milieu- en gezondheidsschade die ze aanrichten. Maar Philips weigert. Dus protesteren we in maart bij de aandeelhoudersvergadering in Amsterdam. En op 10 juni breiden we de acties uit naar Philips-

kantoren in vier landen tegelijk: Nederland, Denemarken, Rusland en India. Grote successen boeken we nog niet, maar een klein beginnetje is er: Philips zet *pilot*-projecten op voor het inzamelen en recyclen van afgedankte Philips-apparaten in India, Argentinië en Brazilië.

Dump van elektronica-afval in Ghana

Rook, stank, kinderen en heel veel elektronica-afval. Dat treft een onderzoeksteam van Greenpeace aan op elektronica-dumpplaatsen in Ghana. Grote hoeveelheden afgedankte apparaten uit westerse landen als Nederland worden hier zonder enige bescherming uit elkaar gehaald, vaak door kinderen. Onze bodemonsters tonen aan dat de dumpplaatsen ernstig vervuild zijn met gifstoffen. Stoffen die in elektronica zitten of vrijkomen als de apparaten worden verbrand. In Nederland deelt Greenpeace flesjes met gifwater uit bij het hoofdkantoor van Philips. De inhoud is opgeschept uit een zwaar vervuild meertje naast de grootste schrootmarkt in Ghana. Onze boodschap: zorg ervoor dat je apparaten worden ingezameld en op een goede manier verwerkt. En betaal zelf de kosten. Zo voorkom je dat die giftige cocktail terecht komt in arme landen als Ghana.

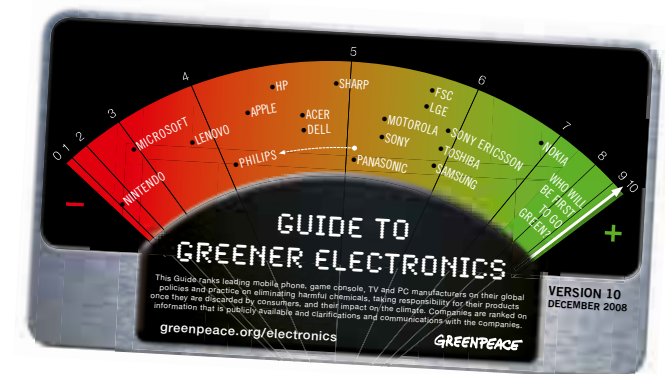
Guide to Greener Electronics

Twee jaar na de eerste groene elektronica-gids van Greenpeace blijkt het effect enorm.

Over de hele linie verbetert het inzamelings- en recyclingbeleid, en accepteren elektronica-producenten de kosten die daarbij horen. Veel producenten besluiten giftige stoffen als pvc en broomhoudende vlamvertragers uit te bannen. Tijd dus, vindt Greenpeace, om de eisen iets aan te scherpen. In juni lanceert Greenpeace nieuwe criteria: drie gifstoffen moeten ook uit de elektronica verdwijnen én we kij-

ken hoeveel gerecyclede plastics producenten gebruiken in hun nieuwe apparaten. Tot slot nemen we het energiebeleid van de bedrijven onder de loep.

Nokia herwint zijn koppositie op de nieuwe ranglijst. Niet alleen maakt de elektronica-gigant gifvrije mobieltjes, als eerste bedrijf zorgt Nokia ook voor inzamelpunten in alle 124 landen waar zijn mobieltjes worden verkocht. Philips scoort goed op de nieuwe energiecriteria. Het bedrijf ondersteunt internationale afspraken die industrielanden

verplichten hun CO₂-uitstoot te reduceren met minstens 30 procent. Maar inzamelen en schoon recyclen, dat doet Philips nog steeds nauwelijks. Daarom eindigt deze elektronica-producent toch laag op onze ranglijst. De grootste achterblijver is spelcomputerfabrikant Nintendo.

© GPR/ROSE

Gifvrije iPod

Is het toeval of niet? De eerste gifvrije iPod wordt gemaakt in alle kleuren van de Greenpeace-regenboog! Anderhalf jaar na de 'Green my Apple'-campagne brengt Apple zijn eerste gifvrije product op de markt. Het bedrijf ligt op schema: uiterlijk eind 2008 zal het pvc en broomhoudende vlamvertragers uit al zijn nieuwe apparaten bannen. Helaas bevat de iPhone 3G die in juli uitkomt deze stoffen nog wel. Een gemiste kans, want de mobieltjes van Nokia and Sony Ericsson zijn dan al wél gifvrij. Ook wachten we met smart op de pc's en laptops zonder broom en pvc.

Otapan naar Turkije

Half mei vaart het omstreden sloopschip de Otapan eindelijk schoongestript naar Turkije. De afgedankte chemicaliëntanker heeft in totaal negen jaar in Nederland gelegen. In 2006 sloeg Greenpeace alarm toen het schip vol asbest en met een foute exportvergunning op weg was naar een Turkse sloopwerf. Onder druk van Greenpeace en andere organisaties is het schip nu ontdaan van asbest en andere giftige stoffen. En de Turkse regering maakt het slooproces op de werven in Aliaga veiliger en schoner.

© GPR/VAN HOUT

REACH: weinig hoopgevend

'De uitvoering telt', schreven we vorig jaar over de nieuwe Europese chemicaliënwetgeving REACH. Maar het eerste concrete resultaat is weinig hoopgevend: een lijst met 'meest schadelijke stoffen'. De lijst bevat slechts vijftien van de honderden bekende schadelijke stoffen. Al die andere gifstoffen mogen ons milieu en onze gezondheid gewoon blijven vervuilen. Zelfs van de vijftien stoffen op de lijst is niet zeker dat ze verdwijnen: dat gaat het Europese Chemicaliënagentschap nog beoordelen. Greenpeace heeft samen met andere organisaties 267 stoffen benoemd waarvan bekend is dat ze zeer schadelijk zijn. We roepen de EU-lidstaten op om ook deze stoffen op de lijst te zetten.

© GPR/ASLUND

Trafigura voor Nederlandse rechter

Twee jaar nadat Greenpeace de Probo Koala blokkeert in Estland, is er nog steeds geen gerechtigheid voor de gifslachtoffers in Ivoorkust.

Producent van het gedumpte gif is het miljardenbedrijf Trafigura. De tocht van de Probo Koala voert langs Amsterdam, waar de havenautoriteiten het schip met zijn giftige lading bewust laten vertrekken. Greenpeace doet aangifte tegen Trafigura en de betrokken Nederlandse overheidsinstanties. In oktober 2008 veroordeelt een Ivoriaanse rechtbank twee man-

nen die de gifdumping 'regelden' voor Trafigura. Het bedrijf zelf heeft alle gerechtelijke vervolging in Ivoorkust afgekocht. Maar in de Nederlandse strafzaak naar aanleiding van Greenpeace' aangifte, is Trafigura nog wel een van de verdachten. In juni vinden de eerste regiezittingen plaats. Greenpeace volgt de zaak op de voet en is een belangrijke informatiebron voor pers en voor VN-mensenrechtenrapporteur Okechukwu Obinna Ibeanu, die het gifschandaal onderzoekt.

Genetische manipulatie

Genetische manipulatie is definitief terug in het politieke debat. Greenpeace lobbyt, duwt en trekt aan gevestigde belangen en gemakzuchtige meningen. We voeren actie in Nederland en Europa, en we organiseren succesvolle cyberacties die politici scherp houden. Maar vooral oefenen we druk uit op beleidsmakers: kies voor het voorzorgprincipe. Want gentech buiten het lab is oncontroleerbaar en onbeheersbaar. Kijk voor meer gentechnieuws uit 2008 op www.greenpeace.nl/gentech.

© G.P. VAN WAGEN

Wetenschappers: gentech geen oplossing

© G.P. VAN WAGEN

Genetische manipulatie lost de wereldwijde honger, armoede en klimaatverandering niet op.

Die conclusie trekken zo'n vierhonderd internationale landbouw-wetenschappers in april. De industriële landbouw is uitgedraaid op een fiasco, oordeelt de onderzoeksgroep (IAASTD). Dr. Janet Cotter van de Greenpeace Science Unit is een van de wetenschappers. Het wereldwijde onderzoek is een

initiatief van de Wereldbank, gesteund door VN-organisaties, regeringen, ngo's, bedrijfsleven en wetenschappelijke instituten. Zo'n zestig regeringen ondertekenen het rapport van de IAASTD.

Greenpeace gaat de boer op met dit belangrijke rapport. We wijzen politici en beleidsmakers op de heldere conclusies over gentech in de landbouw. Honger en milieuproblemen zijn niet opgelost door de gentech-industrie, ondanks haar torenhoge pretenties. Boeren krijgen er alleen maar problemen bij. Hun gewassen worden vervuild met gentechstuifmeel of -zaadjes. En dan kunnen ze ook nog een proces aan hun broek krijgen: de – ongewenste – zaadjes zijn namelijk eigendom van het gentechbedrijf! Klimaatverandering maakt gentech helemaal tot een ongewenst verschijnsel. Agrobiodiversiteit helpt de landbouw zich aan te passen aan een ander klimaat, maar genetisch gemanipuleerde gewassen verstoren die biodiversiteit.

Europese Commissie twijfelt

Voor het eerst twijfelt de Europese Commissie openlijk aan de veiligheid van gentechgewassen: ze accepteert een positief teeltadvies van de Europese Voedselveiligheidsorganisatie (EFSA) niet.

Daarmee is de teelt van drie dubieuze gentechgewassen – twee maïsoorten en een aardappel – in Europa voorlopig van de baan. Voorheen nam de EC elk EFSA-advies over de toelating van gentechgewassen blindelings over.

Greenpeace zet Brussel al maanden onder druk om de toelating van gentechgewassen te stoppen. We organiseren een succesvolle cyberactie: de EC krijgt 130.000 e-mails. We reageren op EU-blogs, schrijven e-mails, sturen briefkaarten en petitie's. In mei uiten de commissieleden hun twijfels over de veiligheid van de gewassen. EFSA moet haar huiswerk opnieuw doen.

© NIMTSCHIGP

© GP/KEERS

Verburg negeert parlement

Ondanks alle kritiek op gentech in Brussel, twifelen de Nederlandse ministers geen seconde over nieuwe gentechtoelatingen.

Op 14 november neemt de Tweede Kamer een motie aan tegen de toelating van gentechsoja van Monsanto op de Europese markt. De volksvertegenwoordigers twifelen aan de werkwijze en de onafhankelijkheid van de EFSA. Maar minister Verburg van Landbouw negeert de motie doodleuk. Zij wil de soja wel toelaten en zal dus in de Europese Landbouwraad niet tegenstemmen.

Chocolademuizen

Vlak voordat Greenpeace half november als expert zal spreken in de Eerste Kamer, maakt de Oostenrijkse regering een gentechschandaal openbaar.

De Universiteit van Wenen heeft muizen onderzocht die zijn gevoerd met gentechmaïs van Monsanto. Wat blijkt: de muizen zijn minder vruchtbaar geworden. Deze gentechmaïs is in Europa toegelaten door de EFSA, die de voedselveiligheid voor consumenten moet bewa-

ken. En op dat moment doet Monsanto veldproeven in Nederland met een 'moederlijn' van dezelfde genetisch gemanipuleerde maïssoort. We reageren meteen en delen chocolademuizen uit in de Eerste Kamer, waar onze kritische geluiden zeer welkom waren. Op 2 december krijgen ook Tweede Kamerleden een chocomuis, als ze debatteren over het Nederlandse standpunt in de Europese Milieuraad.

Confettikanon

Met een 'confettikanon' strooien we in juni biologisch bloemzaad en vrolijk gekleurde papieren vlinders over een proefveld met gentechmaïs.

Zo probeert Greenpeace de proef van Monsanto onmogelijk te maken: de bloemen groeien sneller dan de gentechmaïsplanten. De maïs die Monsanto op dit veld heeft ingezaaid, is resistent gemaakt tegen het onkruidbestrijdingsmiddel Roundup, ook van Monsanto. In bijvoorbeeld de VS en Argentinië blijkt hoe schadelijk deze combinatie is voor mens en milieu. Ze leidt tot grootschalige monoculturen, uitputting van landbouwgronden en ontbossing.

© GP/RENTJES

© GROPE MILDT

Ministers hebben er genoeg van

Meer dan 70.000 verontruste burgers doen mee aan cyberacties van Greenpeace en sturen een e-mail naar EU-politici.

Ook de Europese milieuministers hebben genoeg van de ondermaatse prestaties van de EFSA. Op 4 december nemen ze een belangrijk besluit voor het Europese gentechbeleid. Wat willen de ministers?

- Onderzoek naar de langetermijneffecten van genetische manipulatie op het milieu, levende organismen en onze gezondheid.
- Onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar genetische mani-

pulatie en toegang tot informatie die de biotechbedrijven nu nog geheim houden.

- De EFSA moet ook de effecten meewegen van de bestrijdingsmiddelen die over gentechgewassen worden gespoten. En gentechgewassen die zelf bestrijdingsmiddelen produceren moeten net zo worden behandeld als bestrijdingsmiddelen.
- Gemeenten en regio's krijgen meer mogelijkheden om gentechvrije zones aan te wijzen.

Landliebe: gentechvrij van Campina

Het Nederlandse Campina kondigt aan dat het voor zijn Duitse zuivelmerk Landliebe alleen nog gentechvrij veevoer gaat gebruiken. Landliebe-melk wordt al in oktober gentechvrij, yoghurt en toetjes volgen daarna. De stap is een reactie op een lange, internationale Greenpeace-campagne om

gentech te weren uit de hele productieketen. De Landliebe-producten krijgen als een van de eerste het nieuwe label 'Ohne Gentechnik', een initiatief van de Duitse overheid om de keuzevrijheid voor consumenten te vergroten. Greenpeace wil dat ook Nederland een dergelijk keurmerk krijgt voor dierlijke producten.

Bijen en gentech

Bijenhouders protesteren samen met Greenpeace tegen proefvelden met genetisch gemanipuleerde maïs. Als hun bijen het stuifmeel van deze gentechmaïs meenemen, komt dat terecht in de honing. En dat willen de imkers niet. Ook biologische boeren kunnen de gentechmaïs op hun akkers krijgen. Dan kunnen ze hun klanten niet meer garanderen dat hun maïs biologisch is – en dus gentechvrij. Zo ontstaat een opvallende coalitie van Greenpeace, Platform Biologica, lokale natuur- en milieuorganisaties, biologische boeren en imkers. Samen starten ze juridische procedures

tegen de veldproeven van Monsanto. Eind 2008 is daarover nog geen rechterlijke uitspraak. Als de Tweede Kamer begin september overlegt over biotechnologie, trakteren Greenpeace en Milieudefensie de Kamerleden op film en popcorn. De film, gemaakt door ASEED en Milieudefensie, heet 'Gen zoekt boer' en de popcorn is gezocht met honing. Als achtergrondinformatie ontvangt het publiek bovendien het Greenpeace-rapport 'Gerommel in de polder', over de ongewenste rol van bijen bij de verspreiding van gentechstuifmeel.

© BP/BEENTJES

Controle op illegale importen

Gentegewassen en natuurlijke gewassen zijn domweg niet uit elkaar te houden. Zaden en stuifmeel verspreiden zich over akkers. En ook tijdens de verwerking ontstaat vermenging. Logisch gevolg: importen raken vervuild met gentegewassen die helemaal niet toegelaten zijn in Nederland of Europa. In Nederland moet de Voedsel- en Warenautoriteit (VWA)

deze importgewassen controleren. Maar dat doet ze absoluut niet goed genoeg. In 2008 lopen nog steeds juridische procedures van Greenpeace tegen de VWA en het verantwoordelijke ministerie van LNV, naar aanleiding van gentechvervuiling die we in 2006 en 2007 hebben ontdekt. We ageren vooral tegen de keuze van de VWA om niet alle vervuilde producten van de

markt te halen, geen volledige openheid van controlegegevens te bieden en onvoldoende te controleren. Maar in 2008 blijkt ook dat onze steekproeven en acties niet voor niets zijn geweest: de VWA kondigt eind 2008 aan dat ze meer controles uit gaat voeren, om de import van illegale gentech een halt toe te roepen.

Communicatie en educatie

Greenpeace draagt oplossingen aan voor immense problemen als klimaatverandering en de uitputting van onze oceanen. Dat kunnen we natuurlijk niet alleen: de steun van donateurs en vrijwilligers is echt onmisbaar voor ons werk. In 2008 doen we nog meer ons best om onze achterban aan ons te binden en te laten weten hoe belangrijk zijn actieve steun is.

3.1 Communicatie

Hoe kunnen we onze achterban meer verbinden met Greenpeace? Wat moeten we doen om sámen milieucampagnes tot een succes te maken? In 2008 geven we antwoord op deze vragen in ons nieuwe communicatiebeleid. Bij elk Greenpeace-thema, van klimaat tot genetische manipulatie, gaan we specifieke doelgroepen structureel betrekken. We zorgen ervoor dat ze vaker en intensiever deelnemen aan de campagnes die we binnen dat thema voeren. Dat kan op allerlei manieren – als actievoerder, voorlichter, donateur, cyberactivist...

Onlineonderzoek

Ons donateursblad verschijnt sinds een paar jaar op tabloidformaat en inmiddels ook in de nieuwe huisstijl. Kortom, tijd voor een evaluatie. Wat vinden de lezers van de inhoud en de vormgeving? Via verschillende kanalen roepen we donateurs op tot deelname aan ons onlineonderzoek, maar helaas krijgen we relatief weinig respons: 376 mensen reageren. Toch kunnen we een voorzichtige conclusie trekken: de ondervraagden waarderen de manier waarop we mensen informeren over onze campagnes positief. Als rapportcijfer krijgen we gemiddeld een 7,6. Voornaamste aanbeveling is dat we het blad en de website beter op elkaar aan kunnen laten sluiten.

© GPT/OALA OLIVARES

Herkenbaar logo

Wie kent het Greenpeace-logo niet? Onze naamsbekendheid is nog steeds heel groot: 98 procent in 2008. En daar zijn we trots op. Dat logo blijft dus de basis van onze visuele identiteit, ook als we die in 2007 en 2008 vernieuwen. Met die vernieuwing willen we nog herkenbaarder zijn. Iedereen moet in één oogopslag zien dat Greenpeace de afzender is van onze folders, brieven, website en spandoeken. Dit jaar introduceren we een visuele *toolkit*: een digitaal beschikbare 'werkset' met elementen van onze huisstijl. Vormgevers en webbouwers kunnen aan de slag!

Goed nieuws: onze successen

Geen nieuws, goed nieuws. Voor Greenpeace geldt vaak het omgekeerde: goed nieuws is geen nieuws. Als we een schip met palmolie tegenhouden, als vissers ons criminelen noemen of als we een kolenbouwplaats bezetten, wordt dat breed uitgemeten in de media. Maar als Unilever 'om' is, als Super de Boer kiest voor duurzame vis of als Nuon zijn kolenplannen in de ijskast zet, lees je dat vrijwel nooit in de krant. Daarom gaan we dat zelf duidelijker naar voren brengen. In de rubrieken 'Resultaat' en 'Succes' in ons donateursblad bijvoorbeeld en natuurlijk op onze website. Maar ook door advertenties in de krant. Want successen zijn niet alleen goed voor het milieu, maar ook prettig nieuws voor al die donateurs en vrijwilligers die ons steunen.

Digitaal magazine

Unilever is 'omgegaan' mede door onze *viral*, een parodie op de populaire Dove-reclame.

Een *viral* is een webfilmpje dat veel bekeken en vaak doorgestuurd wordt. De Dove-parodie, die de gevolgen laat zien van de kap voor palmolieplantages in Indonesië, is

in korte tijd meer dan 450.000 keer bekeken! Nieuwe media lenen zich bij uitstek voor de innovatieve manier waarop Greenpeace haar verhaal wil vertellen. In 2008 brengen we ons eerste digitale magazine uit: 'Indeep'. Video's, foto's en tekst zetten we creatief in

om ons publiek enthousiast te maken voor de walvis én voor onze walviscampagne. Voordelen van een digitaal magazine zijn de korte productietijd, papierbesparing, de visuele en emotionele kracht, plus de eenvoudige en goedkope verspreidingswijze.

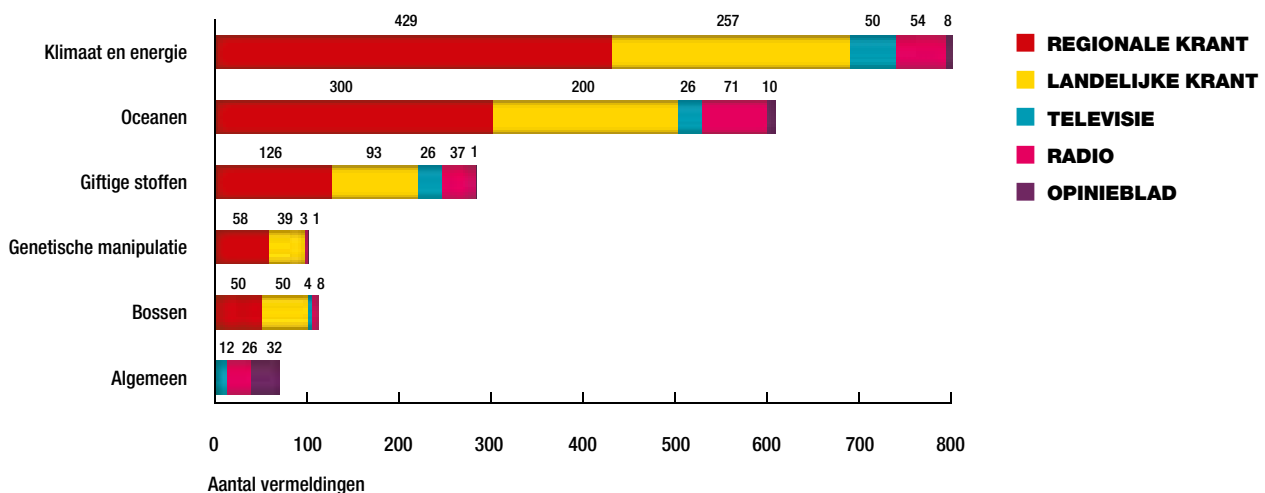
3.2 Greenpeace in de media

Met stip de meeste media-aandacht krijgt Greenpeace rond de Noordzee-acties. Als we in augustus met natuurstenen in de Duitse Noordzee symbolisch een stukje natuurgebied afbakenen, geven de media tegenstanders in eerste instantie alle ruimte. Van Telegraaf tot NRC Handelsblad: de berichten gaan vooral over de veronderstelde gevaren van de actie. Ook op nieuwssites en discussieforums is de toon overwegend negatief. In het begin is het moeilijk ons verhaal over het voetlicht te krijgen.

Gaandeweg nemen media echter ook de feiten over: dat Greenpeace met het afbakenen van een symbolisch zeereservaat dezelfde methode gebruikt als de

Deense overheid. En dat we dit niet voor niets doen: de overheid loopt immers jaren achter met het beschermen van de natuur in zee en de visstanden lopen terug. Greenpeace-directeur Liesbeth van Tongeren krijgt in NOVA uitgebreid de gelegenheid om dit uit te leggen aan minister Verburg en aan de kijkers. En de Volkskrant publiceert een stevig stuk, waarin verschillende wetenschappers het Greenpeace-pleidooi voor zeereservaten sterk ondersteunen. Alle aandacht en commotie zorgen er wel voor dat onze oplossing op de agenda van de Nederlandse politiek terecht komt: de instelling van zeereservaten. Dat doel hebben we bereikt.

Media-aandacht voor Greenpeace in 2008

Kolencampagne

Klimaat staat het hele jaar hoog op ons prioriteitenlijstje. Bijna de helft van alle persberichten die we uitsturen, gaat over onze campagne tegen nieuwe kolencentrales. We krijgen hiervoor veel media-aandacht, bijvoorbeeld naar aanleiding van onze grote actie op de Maasvlakte in het najaar. Vroege Vogels, de NOS en vrijwel alle kranten doen verslag van de bezetting van het bouwterrein.

© GPT/DALA OLIVARES

© GFWAN HOODT

Festivalgangers

Nieuw zijn de FishMates – en ook de soort media-aandacht die we daarvoor krijgen.

De hippe laarzen die de problemen van de oceanen uitbeelden, komen terecht in talloze kranten en tijdschriften: van Hoogeveensche Courant tot Playboy en Volkskrant Magazine. Met deze berichtjes en mooie foto's van de laarzen bereiken we het gewenste publiek: jonge, geëngageerde festivalgangers.

© GFWANTJES

Actiefoto

Onze campagne tegen genetisch gemanipuleerde gewassen komt vooral in het nieuws door het voortgaande verzet tegen proefvelden. De ludieke actie waarbij met een 'confettikanon' een proefveld onbruikbaar wordt gemaakt, haalt veel publiciteit. Een foto van de actie zien we veel later nog terug bij een opvallend aantal publicaties over genetische manipulatie, bijvoorbeeld in het Parool en het Agrarisch Dagblad.

Confronterend

We willen het verhaal van de export van giftig elektronica-afval uit Nederland naar onder meer Ghana goed naar buiten brengen. Daarom reist een van de persvoorlichters samen met de betrokken campaigner naar Afrika. Nederlandse media hebben na terugkeer veel aandacht voor het schandaal. Confronterend zijn de beelden van televisies die door kinderen worden gesloopt en veel milieu- en gezondheidsschade veroorzaken. Ze verschijnen onder meer in RTL Nieuws, Netwerk, Trouw en op veel nieuwssites.

Persoonlijk verhaal

Actievoerder Koert wordt door het EO-programma Jong gevolgd als hij meedoet aan een spectaculaire actie bij het hoofdkantoor van Unilever. Zijn persoonlijke verhaal brengt onze campagne tegen de kap van oerbos voor palmolie indringend op de televisie. Ook ons rapport over duurzame palmolie wordt belicht in het NOS Journaal op 3, in de Volkskrant en NRC Handelsblad.

© GFWAN HOODT

3.3 Service desk

'Hoe kan ik mijn machtiging wijzigen?', 'Waar kan ik palm-olievrije producten kopen?' en 'Ik vind het belachelijk dat jullie tegen genetische manipulatie zijn'. Dit is slechts een fractie van de vragen en opmerkingen die de medewerkers van onze service desk dagelijks krijgen. Vriendelijk en professioneel staan ze iedereen te woord, helpen mensen aan de gevraagde informatie en proberen de ideeën van Greenpeace zo helder mogelijk uit te leggen.

Boeiende gesprekken

In 2008 investeert de service desk flink in verbetering van de telefonische contacten met donateurs en andere belangstellenden. Medewerkers voeren nu uitgebreidere gesprekken en gaan dieper op de vragen in. Wat wil de donateur precies weten? Is de algemene bossenbrochure de beste informatiebron, of heeft hij meer aan ons rapport over

illegale houtkap in Congo? En wat is de achterliggende reden van een opzegging? Soms wil iemand eigenlijk alleen minder doneren. Vooral het argument dat ook een kleine donatie telt voor Greenpeace vindt weerklink bij donateurs. Zowel medewerkers als bellers zijn zeer tevreden over deze andere aanpak. Medewerkers kunnen bellers nu

gerichter helpen. Voor hen zijn de gesprekken bovendien boeiender: 'Donateurs vertellen veel meer over zichzelf en waarom ze ons steunen'. En donateurs zijn blij met de informatie op maat en de persoonlijke aandacht. Een van de resultaten is dat ongeveer twintig procent van de donateurs met opzegplannen alsnog besluit donateur te blijven.

Graag meer klachten!

Greenpeace beschouwt klachten als belangrijke feedback over haar milieucampagnes. Helemaal niet erg dus. We zijn nu eenmaal een onafhankelijke en een beetje eigenwijze organisatie die regelmatig haar nek uitsteekt. Onze donateurs passen daarbij: ze weten wat ze willen en zijn soms ook een beetje eigenwijs. Hun kritische opmerkingen houden ons scherp, hun steun is vaak hartverwarmend. We streven dan ook niet naar een vermindering van het aantal klachten, maar wel naar een snellere en efficiëntere afhandeling. Daarom is binnen de service desk in 2008 een klachtencoördinator aangesteld, die alle klachten voor zijn rekening neemt. Bovendien evalueren we elk kwartaal de binnengekomen klachten, om te kijken wat we nog verder kunnen verbeteren. Doel is om in 2009 tachtig procent van alle klachten binnen twee weken af te handelen.

Greenpeace heeft een uitgebreide en formeel vastgelegde klachtenprocedure. We hanteren daarbij de eisen die het CBF (Centraal Bureau Fondsenwerving) stelt aan de administratie en afhandeling van klachten. Op alle brieven en e-mails geven de service deskmedewer-

kers een persoonlijke reactie. E-mails worden binnen vijf dagen beantwoord en brieven binnen veertien dagen. Direct telefonisch contact kan uiteraard ook, tijdens kantooruren via onze gratis informatielijn. In 2008 krijgt de service desk 2.187 klachten binnen. De meeste klagers (1.672) zijn boos over de Greenpeace-acties op de Noordzee, waar we met natuurstenen symbolisch een stukje beschermd natuurgebied hebben afgebakend. Gelukkig kunnen de service deskmedewerkers veel donateurs ervan overtuigen dat de media-berichten over deze acties vaak domweg niet kloppen: Greenpeace heeft de vissers doorgegeven waar de stenen liggen, ze vormen dus geen gevaar. Bovendien zijn zeereservaten juist op termijn heel goed voor de broodwinning van vissers, omdat de visstanden zich kunnen herstellen en dus ook buiten die reservaten meer vis rondzwemt. Ook dat weet de service desk met succes aan veel donateurs uit te leggen. Verder valt op dat het aantal klachten over onze telemarketingactiviteiten (zie ook hoofdstuk 4) erg laag is. Op 200.000 telefoongesprekken krijgen we dit jaar 304 klachten, dat is slechts 0,15 procent.

My Greenpeace

My Greenpeace is een nieuwe service van Greenpeace voor haar donateurs. Veel mensen geven aan dat ze zelf hun donateursgegevens willen beheren. My Greenpeace is het antwoord op die behoefte: donateurs kunnen in deze beveiligde internetomgeving zelf

hun adres wijzigen, een automatische incasso verhogen of de frequentie veranderen waarmee ze ons donateursblad in de bus krijgen. De nieuwe service betekent bovendien een verlichting voor de service desk, die in 2008 24.329 e-mails binnenkrijgt (bijna 20 procent meer dan in

2007). 80 procent daarvan betreft een administratieve wijziging. Ook het aantal brieven stijgt in 2008 (747), maar de telefonische reacties blijven vrijwel gelijk (20.219) – de gesprekken duren echter wel langer!

3

Drie veelgestelde vragen

Donateurs en andere belangstellenden hebben in 2008 uiteenlopende vragen over Greenpeace en haar campagnes. Een kleine selectie, met onze antwoorden.

Sinds kort ben ik met pensioen. Heerlijk al die vrije tijd, maar ik maak me graag nuttig. Wat voor vrijwilligerswerk kan ik voor jullie doen?

Bedankt voor uw interesse! Bij Greenpeace kunnen we kennis en ervaring goed gebruiken. Heeft u twee rechterhanden? Klussers zijn altijd welkom. Of vindt u het leuk om les te geven op ons educatieschip de *Sirius*? Kijk voor meer mogelijkheden eens op onze website: www.greenpeace.nl/vrijwilligers.

Ik ben het meestal eens met jullie acties, maar het dumpen van oude apparaten bij Philips vind ik op het randje. Het is toch zeker de 'troep' van de consument die het apparaat heeft gekocht?

Consumenten hebben de verantwoordelijkheid om hun afgedankte apparaten in te leveren. Maar producenten als Philips moeten zorgen voor voldoende inza-

melpunten en ze moeten betalen voor de recyclingkosten. Philips heeft giftige stoffen in zijn apparaat gestopt en is daarom verantwoordelijk voor een veilige verwerking in de afvalfase. Bovendien stimuleert dit fabrikan-ten om schoner te produceren.

Waarom roept Greenpeace niet op tot een boycot van Japanse producten? Dan stoppen ze misschien wel met hun 'wetenschappelijke' walvisjacht.

Greenpeace richt haar campagnes op regeringen en bedrijven, niet op een heel land. Ruim 70 procent van de Japanse bevolking is al tegen de jacht in het walvisreservaat bij Antarctica. En 25 procent is tegen elke vorm van walvisjacht. Ook Japan zelf is dus verdeeld. Greenpeace is hard bezig om meer Japanners te winnen voor de bescherming van walvissen.

'Ga zo door!'

Wie het gratis informatienummer van Greenpeace belt, krijgt iemand van onze service desk aan de telefoon. Hendrik de Lint (32) bij-

voorbeeld. 'Soms zijn mensen hoorbaar trots als ik vertel hoe belangrijk ze zijn voor Greenpeace. Hun bijdrage telt! Of ze nu veel of weinig doneren, dat doet er niet toe.

Mijn mooiste moment hier? Als iemand opbelt om op te zeggen en ik kan hem echt overtuigen om toch donateur te blijven. Dat ik goed luister, uitleg wat het belang van een milieucampagne is en hij aan het eind zegt: 'Bedankt voor het gesprek. Ik begrijp het nu en jullie houden mijn steun. Ga zo door!'

© GP/HEIJENDAEL

3.4 Educatie

Enorm enthousiast zijn ze, onze Greenteams: jongens en meiden vanaf acht jaar die zelf in actie komen voor het milieu. Ze houden spreekbeurten over Greenpeace, ruimen zwerfafval op, of ze willen op hun school echt alléén nog maar kringlooppapier zien.

Aan boord van de *Sirius*

Het roemruchte actieschip de *Sirius* spreekt sterk tot de verbeelding, ook nu het al jaren aan de Amsterdamse kade ligt. De *Sirius* is dan ook een ideale locatie om kinderen iets te leren over Greenpeace en het milieu. In 2008 bezochten meer dan honderd groepen kinderen ons educatieschip. Ze nemen een kijkje in het ruim, houden het beroemde roer vast en zien met eigen ogen hoe klein de kooien van de bemanning waren. Hier gebeurde het dus allemaal... spannend! In die setting leren ze van onze educatie-

medewerkers, de meesten vrijwilliger, iets over een Greenpeace-thema: sinds september is dat 'oerbossen'. Op de open dagen komen in 2008 zo'n 1.300 kinderen en volwassenen op de *Sirius* af. Het schip is dit jaar opnieuw een inspiratiebron van respect voor natuur en milieu, tijdens de jaarlijkse 'Dag van Respect'. Honderden Nederlanders geven dan gastlessen op scholen over een respectvolle houding ten aanzien van mens en natuur. Leerlingen van basisschool De Santenkraam uit Amsterdam-Zuidoost

komen die dag naar de *Sirius* en een Greenpeace-educatiemedewerker geeft een gastles op De Klimop, een school in Amsterdam-Noord.

De *Sirius* is ook de plek waar we trainingen en informatiebijeenkomsten organiseren voor onze *Sirius*-vrijwilligers. Nieuwe medewerkers van Greenpeace krijgen hier hun introductiedag en benedendeks staat de ruimte open voor uiteenlopende vergaderingen van Greenpeace-medewerkers en -vrijwilligers.

Greenteams

Dertien jaar geleden startte Greenpeace dit educatieproject en nog steeds richten kinderen in heel Nederland een eigen Greenteam op. In 2008 zijn er 154 Greenteams. Ze kiezen hun onderwerpen helemaal zelf, maar ze kunnen ook Greenpeace-campagnes ondersteunen. In mei vertrekken zes jongeren, onder wie vier Greenteamers, voor Greenpeace naar Bonn. Samen met vijf-honderd andere Kids for Earth uit alle windrichtingen demonstreren ze voor het klimaat en de bossen bij de VN-bijeenkomst 'Convention on Biological Diversity'.

Naar de minister

Natuurlijk helpt Greenpeace de Greenteams. Ze kunnen handige doe-het-zelfactiepakketten krijgen, bijvoorbeeld om supermarkten te vragen over te stappen op duurzame vis. Honderden kinderen knutselen een zeereservaat in elkaar met de knutselplaat die Greenpeace in 2007 heeft verspreid. Op 3 september 2008 is er een mooie gelegenheid om die creatieve producten aan te bieden: minister Verburg van LNV staat klaar om de zeereservaten in ontvangst te nemen. De kinderen vragen mét Greenpeace om een wereldwijd netwerk van zeereservaten, om de oceanen te redden.

© GP/HEIJENDEJEL

Nieuwe website

Voor Greenteams en andere kids in Nederland die meer willen weten over het milieu en Greenpeace, maken we een prachtige nieuwe website.

Begin 2008 gaat de site live: www.greenpeacekids.nl. De magische illustraties van Linn Olofsdotter, bekend van MTV, nemen de surfende kinderen mee naar de verschillende Greenpeace-campagnes. Ze vinden daar unieke filmpjes en uitgebreide informatie over Green-

peace en Greenpeace-thema's. Heel handig voor spreekbeurten of werkstukken! Achter hun computer kunnen de kids meedoen aan cyberacties zoals die tegen de kolenplannen van E.ON. Zo'n 160 Nederlandse kinderen maken samen met honderden leeftijdsgenootjes uit de hele wereld een digitaal spandoek voor de VN-bijeenkomst over biodiversiteit in Bonn.

© ARNOLD/DP

Fondsenwerving en donateurs

Onze donateurs zijn oprecht betrokken bij het werk van Greenpeace: donateur zijn ze niet voor niets. Hun steun is onmisbaar. Want Greenpeace is trots op haar onafhankelijkheid en accepteert dus geen giften van bedrijven of overheden. We willen vrij zijn om overal milieuschandalen aan de kaak te stellen. We leggen onze campagnes graag uit, we gaan met iedereen in gesprek. Maar we zijn onafhankelijk. Juist daarom steunen enorm veel mensen onze milieucampagnes. En daar zijn wij net zo trots op als op onze onafhankelijkheid.

Inkomstengroei

Heel goed nieuws in 2008 is dat onze inkomsten uit eigen fondsenwerving flink stijgen. Sterker nog: in de hele geschiedenis van Greenpeace hebben we niet eerder zo veel inkomsten verworven. Onze donateurs blijken graag bereid om jaarlijks iets meer te doneren, als wij daarom vragen. Gemiddeld geven zij nog meer dan in 2007, zodat onze inkomsten eind 2008

op 23,8 miljoen euro uitkomen. Ruim 81 procent van de donateurs kiest voor een doorlopende machtiging, wat een zeer hoog percentage is in vergelijking met andere goede-doelenorganisaties. Wij ervaren dat als een blijk van groot vertrouwen in ons werk. Voor onze milieucampagnes is deze structurele en regelmatige steun van groot belang: zo kunnen we met meer zekerheid

plannen maken. Ook het aantal notariële akten is hoger – 12,5 procent – dan in 2007. In zo'n akte verplicht een donateur zich om Greenpeace vijf jaar lang te steunen. Ook die structurele steun is enorm belangrijk voor de continuïteit van onze milieucampagnes. In hoofdstuk 6 lichten we onze inkomsten verder toe.

Nationale Postcode Loterij

Een geweldige bijdrage die erg belangrijk is voor onze milieucampagnes, komt van de Nationale Postcode Loterij.

Ook dit jaar ontvangt Greenpeace het fantastische bedrag van 2,5 miljoen euro uit deze goede-doelenloterij. En in 2008 besluit de Nationale Postcode Loterij ook nog de bouw van ons nieuwe vlaggenschip, de *Rainbow Warrior III*, te steunen met een extra bijdrage van 1 miljoen euro.

© GRIJTHALONH

Lage kosten fondsenwerving

Onze kosten voor fondsenwerving zijn veel lager dan begroot en ook iets lager dan in 2007. We geven hieraan beduidend minder uit, omdat een aantal wervingskanalen steeds duurder

wordt en we daar niet zomaar aan mee willen doen. We leggen een deel van onze wervingsactiviteiten in 2008 tijdelijk stil en ook daardoor zijn de kosten lager dan begroot: 1 miljoen euro lager zelfs.

Het kostenpercentage van onze eigen fondsenwerving blijft met 16,5 procent dan ook ruim onder de norm van het Centraal Bureau Fondsenwerving (25 procent).

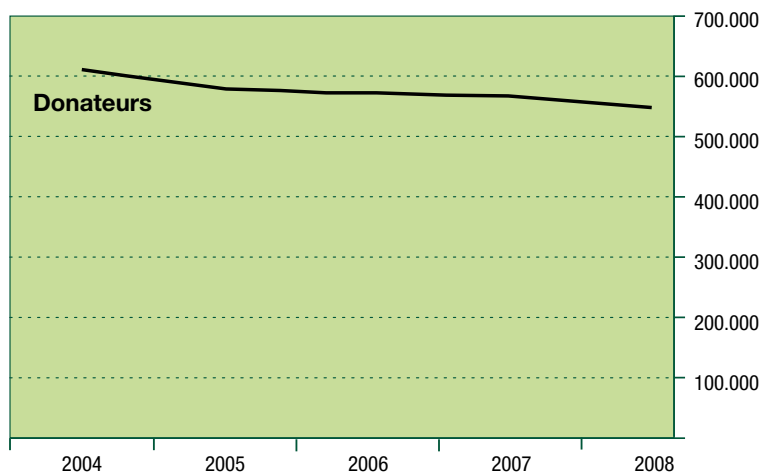
Minder donateurs

In onze plannen voor 2008 zijn we uitgegaan van een stabilisatie van het aantal donateurs. Maar dat lukt helaas niet, het aantal daalt met 3,2 procent naar 550.000 donateurs (2007: 568.000). In 2008 besluiten ruim 22.200 nieuwe donateurs een gift te geven aan Greenpeace. Daar zijn we erg blij mee,

hoewel het aantal lager ligt dan onze verwachtingen voor dit jaar. Tot juli krijgen we dankzij onze wervingsacties vrijwel evenveel nieuwe donateurs als in 2007 en 2006. Maar in de periode daarna verloopt het werven moeizamer.

Hoe komt dat?

Eén, alles verklarende oorzaak is er niet. Wel verslechtert het klimaat voor donaties, als de druk op minister Cramer van Milieu toeneemt om subsidies aan milieuorganisaties te beperken. Ook de commotie over het boek van GroenLinks-parlementariër Duyvendak breidt zich in juli snel uit naar milieuorganisaties. In die negatieve mediahype wordt ook Greenpeace regelmatig genoemd en dat heeft zijn weerslag op de werving van donateurs. In augustus hebben de reacties van vissersorganisaties en media (De Telegraaf voorop) op Greenpeace-acties in de Noordzee invloed op de publieke opinie en dus ook op de meningen van onze donateurs. Greenpeace

reageert door zo goed mogelijk uit te leggen wat er werkelijk aan de hand is (zie paragraaf 2.2). Boven op deze twee ontwikkelingen komt de kredietcrisis. Vanaf de zomer worden de economische gevolgen

duidelijk én voelbaar. Ook voor donateurs. Mensen worden ontslagen of zijn bang dat hun inkomen achteruitgaat. In zo'n situatie is de geefbereidheid over het algemeen niet erg groot.

Opzegging en extra steun

De Noordzee-acties wordt door ongeveer 5 procent van de mensen die hun donateurschap opzeggen genoemd als reden om geen donateur meer te willen zijn van Greenpeace. Positieve geluiden zijn er gelukkig ook. Donateurs die spontaan laten weten dat ze Greenpeace juist nu blijven steunen. Een enkele donateur geeft zelfs extra.

De rijkdom van de oceanen

Sinds haar studententijd is Kamla Thani (36) Greenpeace-donateur.

Als kind zag ze de bootacties van Greenpeace op tv. 'Zo'n actie blijft je bij: eindelijk mensen die daadwerkelijk in de bres springen voor het milieu.' Kamla houdt ervan om buiten actief te zijn. Ze wandelt graag en geniet van snorkelen in Aziatische wateren. 'Het prachtige, kleurige koraal en de visen daar... Ik wil niet dat de rijkdom van de oceanen verdwijnt door verwoestende visvangst of klimaatverandering. We moeten het milieu in Nederland beschermen, maar ook in landen waar het moeilijker is om de strijd aan te gaan met overheden en multinationals. Daarom steun ik Greenpeace.'

© GP/DEIMAN

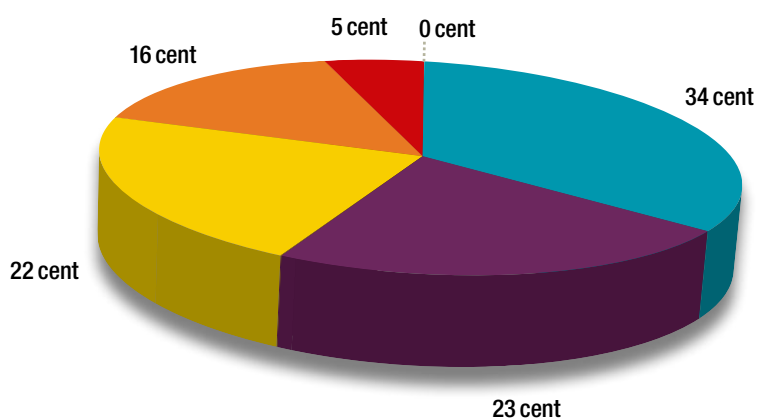
Zelf de straat op

Bijna de helft van alle nieuwe donateurs werven we ook in 2008 via de telefoon: dit blijft ons belangrijkste wervingskanaal. Maar de huis-aan-huiswerving en de werving op straat leveren 50 procent minder donateurs op dan het jaar daarvoor. Het belang van straatwerving reikt verder dan alleen het binnenhaken van donateurs. Ook al wordt iemand geen donateur, we kunnen toch in een persoonlijk gesprek iets vertellen over het werk van Greenpeace. Daarom besluiten we de externe bureaus intensiever te begeleiden én we gaan zelf de straat op! We ontwikkelen een plan voor een eigen straatwervingsteam: ons eerste team gaat in maart 2009 van start.

ANBI

Greenpeace Nederland is door de Belastingdienst erkend als algemeen nut beogende instelling (ANBI). Dit betekent dat we geen successierecht of schenkingsrecht hoeven te betalen over erfenissen en schenkingen die wij ontvangen. Deze komen daardoor volledig ten goede aan het werk van Greenpeace. Bovendien kunnen donateurs hun giften aan Greenpeace aftrekken van de inkomstenbelasting (uiteraard binnen de daarvoor geldende regels).

Wat gebeurt er met een donatie van 1 euro?

- INTERNATIONALE CAMPAGNES
- NATIONALE CAMPAGNES
- EDUCATIE & VOORLICHTING
- WERVING BATEN
- BEHEER & ADMINISTRATIE
- NAAR RESERVES EN FONDSEN

In deze figuur is niet meegeteld de extra bijdrage van 1 miljoen euro van de Nationale Postcode Loterij voor de *Rainbow Warrior III*. Deze bijdrage is gestort in een bestemmingsfonds.

Organisatie en bestuur

Greenpeace wereldwijd

De kracht van Greenpeace is dat we een grote, internationale organisatie zijn. Milieuvervuiling en milieuvvervuilers houden zich immers niet aan grenzen. Daarom pakt Greenpeace problemen als klimaatverandering, overbevissing of oerbosvernietiging grensoverschrijdend aan.

Nieuw kantoor in Afrika

Greenpeace is actief in 44 landen, verspreid over alle continenten. Een van de grotere kantoren is Greenpeace Nederland. Samen zetten we internationale milieucampagnes op en bepalen we de internationale strategie. En we ondersteunen elkaar. Natuurlijk vertaalt elk kantoor de internationale doelen in een eigen aanpak. Wat in het ene land effectief is, kan in het andere juist contraproductief werken. Soms bevinden zich in één land meerdere Greenpeace-kantoren. En elders hebben we juist regionale kantoren, die in verschillende landen actief zijn.

Trots opent een nieuw kantoor zijn deuren in 2008: Greenpeace Afrika. Eind dit jaar heeft het kantoor vestigingen in Johannesburg (Zuid-Afrika) en in Kinshasa (Congo). In 2009 volgt nummer drie: Dakar (Senegal).

Internationale organisatiestructuur

Greenpeace is opgericht in 1971 en inmiddels uitgegroeid tot een van de grootste internationale milieuorganisaties. Wereldwijd steunen zo'n 2,9 miljoen donateurs Greenpeace en de inkomsten zijn ongeveer 212 miljoen euro (2007). Greenpeace International, dat in Amsterdam is gevestigd, coördineert de internationale campagnes. Jaarlijks komen afgevaardigden (*trustees*) van alle kantoren bij elkaar in de algemene vergadering van Greenpeace. Zij kiezen een internationaal bestuur, dat de directeur van Greenpeace International benoemt en toezicht houdt op zijn of haar beleid. Tweemaal per jaar komen de directeurs van alle nationale en regionale kantoren en de directeur van Greenpeace International bij elkaar. In een *global programme* stellen ze campagne-doelstellingen op voor de lange termijn en ze maken een jaarlijkse planning van internationale campagnes. Deze internationale afstemming speelt een belangrijke rol in het campagnebeleid van Greenpeace Nederland. Voor 2008 en 2009 stelt het *global programme* als prioriteiten: klimaat & energie, bossen en oceanen.

Greenpeace International-directeur Gerd Leipold en Greenpeace Afrika-directeur Amadou Kanoute presenteren het nieuwe kantoor in Afrika.

Wereldwijde milieucampagnes

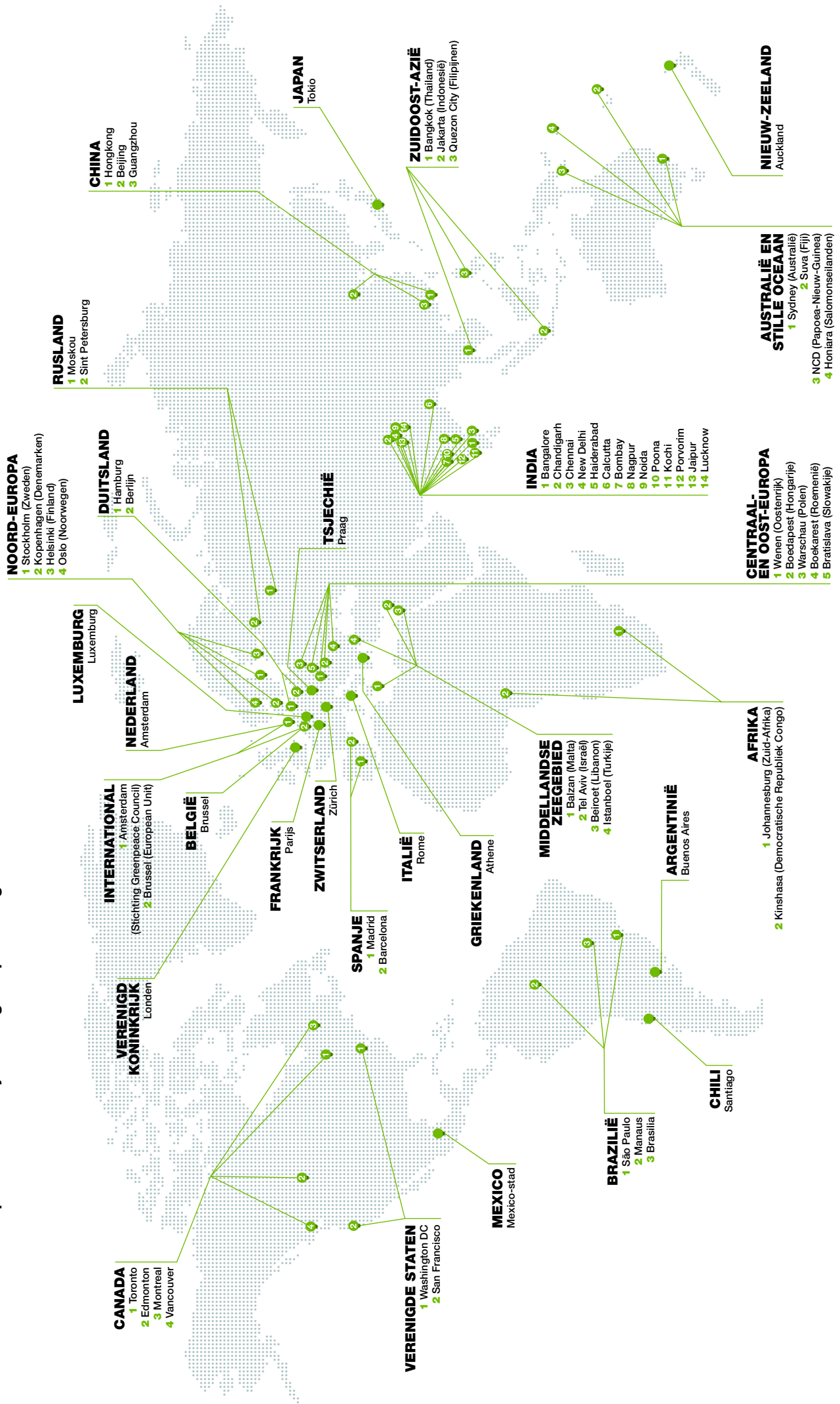
Greenpeace Nederland behoort tot de Greenpeace-kantoren met de meeste inkomsten, dankzij de steun van vele donateurs. Daarom besteden we ongeveer een derde deel van onze financiële middelen aan internationale campagnes en projecten. Ook ondersteunen we andere Greenpeace-kantoren, bijvoorbeeld het nieuwe kantoor in Afrika. Greenpeace Nederland

sluit hiervoor overeenkomsten met Greenpeace International, waarin we vastleggen aan welke activiteiten het geld wordt besteed. Hierna volgt een overzicht van onze steun aan andere Greenpeace-kantoren, met een toelichting op de kantoren waaraan we het meeste bijdragen: Afrika, Zuidoost-Azië en China. Een korte beschrijving van de internationale campagneprojecten

die Greenpeace Nederland in 2008 (mede) financiert, is te vinden in de paragrafen 2.1, 2.2 en 2.3. In de jaarrekening, tabel B1 (paragraaf 6.4) verantwoorden we onze bijdragen financieel. Greenpeace International volgt en bewaakt de voortgang en de resultaten van deze projecten. Dat gebeurt aan de hand van project-rapportages, die ook naar de financierende kantoren gaan.

Greenpeace-kantoren wereldwijd

Meer over Greenpeace wereldwijd: www.greenpeace.org.

© GP/REINMAERS

Greenpeace Afrika

Met de opening van een nieuw kantoor in Afrika is Greenpeace in 2008 vertegenwoordigd op alle continenten. We willen in Afrika zijn, omdat hier belangrijke milieuwinst geboekt kan worden. Zo kan Zuid-Afrika een sleutelrol spelen in de totstandkoming van een nieuw klimaatakkoord in Kopenhagen. Bescherming van de oerbossen in Congo is cruciaal voor de biodiversiteit én voor het terugdringen van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Ook voert Greenpeace Afrika campagne voor duurzame visserij in Afrikaanse wateren, waar met name Europese vistrawlers veel schade aanrichten. Greenpeace Afrika heeft vestigingen in Johannesburg (Zuid-Afrika) en Kinshasa (Democratische Republiek Congo). In 2009 volgt een derde vestiging in Dakar (Senegal).

Greenpeace China

China speelt een belangrijke rol in de wereld, ook als het gaat om klimaatverandering en een wereldwijd klimaatverdrag. Maar campagne voeren zoals we in andere landen gewend zijn, is in China niet eenvoudig. Toch is Greenpeace in 2008 een van de leidende en meest zichtbare ngo's in China als het gaat om klimaatverandering. Greenpeace China publiceert rapporten over windenergie, over de relatie tussen klimaatverandering en voedselveiligheid, en over de werkelijke kosten van kolen. Via de media promoot Greenpeace het gebruik van duurzame energie. En met een spaarlampenproject vestigen we tijdens de Olympische Spelen de aandacht op ons scenario

voor een Energie[R]evolutie. Ook publiceren we een rapport over de 'lessen van Beijing', waarin we positieve en negatieve kritiek uiten op de Chinese autoriteiten en op het Internationaal Olympisch Comité. Dit rapport wordt goed ontvangen in de media en leidt tot goede relaties met het IOC. Een belangrijk milieuprobleem in China is de enorme watervervuiling door de industrie en het gebrek aan controle daarop. Greenpeace voert ook hier campagne voor schoon water, met als resultaat dat de overheid in Shenyang onze voorstellen vertaalt in lokale regelgeving. Greenpeace China versterkt in 2008 haar interne organisatie en werkt aan het vergroten van haar achterban.

Greenpeace Zuidoost-Azië

Greenpeace Zuidoost-Azië groeit hard: ze versterkt haar regionale organisatie en haar naamsbekendheid. In november 2008 is het aantal cyberactivisten verdubbeld tot ruim 45.000. De inkomsten uit donaties stijgen in 2008 met 66 procent. Het kantoor in Indonesië, dat een sleutelrol speelt in onze internationale bossencampagne, krijgt dit jaar extra aandacht en middelen. In Indonesië lukt het om de uitgifte van nieuwe vergunningen voor palmolieplantages uit te stellen. Samen met talloze andere organisaties maken we ons sterk voor een moratorium op ontbossing voor palmolie. De gouverneur van de Indonesische provincie Riau op Sumatra kondigt zo'n tijdelijk verbod af op de kap van veenbossen. Op Papoea blijven

beide gouverneurs het moratorium steunen en geven ze geen vergunningen uit voor nieuwe kapconcessies.

In Thailand en maar liefst zes provincies in de Filipijnen weet Greenpeace Zuidoost-Azië de bouw van nieuwe kolencentrales tegen te houden! Een belangrijke mijlpaal is de aanname door de Filipijnse senaat van een wet op duurzame energie.

Met acties in Thailand en op de Filipijnen brengen we de vervuiling van het drinkwater onder de aandacht. Resultaat: de Filipijnse senaat neemt een resolutie aan voor de bescherming van het Lagunameer. En Greenpeace weet voorlopig de commerciële teelt van gentschrijst in Thailand en de Filipijnen tegen te houden.

© GP/FOLLOW FIELD

Extra ondersteuning Greenpeace-kantoren

Greenpeace-kantoren kunnen dankzij financiële ondersteuning uit Nederland extra activiteiten uitvoeren in hun milieucampagnes. Ook versterken ze met deze bijdragen hun eigen organisatie, zodat ze effectiever campagnes kunnen voeren. Concreet maken donateurs van Greenpeace Nederland in 2008 de volgende activiteiten mede mogelijk.

© GP/DITHA/JOHN

- Campagnewerk en onderzoek in Israël voor (kern)ontwapening en schone energie; een rapport over de gevolgen van kernenergie; deelname aan internationale conferenties (Greenpeace Middellandse Zeegebied).
- Onderzoek naar watervervuiling in China.
- Een seminar en een rapport over de kosten van intensieve landbouw en de voordelen van duurzame landbouw in China.
- *Case studies* en samenwerking met Chinese ngo's over het vergroenen van buitenlandse investeringen door China.
- Onderzoek en samenwerking om Chinese wetgeving ter bestrijding van illegale houtkap te verbeteren en de import van illegaal gekapt hout in China te stoppen.
- Onderzoek naar en voorlichting over problemen en oplossingen met betrekking tot de uitstoot van broeikasgassen door koelapparatuur in China (uitvoering in 2009).
- Onderzoek naar het gebruik van chemicaliën in de Indiase landbouw en promoten van gebruik van biologische en traditionele landbouwmethoden (uitvoering in 2009).
- Onderzoek en campagnewerk om de watervervuiling in India te bestrijden (uitvoering in 2009).
- Aanschaf van een trailer voor rubberboten in India.
- Aanschaf van een rubberboot om dammen te herstellen in de cruciale veenbossen van Indonesië en een paraglider om bosbranden tijdig te signaleren.
- Aanschaf van actiematerialen – onder meer klimsets – voor klimaatacties van de kantoren in Polen en Slowakije.
- Versterken en uitbreiden van lokale netwerken van actievoerders in China, Zuidoost-Azië, Japan en India.
- Opleiding, training en managementontwikkeling om de organisatie in China, Zuidoost-Azië, Japan en India te versterken.
- Verbeteren van IT-infrastructuur in diverse kleine Greenpeace-kantoren (uitvoering in 2008 en 2009).

5.2 Organisatie en bedrijfsvoering

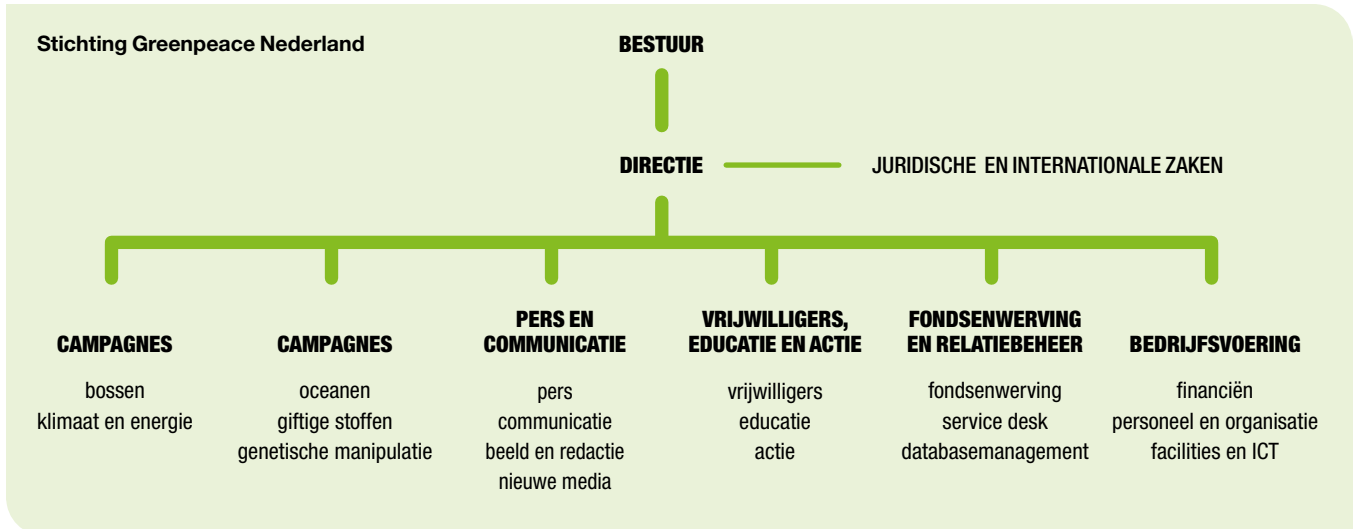
Greenpeace Nederland is een stichting met een eigen bestuur. De directeur van Greenpeace Nederland is belast met de dagelijkse leiding van de organisatie en legt verantwoording af aan het bestuur.

Organisatiestructuur

Slagvaardig en effectief. Dat is Greenpeace en dat wil ze blijven. Daarom zijn we in 2006 het veranderingstraject 'Greenpeace Nederland 2010' gestart. De organisatie kreeg een nieuwe structuur en ging van elf naar zes afdelingen, met elk een aantal units. De afdelingshoofden vormen samen met de directeur en de plaatsvervangend directeur (tevens functionaris internationale en juridische zaken) het managementteam. Elke unit heeft een coördinator die zorgt voor de dagelijkse afstemming van de werkzaamheden binnen zijn of haar unit. In 2008 is het tijd voor een evaluatie: voldoet de nieuwe structuur aan onze

verwachtingen? De conclusie is, dat de organisatiestructuur overwegend goed werkt. Zaken die beter kunnen, proberen we te veranderen. De coördinatoren krijgen een trainingsprogramma, en individuele coaching en begeleiding, zodat ze hun rol beter kunnen invullen. En de samenwerking in projecten wordt verbeterd. Training, coaching en duidelijke escalatieprocedures moeten de positie van projectleiders versterken. Van twee campagneafdelingen maken we in 2009 één afdeling, zodat alle campagnes op dezelfde manier worden aangestuurd.

Organigram 2008

Bedrijfsvoering

Het managementteam is verantwoordelijk voor de beleidsvorming, planning en aansturing van de organisatie en haar werkzaamheden. Een belangrijk instrument voor het managementteam is de planning- en controlcyclus. Daarmee kan het de besteding van middelen goed sturen, bijsturen en verantwoorden. Waaruit bestaat de planning- en controlcyclus van Greenpeace Nederland?

- Organisational Development Plan (ODP), begroting en campagnejaarplanning.
- Tussentijdse maand- en kwartaalrapportages.
- Jaarverslag en jaarrekening.

© SPINNOORDAM

Organisational Development Plan (ODP)

In het ODP formuleert Greenpeace Nederland haar meerjarenbeleidsprogramma én de concrete doelstellingen voor het komende jaar. Dat doen we op basis van de prioriteiten en de campagnedoelstellingen die we samen met de andere kantoren hebben vastgesteld binnen Greenpeace International. Financieel vertalen we dit vervolgens in een begroting en een meerjarenraming. Het bestuur stelt het ODP en de begroting vast, het managementteam is verantwoordelijk voor de uitvoering. Aan het begin van elk jaar stelt het managementteam de campagnejaarplanning vast. Ook die is voor een belangrijk deel gebaseerd op de internationale campagneplanning.

Rapportages

Na afloop van elke maand krijgen de budgethouders — afdelingshoofden, coördinatoren en projectleiders — een managementrapportage van de afdeling bedrijfsvoering. Zo'n rapportage geeft een overzicht van de financiën (uitgaven), de resultaten van fondsenwerving (donateurs en inkomsten) en van zaken als ziekteverzuim en personeelskosten. Indien nodig bespreekt het managementteam deze rapportages. Na afloop van elk kwartaal stellen de leden van het managementteam een

uitgebreide rapportage op. Hierin geven ze een overzicht van de inhoudelijke resultaten en activiteiten, de fondsenwervingsresultaten, en van de kosten en personele aspecten. Als de kosten afwijken van het budget, voegen ze een verklaring en een bijgestelde prognose toe. Deze kwartaalrapportage wordt besproken door het managementteam en het bestuur. Na afloop van het jaar verantwoordt Greenpeace Nederland alle resultaten en de besteding van de middelen publiekelijk in haar jaarverslag en jaarrekening.

© GP/REUTERS

Risicomanagement

Greenpeace Nederland houdt zicht op de belangrijkste potentiële risico's die de organisatie loopt, op basis van een risicoscan die regelmatig wordt geactualiseerd. Het gaat om risico's op het gebied van inkomsten, juridische aansprakelijkheid, imago en bedrijfsvoering. De leden van het managementteam zijn elk verantwoordelijk voor een van de risicogebieden. Zij zorgen ervoor dat de risico's en de gevolgen daarvan worden verkleind of opgevangen.

In de bedrijfsvoering zien we geen grote risico's en zijn voldoende maatregelen genomen om de risico's klein te houden. Door de aard van onze activiteiten bestaat altijd de kans dat we juridische claims en aansprakelijkheidsstellingen krijgen. Die risico's schatten we bij acties vooraf zo goed mogelijk in. Als een claim wordt ingediend, dan nemen we hiervoor een voorziening op.

Onze grootste risico's liggen op het gebied van imago en inkomsten. We onderzoeken regelmatig of ons imago verandert en proberen dat positief te beïnvloeden. Dat doen we uiteraard zonder concessies te doen aan onze campagnedoelen en werkwijze. Onze manier van campagne voeren roept vaak heel positieve, maar soms ook heel negatieve reacties op. Daarvan zijn we ons bewust, maar we laten ons er niet door afleiden. Wat telt is of we effectief zijn: wat bereiken we voor het milieu?

De risico's op inkomstendaling zijn beperkt doordat er een goede spreiding is over wervingskanalen en doordat we een heel hoog percentage doorlopende machtigingen hebben. Bovendien zijn we niet afhankelijk van een klein aantal grote donateurs, maar van een groot aantal kleine donateurs.

Als de inkomsten toch sterk terugvallen of als we worden geconfronteerd met grote onvoorziene kosten, dan hebben we voldoende reserves om dit op te vangen (zie ook hoofdstuk 6).

Projecten

Veel activiteiten worden uitgevoerd als project.

Nadat het managementteam de projectopdracht heeft goedgekeurd, gaat een projectteam aan de slag met de uitvoering. Dit team bestaat uit medewerkers van verschillende afdelingen en units. Na afloop evalueert het projectteam het project en het managementteam bespreekt de conclusies en verbeterpunten.

Interne milieuzorg

Greenpeace Nederland stelt hoge eisen aan zichzelf als het gaat om milieuzorg. Logisch, want dat vragen we ook van anderen. Greenpeace Nederland heeft in haar interne milieubeleid de volgende punten vastgelegd.

- We verminderen het gebruik van fossiele brandstoffen nog verder, in al onze activiteiten én in de bedrijfsvoering. Dat doen we door ons energieverbruik tot een minimum te beperken.
- We streven ernaar CO₂-neutraal te zijn.
- We organiseren ons vervoer zo, dat de CO₂-uitstoot zo laag mogelijk is.
- We kiezen onze producten en leveranciers zo, dat ze aansluiten bij onze eigen milieucriteria. Van elk product dat Greenpeace Nederland aanschaft, kijken we vooraf naar de milieubelasting, zodat die zo beperkt mogelijk blijft.
- We scheiden onze afvalstromen, composteren wat kan en gebruiken producten waar mogelijk opnieuw of recyclen ze. En we doen zaken met leveranciers die zelf ook hun hoeveelheid afval sterk reduceren.

Energiezuinig werken

Computers en monitoren schakelen snel over op een energiezuinige stand. Medewerkers die hun werkplek verlaten, kunnen met één druk op de knop hun computer én alle randapparatuur en opladers uitschakelen. Uiteraard neemt Greenpeace Nederland alleen groene stroom af en gebruiken we spaarlampen. De verlichting bij Greenpeace Nederland is daglichtafhankelijk en bijna overal hangen bewegingssensoren, zodat de verlichting automatisch uitschakelt als er niemand is.

We printen standaard dubbelzijdig. De grote kopieerapparaten/printers zijn uitgerust met fijnstoffilters. Greenpeace Nederland gebruikt

totaal chloorvrij papier, dat 100 procent kringloop is of FSC-gecertificeerde houtvezels bevat. Drukkerijen die voor Greenpeace Nederland werken, voldoen aan strenge milieucriteria.

Auto's gebruiken we zo weinig mogelijk; elke medewerker heeft een OV-jaarkaart. Vliegen doen we in principe niet op afstanden korter dan duizend kilometer. Voor internationale vergaderingen maken we zoveel mogelijk gebruik van *teleconferencing*, waardoor we minder hoeven reizen. Als medewerkers toch vliegen, compenseren we de CO₂-uitstoot via MyClimate (www.myclimate.org). Daarmee worden projec-

ten gefinancierd die de uitstoot van schadelijke broeikasgassen echt verminderen.

In een aantal opzichten kan Greenpeace Nederland geen concessies doen. We willen tot over de grenzen campagnes blijven voeren en allerlei vormen van geweldloze acties kunnen organiseren. Maar we maken altijd een weloverwogen keuze: het milieuvoordeel dat we willen bereiken met een campagne moet ruimschoots opwegen tegen de milieubelasting en de kosten van schepen, rubberboten, voertuigen en andere uitrustingen of materialen.

5.3

Medewerkers

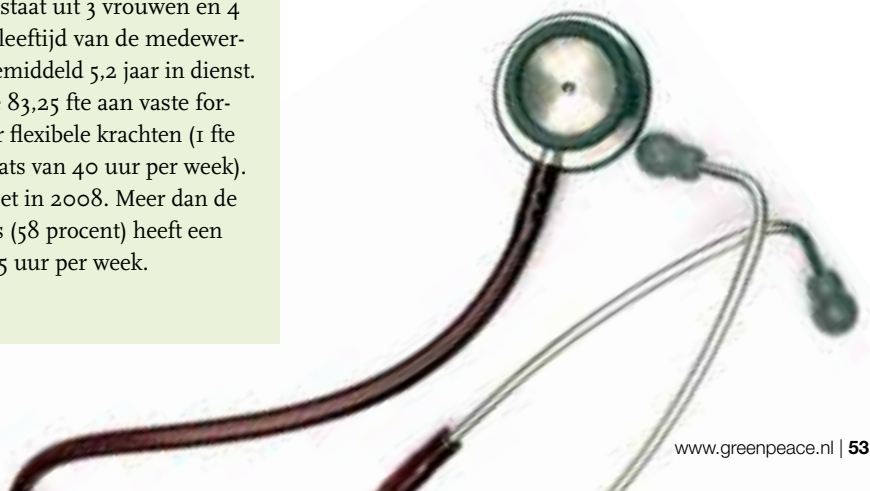
Campaigners, ICT-medewerkers, secretaresses of fondsenwervers... al onze medewerkers zetten hun kwaliteiten met hart en ziel in voor onze milieucampagnes. Greenpeace biedt ze graag een sociaal en verantwoord personeelsbeleid. We hebben aandacht voor de ontwikkeling, de gezondheid en het welzijn van onze medewerkers. En we zorgen voor een goede balans tussen werk en privé.

Nieuwe mensen

Greenpeace blijft nieuwe mensen trekken: 26 medewerkers komen erbij in 2008. En 21 mensen vertrekken naar een andere werkplek of een nieuw leven. In totaal werken op 31 december 2008 bij Greenpeace Nederland 101 mensen: 65 vrouwen en 36 mannen. De stijging ten opzichte van 2007 (96 mensen) heeft te maken met het invullen van vacatures en meer flexibele formatieplaatsen. In paragraaf 6.4 geven we een overzicht van de volledige formatie en bezetting in 2008. Het managementteam bestaat uit 3 vrouwen en 4 mannen. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is 38 jaar en ze zijn gemiddeld 5,2 jaar in dienst. In 2008 kent Greenpeace 83,25 fte aan vaste formatieplaatsen en 5 fte voor flexibele krachten (1 fte is een volledige arbeidsplaats van 40 uur per week). Gemiddeld is 82,35 fte bezet in 2008. Meer dan de helft van alle medewerkers (58 procent) heeft een contract van minder dan 35 uur per week.

Ziekteverzuim

Greenpeace wil dat haar medewerkers onder goede en veilige omstandigheden hun werk kunnen doen. Ons doel is het ziekteverzuim te beperken tot maximaal 5 procent. Helaas stijgt dat percentage, na jaren van daling, in 2008 van 4,2 procent (2007) naar 5,8 procent. Een aantal medewerkers is langdurig ziek: dat is de voornaamste oorzaak van deze stijging. Het aantal keren dat een medewerker zich gemiddeld ziek meldt komt met 2,4 keer per jaar iets lager uit dan in 2007 (2,7).

© GREENPEACE

Salarisschalen 2008

Hieronder staan de bruto maandsalarissen in 2008 op een rij. Ze zijn ingedeeld naar salarisschaal en gaan uit van een aanstelling voor 40 uur per week. Achter elke schaal staan een minimum- en een maximumsalaris (afhankelijk van de werkervaring) en een aantal voorbeeldfuncties. Daarnaast ontvangt iedereen 8,33 procent vakantiegeld, dat is evenveel als een maandsalaris.

Schaal II

€ 1.375 – 2.136

receptionist,
medewerker repro

Schaal III

€ 1.515 – 2.448

afdelingsassistent,
medewerker service desk

Schaal IV

€ 1.756 – 2.727

medewerker educatie,
facilitair beheerder

Schaal V

€ 1.937 – 3.249

actieleider,
communicatiemedewerker,
fondsenwerver

Schaal VI

€ 2.240 – 3.764

campaigner,
coördinator met lichte
coördinatie-taken

Schaal VII

€ 2.722 – 4.389

coördinator met zware
coördinatie-taken

Schaal VIII

€ 3.615 – 5.174

afdelingshoofd

Per 1 januari 2009 worden de salarissen verhoogd met 2,75 procent.

Secundaire arbeidsvoorwaarden

Als je bij Greenpeace werkt, krijg je aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden. Een premievrij pensioen bijvoorbeeld, een OV-jaarkaart voor werk én privé, en flexibele werktijden. De lunchpauzes worden doorbetaald en iedereen die vijf of tien jaar in dienst is, mag een sabbatical opnemen. Je hebt jaarlijks recht op vijf vakantieweken en kunt via Greenpeace fiscaalvriendelijk een fiets aanschaffen. Bovendien biedt Greenpeace veel ruimte voor het volgen van opleidingen.

Met ingang van 1 januari 2009 krijgen onze medewerkers een verbeterde pensioenregeling en arbeidsongeschiktheidsverzekering. Greenpeace vindt het belangrijk dat de pensioenpremies duurzaam belegd worden. In 2008 weten we een pensioenverzekeraar te vinden die voldoet aan onze eisen.

5.4

Vrijwilligers

Zo'n 500 vrijwilligers spannen zich in 2008 gigantisch in om Greenpeace te promoten op festivals of voorlichting te geven op scholen en in Rotary-clubs. Ze houden de *Sirius* heel en schoon, vertalen teksten van Greenpeace Frankrijk of Greenpeace Rusland en ... ze voeren actie! En dat is nog maar een kleine greep uit de vele bijdragen van onze vrijwilligers aan de Greenpeace-campagnes.

Van Puur-plein tot Maasvlakte

Op het Puur-plein laten vrijwilligers in februari bezoekers van de Huishoudbeurs kennismaken met de pure onderwereld van de walvissen. Walvis-filmpjes kijken vanuit een luie stoel, een walvisquiz doen met kans op een prachtig fotoboek... duizenden bezoekers genieten ervan. Op de Nationale Boomfeestdag (19 maart) geeft tv-tuinman Lodewijk Hoekstra deskundige aanwijzingen aan onze vrijwilligers, die samen 2.008 bomen planten. Locatie: de

bouwplaats van de E.ON-kolencentrale op de Rotterdamse Maasvlakte. Vrijwilligers staan dit voorjaar in de startblokken om Unilever aan te sporen geen palmolie in te kopen waarvoor Indonesisch oerbos is gekapt. Maar de multinational besluit al zó snel de Greenpeace-eis te steunen, dat de activiteiten niet meer nodig zijn. In de zomermaanden trekt een grote groep vrijwilligers langs festivals met de FishMates, prachtige regenlaarzen die het verhaal van de oceanen vertel-

len. Bezoekers die de laarzen komen bewonderen of kopen, kunnen meteen een MaakSchoonSchapkaartje invullen. Daarmee roepen ze supermarkten op foute vis uit hun schappen te verwijderen. De herfst staat in het teken van de kolencampagne. Vrijwilligers vragen E.ON-klanten 'weg te rennen' van deze vervuilende energiemaatschappij. Gehuld in campagneshirt rennen ze zelf mee in de marathon van Eindhoven.

Training en informatie

Vrijwilligers moeten goed voorbereid aan de slag kunnen. Dat is de verantwoordelijkheid van de unit Vrijwilligers. Samen met de units Actie en Educatie verzorgen zij trainingen op maat voor de specifieke vrijwilligersfuncties. Ze onderhouden de contacten met vrijwilligers en sturen wekelijks een e-mailnieuwsbrief rond. Wie nieuw is als vrijwilliger, krijgt sinds oktober 2008 een introductietraining over doelstellingen en werkwijze van Greenpeace, en over hun eigen rol. Die introductie is een mooi moment om persoonlijk kennis te maken en te ontdekken of de verwachtingen – van beide kanten – uitkomen. Afhankelijk van het soort vrijwilligerswerk volgt nog een specifieke, functiegerichte training. Na afloop krijgt elke vrijwilliger het in 2008 vernieuwde Handboek voor Vrijwilligers.

Het aantal vrijwilligers dat actief is voor Greenpeace blijft vrijwel gelijk: ongeveer 500. Daarvan doen zo'n 150 mensen mee aan acties. Wel merken we – net als andere organisaties – dat veel mensen minder tijd hebben voor hun vrijwilligerswerk. We hebben dus meer vrijwilligers nodig om hetzelfde aantal activiteiten te kunnen ondernemen. In 2008 gaan we daarom actief vrijwilligers werven. Om te beginnen voor de FishMates tour: dat levert 25 nieuwe vrijwilligers op. En in december kunnen we Haagse studenten laten zien wat (vrijwilligerswerk voor) Greenpeace inhoudt, dankzij deelname aan een lokaal initiatief in die stad. Alle vrijwilligers kunnen elkaar ontmoeten op de jaarlijkse dag die we organiseren om ze te bedanken voor hun inzet. Greenpeace vergoedt de reis-, verblijfs- en materiaalkosten die

vrijwilligers maken tijdens hun Greenpeace-activiteiten en zorgt er uiteraard voor dat ze daarbij goed verzekerd zijn.

Actievoeren

Onze actievoerders brengen de campagneboodschappen in 2008 weer aansprekend voor het voetlicht. Een enorme robot van elektronisch afval confronteert Philips-aandeelhouders met het ontbreken van een inzamelingsprogramma voor elektronisch afval van de electronicagigant. Kleurrijk én effectief is de zomeractie op een gentechproefveld van Monsanto, waar actievoerders met een 'confettikanon' biologisch bloemzaad verspreiden, vermengd met papieren vlinders. Half november bouwen honderd actievoerders uit achttien verschillende landen een tentenkamp op de Rotterdamse Maasvlakte, waar E.ON zijn nieuwe kolencentrale begint te bouwen.

Greenpeace kiest voor acties wanneer overleg en druk achter de schermen niet meer werken. Onze acties zijn altijd gewelddoos en we

© GP/LOMBARDI

voeren ze uit met de grootste mogelijke zorg voor veiligheid. Voorop staat dat Greenpeace actie voert met respect voor mensen. Acties zijn gericht tegen de milieuschade die een bedrijf of overheid aanricht en níét tegen individuele medewerkers. Greenpeace zorgt ervoor dat iedere actievoerder de vaardigheden

heeft om altijd gewelddoos en veilig te kunnen werken. Waar nodig roepen we de hulp in van vrijwilligers met specifieke professionele vaardigheden: bootbestuurders, klimmers, kanoërs, duikers, EHBO'ers of mensen die met gevaarlijke stoffen kunnen werken.

© ARNOLD/EP

'Ik kan meer vertellen dan er op een spandoek past'

Adriaan van Latijne (16) is een van de jongste Greenpeace-vrijwilligers.

'In Bonn heb ik samen met vijfhonderd kinderen uit allerlei landen gedemonstreerd bij een internationale vergadering over de bossen en het klimaat. Als we zo doorgaan, is het Indonesische oerbos verdwenen als ik dertig ben. Dáárom ben ik vrijwilliger voor Greenpeace. De ervaring in Bonn was bijzonder. Je werkt er samen met jongeren die je niet kunt verstaan en houdt een spandoek vast dat je niet kunt lezen. Dan moet je erop vertrouwen dat iedereen daar voor hetzelfde staat. Voor 'echte' acties moet ik eerst achttien worden. In de tussentijd geef ik met veel plezier voorlichting op straat of tijdens open dagen op Greenpeace-schepen. Een goed gesprek met een voorbijganger kan mij nooit lang genoeg zijn. Ik kan meer vertellen dan er op een spandoek past.'

Directie

Greenpeace Nederland heeft één directeur, Liesbeth van Tongeren. Zij maakt sinds 2003 deel uit van de directie. Plaatsvervangend directeur is Geert Drieman, die ook de internationale en juridische zaken van Greenpeace Nederland behartigt. De taken en bevoegdheden van de directeur zijn vastgelegd in het *reglement bestuur – directeur*. De directeur fungeert als titulaire directie.

Beloning

Greenpeace kijkt af van de VFI-richtlijn *Beloning Directeuren van Goede Doelen* waar het gaat om de salarishoogte van haar directeur. De VFI is de branchevereniging van landelijk wervende goede doelen en heeft de richtlijn opgesteld op advies van de Commissie Wijffels in haar Code Goed Bestuur voor Goede Doelen. De zwaarte van de directeursfunctie waardeert Greenpeace conform de VFI-richtlijn in functiegroep I. Maar ze stelt de maximumsalarishoogte voor de directeur 15 procent lager dan het maximum voor deze functiegroep: 99.686 in plaats van 117.294 euro in 2008. Het salaris van de directeur bedraagt in 2008 7.596 euro per maand, oftewel 98.748 euro per jaar.

Nevenfuncties

Liesbeth van Tongeren heeft in 2008 de volgende nevenfuncties: bestuurslid van de European Unit van Greenpeace, bestuurslid van de Canonbury Villas LTD (deze beheert het pand van het Britse Greenpeace-kantoor), bestuurslid van Women on Top, lid van de Sociale Denktank Zeeburg en mentor bij het FNV-initiatief voor vrouwelijk toptalent. Het bestuur oordeelt dat deze nevenfuncties niet leiden tot belangenconflicten met haar functie als directeur van Greenpeace Nederland. De twee eerstgenoemde nevenfuncties dragen bij aan de internationale Greenpeace-organisatie. En de andere staan los van het directeurschap, maar zijn wel nuttig voor haar maatschappelijke netwerk.

Bestuursverslag

Greenpeace Nederland wordt bestuurd door een onafhankelijk bestuur. De bestuursleden krijgen niet betaald voor hun bestuurstaken. Uiteraard ontvangen ze wel een vergoeding voor de kosten die ze daadwerkelijk maken. Ook in 2008 draagt het bestuur weer met plezier bij aan het werk van Greenpeace.

Verantwoordingsverklaring

Een van de eisen die het Centraal Bureau Fondsenwerving stelt aan organisaties die het CBF-keur hebben, is een verantwoordingsverklaring van het bestuur. Greenpeace heeft het CBF-keur en neemt dus zo'n verklaring op in dit jaarverslag. Het bestuur onderschrijft de principes van dit CBF-keur én van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen ('Code Wijffels'). Om welke principes gaat het?

1 Scheiding van de functie toezicht houden van de uitvoering.

Bij Greenpeace Nederland houdt het bestuur toezicht op de uitvoerende taken van de directeur. Het bestuur

stelt het jaarplan, de begroting en de jaarrekening vast. De verhouding tussen bestuur en directie is vastgelegd in een *reglement bestuur – directeur*. Begin 2008 stelt het bestuur een geactualiseerde versie vast van dit reglement en nieuwe statuten, beide aangepast aan de eisen van de Code Wijffels en het nieuwe CBF-keur. In 2008 stelt het bestuur ook een auditcommissie in. Deze commissie, die bestaat uit de penningmeester en één ander bestuurslid, adviseert het bestuur en de directeur. Bij de vergaderingen van de auditcommissie zijn ook het hoofd bedrijfsvoering en de directeur aanwezig.

2 De organisatie moet haar middelen optimaal besteden.

Daaraan werken we continu. Voorop staat dat Greenpeace haar doelstellingen bereikt en het bestuur spant zich in om ervoor te zorgen dat dit effectief en doelmatig gebeurt. In hoofdstuk 1 staat wat we willen bereiken. Die richtinggevende doelstellingen maken we elk jaar concreet in het jaarplan. Het bestuur ziet toe op de uitvoering van activiteiten aan de hand van kwartaalrapportages van de directeur. De auditcommissie speelt een belangrijke rol bij dit tweede principe. Zij houdt toezicht op de financiële gang van zaken en toetst of de interne administratieve organisatie

en controle goed functioneren. Daarbij gaat het onder meer om de organisatie van de betalingen. Wat Greenpeace in 2008 heeft bereikt, beschrijven we in hoofdstuk 2. En hoe de middelen precies zijn besteed, staat in hoofdstuk 6. De bedrijfsvoering, en dus ook de planning- en controlcyclus, de rapportages en het risicomangement, lichten we toe in paragraaf 5.2.

3 Goed omgaan met belanghebbenden.

Greenpeace wil haar relaties met

belanghebbenden natuurlijk zo goed mogelijk houden. Daarom communiceren we uitgebreid over onze activiteiten met alle belanghebbenden: donateurs, vrijwilligers, bedrijven, politici, ambtenaren, wetenschappers en het algemene publiek (zie hoofdstuk 3). Iedereen kan terecht bij onze service desk met wensen, vragen en klachten, zowel telefonisch, schriftelijk als per e-mail. Als het gaat om klachten hanteren we een uitgebreide, formeel vastgestelde klachtenprocedure (zie paragraaf 3.3). Daarin

houden we ons aan de eisen die het CBF stelt aan de administratie en de afhandeling van klachten. Essentieel is, dat Greenpeace principieel geweldloos is. Met onze acties laten we zien waar het milieu in gevaar is (*bearing witness*), zorgen we ervoor dat een milieumissie op de maatschappelijke of politieke agenda komt of vestigen we de aandacht op een oplossing. Acties zijn niet gericht tegen individuele medewerkers van bedrijven of overheden.

Vergaderingen en overige overleggen

In 2008 vergadert het bestuur zeven keer samen met de directie. De bestuursleden bespreken daarnaast – uiteraard zonder de directie – hun eigen functies en dat van de directie. Veel aandacht besteedt het bestuur in 2008 aan internationale zaken, zoals de wereldwijd vast te stellen campagneprioriteiten en internationale investeringen. Ook de strategische en organisatorische koers van Greenpeace is in meerdere vergaderingen het gespreksonderwerp. Het bestuur volgt in 2008 nauwkeurig hoe de financiële bijdragen van Greenpeace Nederland aan de internationale organisatie worden besteed.

Het bestuur voelt zich zeer betrokken bij de organisatie en nodigt daarom regelmatig medewerkers uit om iets te vertellen over hun werk. In 2008 krijgen de bestuursleden presentaties over de klimaatcampagne en over kernenergie, en afdelingshoofden komen het jaarplan 2009 toelichten. De Ondernemingsraad schuift net als elk jaar aan om de bestuurstafel, ditmaal om de evaluatie te bespreken van de reorganisatie die in 2006 is doorgevoerd.

Ook de accountant is eenmaal aanwezig: bij de bestuursvergadering waarin het jaarverslag, de jaarrekening en het verslag van de accountant worden besproken.

De voorzitter van het bestuur is ook *trustee* (afgevaardigde) bij Greenpeace International. Zij woont de jaarlijkse vergadering bij van de internationale Stichting Greenpeace Council. Twee agendapunten zijn het belangrijkste tijdens deze vergadering: de verkiezing van nieuwe bestuursleden van Greenpeace International en de bespreking van de internationale campagnes. Hoe de internationale organisatiestructuur eruitziet en de rol van de afgevaardigde daarin, beschrijven we in paragraaf 5.1.

Ook buiten de bestuursvergadering is te zien hoe enthousiast en betrokken de bestuursleden zijn. Ze gaan naar bijeenkomsten voor donateurs en vrijwilligersevenementen, en ze bezoeken een informele bijeenkomst waar ze nader kennis kunnen maken met de medewerkers. Nieuwe bestuursleden nemen als introductie bij Greenpeace deel aan oriëntatiebijeenkomsten met verschillende medewerkers.

De auditcommissie komt in 2008 twee keer bij elkaar, met de directeur en het hoofd bedrijfsvoering. Als de commissie de jaarrekening 2007 en het accountantsverslag bespreekt, is ook de accountant aanwezig. Verder vergadert de auditcommissie over de begroting voor 2009.

Welke onderwerpen behandelt het bestuur nog meer in 2008? Een update van de risicoanalyse die het managementteam en de directie hebben opgesteld en de evaluatie van de reorganisatie. Plus de eindrapportage van het financieel verbeterplan, dat in 2008 naar volle tevredenheid van het bestuur wordt afgerond. Het bestuur krijgt informatie over belangrijke Greenpeace-campagnes en over (de resultaten van) het fondsenwervingsbeleid. 'Greenpeace in de media' staat op de bestuursagenda, evenals de wereldwijde financiële crisis en de mogelijke gevolgen daarvan voor Greenpeace.

© GPHILTON

Besluiten

In 2008 stelt het bestuur de investeringen van Greenpeace Nederland vast, en de strategische en organisatorische koers van de organisatie. Ook stellen de bestuursleden de begroting 2009 vast, evenals het jaarplan (ODP) 2009 en het jaarver-

slag 2007. Hetzelfde gebeurt met een nieuw financieel statuut en een nieuwe pensioenregeling, waarbij pensioenpremies duurzaam belegd worden. Het bestuur stelt in 2008 het communicatiebeleid vast en besluit tot een proef, waarbij een deel van de

donateurswerving op straat door eigen medewerkers gebeurt in plaats van door externe bureaus. Het bestuur besluit de twee campagneafdelingen van Greenpeace samen te voegen tot één afdeling Campagnes, die bestaat uit drie units.

Vooruitblik 2009

Op de bestuursagenda voor 2009 staan de meerjarenvisie van Greenpeace Nederland, de campagne resultaten en de risicoanalyse. Verder bespreken de leden de internationale investeringen en de samenwerking met Greenpeace International. Speciale aandacht besteden ze aan de wereldwijde discussie binnen Greenpeace over het strategische kader voor de internationale organisatie (*global strategic framework*) en de gevolgen daarvan voor Greenpeace Nederland.

Functioneren directie

Het bestuur is werkgever van de directeur. Daarom zijn er regelmatig gesprekken tussen de bestuursvoorzitter en de directeur. Eén keer per jaar voeren de voorzitter en de secretaris namens het bestuur een functioneringsgesprek met de directeur. Zij vragen hiervoor input van de bestuursleden en van een aantal medewerkers.

Benoemingen

Het Rooster van Aftreden laat zien wanneer een bestuurslid aftreedt. Dat is telkens drie jaar nadat hij of zij als bestuurslid is begonnen. Aftredende bestuursleden kunnen meteen worden herbenoemd. Als er nieuwe bestuursleden nodig zijn, werft het bestuur die op basis van een algemeen profiel en een profiel dat is toegesneden op de vacature.

In 2008 treden Gerrard Boot (23 juni) en Hans Wiebes (20 september) af als bestuursleden. Greenpeace bedankt ze heel hartelijk voor hun enorme inzet! Ferdinand ter Heide begint op 1 januari als bestuurslid met het profiel 'maritieme kennis'. Vanaf 23 juni volgt hij Hans Wiebes op als penningmeester van Greenpeace Nederland. Paul Bosch (profiel: arbeidsjurist) komt op 1 juli het bestuur versterken als opvolger van Gerrard Boot, die aftreedt na zeven jaar (!) bestuurslidmaatschap. Bestuurslid Dina Boonstra wordt herbenoemd voor drie jaar en is vanaf 23 juni de nieuwe vicevoorzitter.

Twee nieuwe bestuursleden zullen in januari 2009 aantreden: Bas Luten en René Jansen.

Het bestuur maakt vaak gebruik van het Nationaal Register Commissarissen en Toezichthouders, als het op zoek is naar nieuwe bestuursleden. Via dit register zijn in 2008 drie nieuwe aanwinsten geworven: Ferdinand ter Heide, Bas Luten en René Jansen.

© BP/VAN HOUT

Bestuurssamenstelling

Per 31 december 2008 bestaat het bestuur van Greenpeace Nederland uit:

Greetje Lubbi, voorzitter en *trustee*.

- Bestuurslid sinds 2004, voorzitter sinds 2006. Sinds juni 2005 *trustee* van Greenpeace Nederland in de algemene vergadering van Stichting Greenpeace Council (zie paragraaf 5.1).
- **Beroep:** zelfstandig adviseur op het gebied van internationale vraagstukken.
- **Relevante nevenfuncties:** voorzitter Jubilee Nederland; lid raad van commissarissen bij woningcorporatie De Alliantie, woningcorporatie Vidomes en waterbedrijf Evides; voorzitter Nederlands Migratie Instituut; bestuurslid Vereniging van Toezichhouders in Woningcorporaties.

Ferdinand ter Heide, penningmeester.

- Bestuurslid sinds 1 januari 2008, penningmeester sinds 23 juni 2008.
- **Beroep:** ondernemer.
- **Relevante nevenfuncties:** medeoprichter van Master-volt, Amsterdam; toezichthouder en bestuurder meerdere (non-profit)organisaties.

Agnita Twigt, secretaris.

- Bestuurslid en secretaris sinds 2004.
- **Beroep:** zelfstandig organisatieadviseur.

Dina Boonstra, vicevoorzitter.

- Bestuurslid sinds 2005, vicevoorzitter sinds 23 juni 2008.
- **Beroep:** directeur/uitgever Noordhoff Uitgevers BV.
- **Relevante nevenfuncties:** lid raad van toezicht Tuberculosefonds (KNCV); bestuurslid van Stichting Jetses.

Paul Bosch, bestuurslid.

- Bestuurslid sinds 1 juli 2008.
- **Beroep:** advocaat, met als specialisatie arbeidsrecht en zeggenschapsverhoudingen (*corporate governance*).

Marieke Rietbergen, bestuurslid.

- Bestuurslid sinds 2007.
- **Beroep:** fondsenwerver en Executive Manager internal organization bij Office for Metropolitan Architecture.

Het bestuur van Stichting Greenpeace Nederland heeft op 20 april 2009 het jaarverslag en de jaarrekening over 2008 vastgesteld.

Greetje Lubbi
Voorzitter

Ferdinand ter Heide
Penningmeester

Het wakend oog

Marieke Rietbergen (33) is een van de zeven professionals die samen het onafhankelijk bestuur van Greenpeace Nederland vormen.

'Greenpeace moet haar doelen op een integere manier nakomen. Dat is de kern van ons bestuurswerk. Wij bespreken de jaarplannen, de financiën en het beleid. We geven advies en stellen kritische vragen aan de directie. Wij zijn, kortom, de 'waakhond' die erop toeziet dat Greenpeace het donateursgeld goed besteedt.

Elk bestuurslid heeft een specialisatie die voor Greenpeace belangrijk is. Ik volg relevante maatschappelijke ontwikkelingen, variërend van nieuwe media tot vergrijzing. We doen ook mee aan activiteiten. Zo stond ik in februari voor Greenpeace op de Huishoudbeurs en heb ik de actietraining gevolgd. Als klein meisje verkocht ik al zelfgemaakte oorbellen op Koningsdag en gaf de opbrengst aan Greenpeace. Het is fijn dat ik me nu weer voor de organisatie in kan zetten. Greenpeace is een sterke club die niet alleen roept dat het anders moet, maar laat zien dat het anders kan.'

Financiën

6.1 Financieel beleid

Inleiding

Greenpeace Nederland zet zich met hart en ziel in voor de bescherming van het milieu. We zijn onafhankelijk en accepteren dus geen giften van bedrijven of subsidies van overheden. Inkomsten krijgen we van onze donateurs, uit legaten en uit royalty's. Die bijdragen besteedt Greenpeace aan aansprekende campagnes waarmee we nationaal én internationaal milieuproblemen op de agenda zetten. Uit onze inkomsten financieren we bovendien educatie en voorlichting over onze activiteiten en het milieu.

In dit jaarverslag leggen we verantwoording af over onze inkomsten en de resultaten van onze activiteiten. Dat doen we zo concreet mogelijk, want Greenpeace Nederland vindt transparantie belangrijk. Iedereen mag ons aanspreken op ons beleid en op onze daden. Een beperking die inherent is aan onze manier van werken, is dat we onze concrete campagnedoelstellingen niet van tevoren openbaar kunnen maken. Dan zouden we datzelfde doel in veel gevallen niet meer bereiken: als een vervuilend bedrijf of een lakse overheid weet waar en hoe wij hun gedrag aan de kaak gaan stellen, is het verrassingseffect verdwenen.

Greenpeace Nederland wil haar middelen doeltreffend en doelmatig inzetten. Daarom heeft de organisatie een planning- en controlcyclus (zie paragraaf 5.2), die waarborgt dat de besteding van middelen goed wordt gestuurd, bijgestuurd en verantwoord. Greenpeace Nederland voert een helder financieel beleid, dat de basis is voor haar financiële beslissingen. Ze wil zo transparant mogelijk zijn over de besteding van die middelen.

© BP/ITL

Begrotingsbeleid

De continuïteitsreserve van Greenpeace Nederland bevindt zich op een goed niveau, als we kijken naar het reservebeleid (zie verder). Ons uitgangspunt bij het opstellen van de begroting voor de komende jaren, is dat we deze reserve min of meer stabiel willen houden. Dat kan ertoe leiden dat we een positief of negatief resultaat begroten als er toevoegingen of onttrekkingen aan de bestemmingsreserves zijn, zodat de continuïteits-

reserve ook dan op peil blijft. Verder is het begrotingsbeleid uiteraard gericht op een optimale besteding van middelen, zodat we effectief en doelmatig kunnen werken aan het realiseren van onze doelstellingen. De begroting wordt jaarlijks opgesteld aan de hand van de prioriteiten die zijn vastgesteld in het jaarplan. De kosten van onze eigen fondsenwerving mogen niet hoger zijn dan 25 procent van de inkomsten uit

deze fondsenwerving. Dat is conform de norm van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). Ons bestuur heeft bepaald dat de kosten van beheer en administratie tussen 4 en 7 procent van de totale kosten moeten blijven.

De financiële prioriteiten van Greenpeace Nederland in 2009 en verder staan beschreven in paragraaf 7.2.

Internationale campagnes

Greenpeace Nederland besteedt elk jaar een derde deel van haar inkomsten aan internationale campagnes en projecten.

Milieuproblemen houden zich immers niet aan grenzen. Het bedrag dat Greenpeace Nederland afdraagt aan Greenpeace International voor internationale campagnes en projecten wordt berekend via een vaste verdeelsleutel. Die is onder meer gebaseerd op de inkomsten uit de afgelopen jaren. Onze bijdragen aan Greenpeace International zijn in de staat van baten en lasten terug te vinden als 'internationale campagnes'.

Greenpeace International gebruikt deze bijdragen voor internationale campagnes en voor de ondersteuning van andere Greenpeace-kantoren. Greenpeace Nederland sluit hiervoor overeenkomsten (*funding agreements*) met Greenpeace International.

Greenpeace International heeft een eigen jaarverslag en jaarrekening waarin ze haar inkomsten en uitgaven verantwoordt en de resultaten toelicht. De jaarrekening wordt gecontroleerd door een Nederlandse accountant, die in de afgelopen jaren telkens een goedkeurende verklaring heeft afgegeven. Wij

verwachten dat dit ook over 2008 het geval zal zijn. Het jaarverslag van Greenpeace International is op te vragen bij Greenpeace Nederland of rechtstreeks bij Greenpeace International, Ottho Heldringstraat 5 te Amsterdam, of via www.greenpeace.org.

In 2008 heeft Greenpeace Nederland geen betaalde diensten verleend aan of afgenomen van Greenpeace International, afgezien van het detacheren van medewerkers. Een toelichting op de organisatorische en financiële banden met Greenpeace International staat in paragraaf 5.1.

Reservebeleid

In 2006 heeft het bestuur van Greenpeace Nederland een transparant en verantwoord reservebeleid vastgesteld. Greenpeace Nederland houdt een continuïteitsreserve aan van minimaal 0,75 en maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie. Dat zijn de kosten van eigen personeel, huisvesting, administratie, bestuur en fondsenwerving. Het maximum komt overeen met de richtlijn 'Reserves Goede Doelen' van de VFI. De VFI is de brancheorganisatie van landelijk wervende goede doelen. Deze continuïteitsreserve is bedoeld als dekking van korte-

termijnrisico's en moet zekerstellen dat de organisatie ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen. Eind 2006 is een risicoscan uitgevoerd die in 2008 is geactualiseerd. De uitkomsten hiervan hebben geen aanleiding gegeven voor het bijstellen van ons reservebeleid (zie verder paragraaf 5.2).

Voor verwachte toekomstige uitgaven stelt Greenpeace Nederland bestemmingsreserves in. Hoe groot deze zijn en waaraan ze worden besteed, stelt het bestuur elk jaar vast. Het doet dat tegelijk met de bestemming van het resultaat.

Vermogensbeleid

Het primaire doel van het vermogensbeheer van Greenpeace Nederland is: instandhouding van de hoofdsom, om te waarborgen dat de organisatie ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan blijven voldoen. Uiteraard wil Greenpeace Nederland voorkomen dat haar vermogen wordt gebruikt voor de financiering van milieuvervuilende of sociaal onwenselijke activiteiten. Daarom is ons uitgangspunt: **duurzaam en risicomijdend** beleggen, met een aanvaardbaar rendement dat bij voorkeur de inflatie overstijgt. Gestreefd wordt naar een optimaal rendement op langere termijn (10 jaar), bij een risico van jaarlijks maximaal 5 procent van de totale waarde van de portefeuille. Voor de beleggingsportefeuille gelden de volgende financiële randvoorwaarden.

1. De beleggingsportefeuille bestaat voor 100 procent uit vermogenstitels met minimaal een A3-rating (*Moody's*).
2. De beleggingsportefeuille bestaat voor minimaal 80 procent uit vastrentende waarden.
3. De beleggingsportefeuille bestaat voor 100 procent uit vermogenstitels genoteerd in euro's.
4. Maximaal 5 procent van de beleggingsportefeuille mag belegd zijn in één individuele belegging, met uitzondering van Nederlandse staatsleningen en liquiditeiten.
5. Er mag niet belegd worden in financiële derivaten.

Op basis van het financieel statuut, dat in 2008 is geactualiseerd, heeft Greenpeace Nederland een deel van haar vermogen belegd via ASN Vermogensbeheer. De uitgangspunten en beleggingscriteria van de ASN Bank

sluiten goed aan bij die van Greenpeace Nederland. Het deel van ons vermogen dat ASN Vermogensbeheer beheert, komt ongeveer overeen met de minimale continuïteitsreserve die is vastgelegd in het reservebeleid. Daarvan is het grootste deel (circa 85 procent) belegd in vastrentende waarden zoals obligaties en deposito's. Een beperkt deel is belegd in beursgenoteerde aandelen. Daarbij kiezen we voor ondernemingen die een sociaal en milieuvriendelijk beleid combineren met goede financiële prestaties. Bedrijven die bijvoorbeeld

actief zijn in de biologische landbouw of in energieopwekking uit zon, wind of schone biomassa. Uitgesloten zijn onder meer ondernemingen die zich bezighouden met genetische manipulatie, bio-industrie, wapenhandel of kernenergie. Het bestuur heeft dit vastgelegd in een lijst met criteria.

Naast het vermogen dat belegd is via ASN Vermogensbeheer is ook een deel van het vermogen conform ons financieel statuut belegd in deposito's, spaarrekeningen en rekeningen-courant bij duurzame banken.

Richtlijn 650 en CBF-keur

Greenpeace Nederland heeft het CBF-keur. Dit is een keurmerk dat door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) wordt verleend aan fondsenwervende instellingen die voldoen aan de gestelde eisen, vastgelegd in het Reglement CBF-keur. Op 1 juli 2008 is een nieuw CBF-keur van kracht geworden. Greenpeace Nederland heeft in dit jaarverslag de criteria van dit nieuwe CBF-keur toegepast.

Een van de eisen van het CBF-keur is dat het jaarverslag wordt ingericht volgens de Richtlijn Fondsenwervende Instellingen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (Richtlijn 650). Greenpeace Nederland heeft reeds vanaf verslagjaar 2007 de nieuwe richtlijn 650 toegepast, die was aanbevolen voor 2007 en verplicht is vanaf 2008.

In de nieuwe richtlijn 650 is een afzonderlijke post toegevoegd voor de kosten van beheer en administratie. Dit zijn kosten die de organisatie maakt voor de (interne) beheersing en administratievoering, en die niet worden toegerekend aan de doelstellingen of aan de werving van baten. Voor de methodiek van kostentoerekening volgt Greenpeace Nederland de aanbeveling van de VFI. We lichten deze methodiek verder toe in paragraaf 6.4.1.

6.2

Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Daarbij is de nieuwe Richtlijn Fondsenwervende Instellingen gevolgd. De jaarrekening is opgesteld in euro's. De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van 2007.

Staat van baten en lasten

In de staat van baten en lasten zijn naast de gerealiseerde cijfers van 2008 ook de begroting voor het verslagjaar (2008) en die voor het nieuwe boekjaar (2009) opgenomen. Beide begrotingen zijn goedgekeurd door het bestuur. Ter vergelijking hebben we ook de gerealiseerde cijfers opgenomen van het jaar 2007.

Algemene waardering activa en passiva

De waarde van de meeste activa en passiva is gebaseerd op de prijs die is betaald om deze activa en passiva te verkrijgen of te vervaardigen (de waarderinggrondslag). Waar we daarvan afwijken in dit verslag, staat er een specifieke waarderinggrondslag bij.

Materiële vaste activa

De waarde van de 'materiële vaste activa' is gebaseerd op de prijs die is betaald voor het verkrijgen of vervaardigen van die activa. De afschrijvingen worden daarvan afgetrokken. Hoe hoog die afschrijvingen zijn, wordt bepaald door de aanschafwaarde en de geschatte economische levensduur. Als in een bepaald jaar onderhoud wordt gepleegd aan een actief, waardoor de marktwaarde daarvan wordt verhoogd, waarderen wij die meerwaarde als een investering in materiële vaste activa.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op elke balansdatum beoordeelt Greenpeace Nederland of er aanwijzingen zijn dat de vaste activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering. Dat is het geval als de boekwaarde van een actief hoger is dan de opbrengstwaarde. Als dat zo is, krijgt het actief de opbrengstwaarde. Een verlies door zo'n bijzondere waardevermindering verwerken we direct als een last in de staat van baten en lasten.

Effecten

Onder effecten verstaan we beleggingen in aandelen (fondsen) en obligaties. De waarde van beleggingen in aandelenfondsen en obligaties wordt bepaald door de marktwaarde. Die marktwaarde kan verschillen van de aanschafwaarde. Koerswinsten en -verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Financiële vaste activa

Hieronder verantwoordt wij onze langlopende deposito's. Dat zijn deposito's met een looptijd langer dan één jaar. De waarde van deposito's is gebaseerd op hun nominale waarde.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden.

Dividenden

Dividenden van effecten die we ontvangen, worden verantwoord zodra ze op de bankrekening van Greenpeace Nederland zijn bijgeschreven.

Vorderingen

Dit zijn nog te vorderen bedragen op debiteuren, die voortkomen uit normale bedrijfsactiviteiten. Vorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie, gewoonlijk de nominale waarde. Onder 'vorderingen' staan ook de toegezegde nalatenschappen, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Als dat noodzakelijk is, verminderen we vorderingen met een voorziening voor oninbaarheid.

Reserves en fondsen

Het bestuur van Greenpeace Nederland geeft door de benoeming van reserves aan hoe het de middelen wil gebruiken die tot zijn beschikking staan. Richtlijn 650 onderscheidt de volgende reserves (tussen haakjes staat het aantal reserves van Greenpeace Nederland):

- continuïteitsreserve (1)
- bestemmingsreserves (8)
- herwaarderingsreserves (1)
- overige reserves (0)

Bij een bestemmingsfonds wordt de bestemming bepaald door derden. Greenpeace Nederland heeft één bestemmingsfonds.

Continuïteitsreserve

Greenpeace Nederland houdt een continuïteitsreserve aan voor:

- het waarborgen van de eigen continuïteit;
- het risico op toekomstige juridische claims.

Deze reserve voldoet aan de eis in de richtlijn 'Reserves Goede Doelen' van de VFI, dat de continuïteitsreserve niet hoger mag zijn dan maximaal 1,5 maal de jaarlijkse kosten van de werkorganisatie.

Voorzieningen

Greenpeace Nederland vormt voorzieningen voor verplichtingen die in rechte afdwingbaar zijn en voor feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan. Het gaat om verplichtingen waarvoor waarschijnlijk een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan we de omvang op betrouwbare wijze kunnen schatten. De waardering van de voorzieningen is gebaseerd op de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Resultaatbepaling

Het resultaat is het verschil tussen de totale baten en de totale lasten. We verantwoordt de baten in het jaar waarin ze zijn gerealiseerd en de lasten zodra ze te voorzien zijn.

Bestedingen waarvoor een bestemmingsreserve of bestemmingsfonds is gevormd, verantwoordt we als last in de staat van baten en lasten.

Donaties

Donaties worden in dit verslag meegeteld op het moment dat Greenpeace Nederland ze ontvangt. Een belangrijke uitzondering hierop vormen de jaardonaties. Aan het eind van het jaar wordt aan donateurs gevraagd of ze hun donatie voor het volgende kalenderjaar willen voltooien. Greenpeace Nederland ontvangt een groot deel van die donaties al voor het eind van het lopende boekjaar. Omdat ze bedoeld zijn voor het volgende boekjaar, worden ze daaraan toegerekend. De vooruitbetaalde donaties worden als 'schuld' opgenomen op de balans.

Legaten en giften

Giften worden in dit verslag meegeteld op het moment dat Greenpeace Nederland de geldopbrengsten ontvangt. Nalatenschappen vallen onder het boekjaar waarin de omvang van een nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld. Maar voorschotten daarop – als voorlopige uitbetalingen – worden gerekend als baten in het boekjaar waarin Greenpeace Nederland ze ontvangt. Nalatenschappen waarop vruchtgebruik rust, worden pas geteld als baten in het jaar waarin dat vruchtgebruik eindigt.

Royalty's

Royalty's worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt. Daarbij houden we rekening met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva.

Indeling baten

Onze indeling van de baten is conform de richtlijn 650 en bestaat uit vijf verschillende onderdelen. Onder 'Overige baten' worden door Greenpeace Nederland de baten verantwoord die niet onder een van de andere onderdelen kunnen worden opgenomen.

Vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers die geldt op het moment van de transactie. Maar vorderingen en schulden in vreemde valuta worden aan het eind van het boekjaar omgerekend tegen de koers die geldt op de balansdatum. De koersresultaten worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder 'beheer en administratie'.

Lasten

Lasten worden onderverdeeld in vier hoofdgroepen:

- B. Besteed aan doelstellingen
 - C. Kosten werving baten
 - D. Beheer en administratie
 - E. Flexibiliteit/onvoorzien
- (A is gereserveerd voor de baten)

Greenpeace Nederland onderscheidt directe en indirecte kosten. Bij directe kosten is de relatie tussen de geleverde prestatie en de behaalde doelstelling direct aanwijsbaar. De directe kosten rekenen we voor 100 procent toe aan de bijbehorende hoofdgroep. Conform de aanbeveling van de VFI rekenen we de kosten voor bestuur, directie, bedrijfsvoering en financiën voor 100 procent toe aan beheer en administratie (hoofdgroep D).

Bij indirecte kosten is er geen directe relatie tussen de geleverde prestatie en de behaalde doelstelling. Voorbeelden van indirecte kosten zijn de kosten voor personeelszaken, huisvesting, ICT en facilitaire zaken. Deze indirecte kosten verdelen we over de verschillende hoofdgroepen op basis van een verdeelsleutel. Die verdeelsleutel is het gemiddelde aantal medewerkers dat gedurende het jaar is ingezet voor de activiteiten in een hoofdgroep. Daarbij gaan we in de begroting uit van de begrote formatie en bij de realisatie van de werkelijke gemiddelde bezetting in het boekjaar. De exacte toerekening van de diverse kostensoorten aan de hoofdgroepen is terug te vinden in de kostenverdeelstaat in paragraaf 6.4.1.

Personeelsbeloningen: pensioenen

De pensioenregeling is een toegezegde-bijdrageregeling. Hiervoor betaalt Greenpeace Nederland premies aan een verzekeringsmaatschappij. Behalve deze premiebetalingen zijn er geen verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling. We verantwoorden de premies als personeelskosten in de periode waarop ze betrekking hebben.

6.3 Samenvatting financieel beeld

Inleiding

Ondanks de economische recessie in het laatste kwartaal stijgen onze inkomsten in 2008 met bijna 5 procent ten opzichte van 2007. De totale kosten zijn ongeveer 6 procent hoger dan vorig jaar. Dit leidt tot een positief resultaat van 1,1 miljoen euro. Dat resultaat voegt Greenpeace Nederland toe aan haar reserves en fondsen, waaruit ze toekomstige uitgaven kan financieren.

Het positieve resultaat is vooral te danken aan een extra projectbijdrage van de Nationale Postcode Loterij van 1 miljoen euro. Greenpeace zal dit geld benutten voor de ontwikkeling van ons nieuwe schip: de Rainbow Warrior III.

In deze paragraaf geven wij een korte samenvatting van de financiële hoofdlijnen over 2008. In paragraaf 6.4 worden de verschillende onderdelen verder toegelicht.

Samenvattend financieel overzicht

Alle bedragen zijn in euro's

Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
Som der baten	22.718.262	22.765.000	23.822.183	23.115.000
Besteed aan doelstellingen	16.579.329	17.966.316	17.967.667	20.705.815
Kosten werving baten	3.659.283	4.300.838	3.565.599	4.428.367
Beheer en administratie	1.194.107	1.203.946	1.195.150	1.163.520
Flexibiliteit/onvoorzien	-	833.445	-	739.710
Som der lasten	21.432.720	24.304.545	22.728.416	27.037.412
Resultaat	1.285.542	-1.539.545	1.093.767	-3.922.412

Kengetallen

Conform richtlijn 650 nemen we in dit jaarverslag kengetallen op voor de bestedingen aan de doelstellingen en de kosten fondsenwerving. Als extra kengetal

hebben we de kosten voor beheer en administratie opgenomen, als percentage van de totale kosten. Dit is conform de aanbeveling van de VFI.

Kengetallen

Omschrijving	Norm	2007 Realisatie	2008 Realisatie
1. % besteed aan doelstellingen	n.v.t.	73,0%	75,4%
2. % eigen fondsenwerving	25%	18,7%	16,5%
3. % beheer en administratie	4% - 7%	5,6%	5,3%

Deze kengetallen berekenen we als volgt:

1. Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan de doelstellingen te delen door het totaal van de baten.
2. Dit percentage wordt verkregen door de kosten van eigen fondsenwerving te delen door de baten uit eigen fondsenwerving.
3. Dit percentage wordt verkregen door het totaal van de bestedingen aan beheer en administratie te delen door de totale lasten.

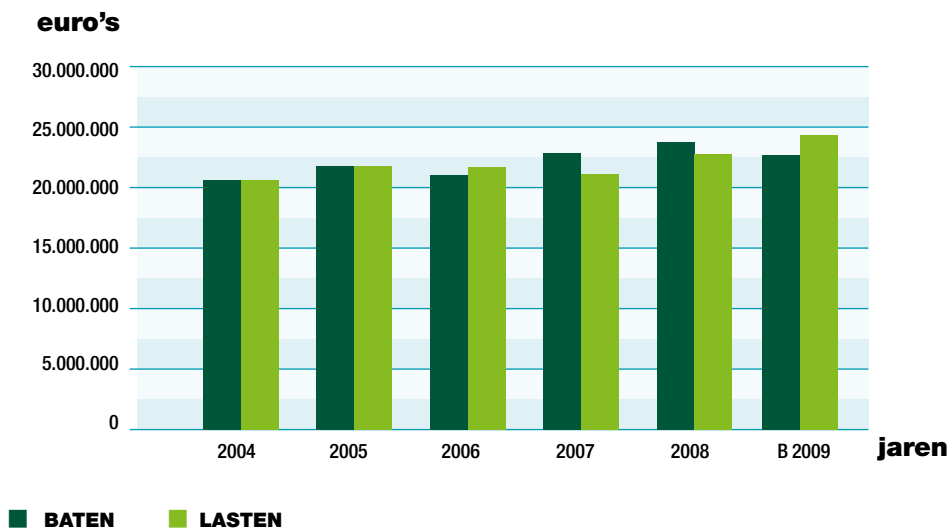
In 2008 zetten we ongeveer driekwart van onze inkomsten direct in ter verwezenlijking van onze doelstellingen. Ten opzichte van 2007 is dit een kleine stijging. Het percentage kosten eigen fondsenwerving is in 2008 opnieuw gedaald, tot 16,5 procent. Greenpeace Nederland blijft dus ook in 2008 ruim onder de CBF-norm van 25 procent.

Ook het percentage beheer en administratie daalt opnieuw in 2008 en blijft binnen de norm die het bestuur heeft vastgesteld (zie ook paragraaf 6.1).

Ontwikkelingen in baten en lasten

In onderstaand overzicht maken we de ontwikkeling van de baten en lasten in de afgelopen jaren zichtbaar. Ter vergelijking nemen we ook de begroting 2009 op.

Baten en lasten 2004-2009

Onze baten stijgen geleidelijk in de loop der jaren. In 2008 zijn ze extra hoog dankzij een bijdrage van 1 miljoen euro van de Nationale Postcode Loterij, voor de ontwikkeling en bouw van ons nieuwe vlaggenschip. Dit geld zou oorspronkelijk worden besteed in 2008, maar helaas is dit project vertraagd. Hierdoor

zijn de lasten in 2008 ook een stuk lager dan de baten. In vergelijking met de realisatie 2007 stijgen de lasten met 1,2 miljoen euro.

In de jaarrekening (paragraaf 6.4) worden de baten en lasten in 2008 uitvoerig toegelicht.

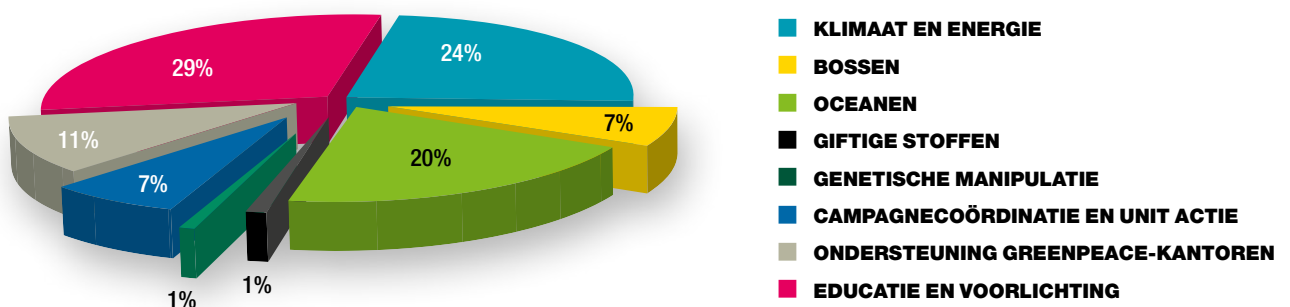
Specificatie 'besteed aan doelstellingen'

In onderstaand overzicht wordt duidelijk hoeveel Greenpeace Nederland in 2008 heeft besteed aan de verschillende campagnethema's en aan educatie en voorlichting.

Besteed aan doelstellingen

Omschrijving	Bestedingen nationaal	Bestedingen internationaal	2008 Totaal	2007 Totaal
Klimaat en energie	1.785.461	2.447.800	4.233.261	2.392.876
Bossen	495.950	740.634	1.236.584	1.752.754
Oceanen	1.056.369	2.523.200	3.579.569	5.020.105
Giftige stoffen	266.380	-	266.380	328.875
Genetische manipulatie	247.941	-	247.941	231.174
Campagnecoördinatie en unit actie	1.323.175	-	1.323.175	1.311.602
Ondersteuning Greenpeace-kantoren	-	2.019.000	2.019.000	710.753
Educatie en voorlichting	5.061.757	-	5.061.757	4.831.190
Totaal besteed aan doelstellingen	10.237.033	7.730.634	17.967.667	16.579.329

Besteed aan doelstellingen 2008

6.4 Jaarrekening en toelichting

In de jaarrekening, die onderdeel is van het jaarverslag, doet Greenpeace Nederland (volledig: Stichting Greenpeace Nederland) verslag van de financiën van het afgelopen jaar.

De jaarrekening bestaat uit de 'staat van baten en lasten' en de 'balans', elk met een toelichting. De genoemde bedragen zijn afgerond op hele euro's. De grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van 2007 en zijn opgenomen in paragraaf 6.2.

Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten geeft een financiële vertaling van alle activiteiten in 2008. Per hoofdgroep verantwoord worden we alle gerealiseerde opbrengsten (baten) en kosten (lasten), en vergelijken die met de begroting van 2008. Ter vergelijking en om het inzicht te vergroten, nemen we hierin ook op de gerealiseerde baten en lasten van 2007 en de begrote baten en lasten van 2009.

Balans

De balans geeft de financiële positie weer van Greenpeace Nederland per 31 december 2008, na de bestemming van het resultaat. Op de balans staan alle bezittingen en schulden die Greenpeace Nederland op die datum heeft. De balans is een momentopname, want de posten zoals ze worden opgenomen verschillen per dag. Ter vergelijking zijn ook de cijfers per 31 december 2007 opgenomen.

Om goed in beeld te krijgen hoe Greenpeace Nederland er financieel voor staat, sluiten we de administratie af aan het eind van het jaar. Het financiële resultaat dat is behaald, presenteren we in de staat van baten en lasten. In de balans laten we zien wat de consequenties zijn van de financiële resultaten in 2008 voor onze financiële positie op 31 december 2008.

6.4.1 Staat van baten en lasten

In onderstaand overzicht is te zien dat het resultaat dat Greenpeace Nederland over 2008 heeft gerealiseerd 1,1 miljoen euro is. Dit is het saldo van 23,8 miljoen euro aan baten en 22,7 miljoen euro aan lasten. In deze paragraaf maken we inzichtelijk hoe dit resultaat tot stand is gekomen.

Staat van baten en lasten

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A1	Baten eigen fondsenwerving	19.363.308	19.495.000	19.656.704	19.795.000
A2	Baten acties van derden	2.618.059	2.510.000	3.542.571	2.510.000
A3	Baten gezamenlijke acties	25.412	25.000	25.172	25.000
A4	Baten beleggingen	665.427	725.000	521.193	710.000
A5	Overige baten	46.057	10.000	76.544	75.000
A	Som der baten	22.718.262	22.765.000	23.822.183	23.115.000
B1	Internationale campagnes	7.047.228	8.173.000	7.730.634	10.771.000
B2	Nationale campagnes	4.700.912	4.962.923	5.175.275	5.060.142
B3	Educatie en voorlichting	4.831.190	4.830.393	5.061.757	4.874.673
B	Besteed aan doelstellingen	16.579.329	17.966.316	17.967.667	20.705.815
C1	Kosten eigen fondsenwerving	3.624.510	4.246.470	3.242.056	4.163.901
C2	Kosten acties derden	15.860	23.368	54.965	33.465
C3	Kosten gezamenlijke acties	1.464	1.000	838	1.000
C4	Kosten van beleggingen	17.449	30.000	29.557	30.000
C5	Kosten overige baten	-	0	238.183	200.000
C	Kosten werving baten	3.659.283	4.300.838	3.565.599	4.428.367
D	Beheer en administratie	1.194.107	1.203.946	1.195.150	1.163.520
E	Flexibiliteit/onvoorzien	-	833.445	-	739.710
	Som der lasten	21.432.720	24.304.545	22.728.416	27.037.412
	Resultaat	1.285.542	-1.539.545	1.093.767	-3.922.412
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen aan:</i>				
	Continuïteitsreserve	762.839	2.455	45.514	34.048
	Bestemmingsreserves	512.316	-1.542.000	74.617	-2.956.460
	Bestemmingsfondsen	-	-	1.000.000	-1.000.000
	Herwaarderingsreserve	10.387	-	-26.364	-
	Overige reserves	-	-	-	-
	Totaal mutaties reserves	1.285.542	-1.539.545	1.093.767	-3.922.412

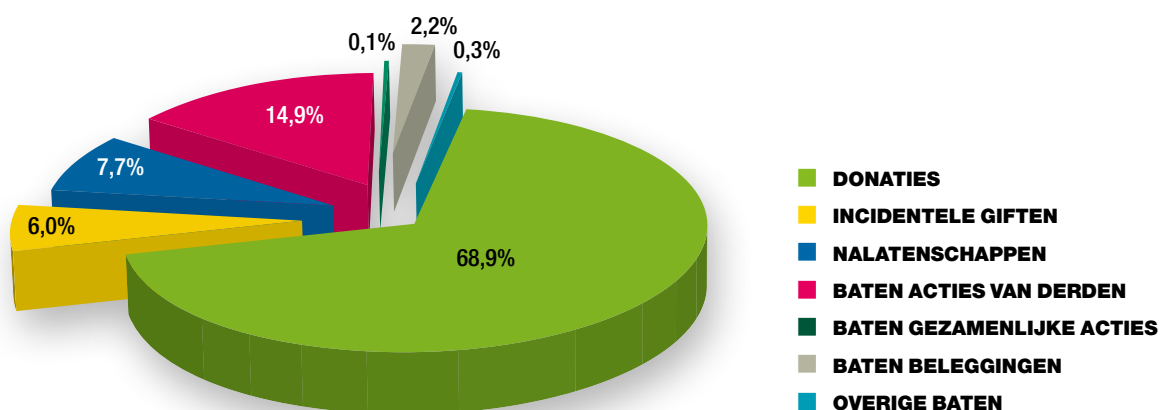

© GPHAGRI

A Totale baten

De totale baten in 2008 bedragen 23,8 miljoen euro. In het taartdiagram 'herkomst baten' laten we zien waar deze baten vandaan komen. We geven een toelichting op de verschillende baten.

Herkomst baten

A1 Baten eigen fondswerving

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A11	Donaties	15.702.400	16.320.000	16.408.651	16.710.000
A12	Incidentele giften	1.766.347	1.525.000	1.425.229	1.585.000
A13	Nalatenschappen	1.894.561	1.650.000	1.822.823	1.500.000
A1	Baten eigen fondswerving	19.363.308	19.495.000	19.656.704	19.795.000

Net als in 2007 stijgen de baten uit eigen fondswerving dit jaar. De groei bedraagt ongeveer 300.000 euro: 1,5 procent. Deze baten zijn ook hoger dan we hebben begroot. Onze eigen fondswerving levert in 2008 bijna 83 procent op van de inkomsten van Greenpeace Nederland (2007: 85 procent).

De inkomsten uit structurele donaties stijgen opvallend met 4,5 procent, ondanks een lager donateursaantal dit jaar. Onder donaties verantwoordt we alle inkomsten uit doorlopende machtigingen, plus de inkomsten uit mailings voor de jaardonatie. Het structurele karakter

van de donaties geeft ook vertrouwen voor het komende jaar, ondanks de onzekerheden als gevolg van de economische recessie.

Als direct gevolg van de slechte economische situatie eind 2008 dalen de incidentele giften aan Greenpeace Nederland vrij sterk ten opzichte van 2007.

Hoewel de inkomsten uit nalatenschappen ook wat omlaaggaan, zijn ze toch veel hoger dan begroot. Voor 2009 begroten we deze inkomsten opnieuw behoudend, omdat ze – mede door het grillige karakter van nalatenschappen – niet goed in te schatten zijn.

A2 Baten acties derden

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A21	Nationale Postcode Loterij	2.500.000	2.500.000	3.500.000	2.500.000
A22	Goede Doelen Zegels	108.623	-	-	-
A23	Overige acties van derden	9.436	10.000	42.571	10.000
A2	Baten acties van derden	2.618.059	2.510.000	3.542.571	2.510.000

De Nationale Postcode Loterij draagt ook in 2008 flink bij aan onze mogelijkheden om milieucampagnes te voeren. De inkomstengroep 'baten acties van derden' bestaat vrijwel volledig uit gelden die Greenpeace Nederland ontvangt van de Nationale Postcode Loterij: een reguliere bijdrage van 2,5 miljoen euro plus een extra projectbijdrage van 1 miljoen euro voor de *Rainbow Warrior III*. We voegen deze extra bijdrage toe aan een bestemmingsfonds en lichten dat toe in paragraaf 6.4.2 onder F 'Reserves en fondsen'.

Ook de inkomsten uit 'overige acties van derden' zijn gerelateerd aan de Nationale Postcode Loterij. Haar tv-programma '1 tegen 100' levert Greenpeace Nederland – na aftrek van de kosten voor zendtijd – ruim 10.000 euro op. De kosten zijn terug te vinden onder C23 in deze paragraaf. De opbrengsten (het nettoresultaat) zijn vrijwel gelijk aan het bedrag dat we hiervoor hebben begroot.

A3 Baten gezamenlijke acties

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A31	ASN	25.412	25.000	25.172	25.000
A3	Baten gezamenlijke acties	25.412	25.000	25.172	25.000

Het samenwerkingsverband met de ASN Bank blijft ook in financieel opzicht gunstig voor Greenpeace Nederland. Voor elke nieuwe rekeninghouder van ASN Ideaalsparen ontvangen wij een premie. Bovendien maakt een aantal ASN-spaarders gebruik van de mogelijkheid om een deel van hun rente aan Greenpeace Nederland te schenken.

© GP/BELTA

A4 Baten beleggingen

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A41	Interest spaarrekeningen	236.744	185.000	159.555	175.000
A42	Interest deposito's	195.270	225.000	270.835	320.000
A43	Interest rekeningen-courant	110.449	60.000	77.822	20.000
A44	Dividend	11.971	30.000	31.607	25.000
A45	Couponrenten	100.606	200.000	279.942	170.000
A46	Koerswinsten	10.387	25.000	298.567	-
A4	Baten beleggingen	665.427	725.000	521.193	710.000

'Beleggingen' is de verzamelnaam van effecten, langlopende deposito's en liquide middelen. De baten die Greenpeace Nederland hierover verkrijgt, bestaan uit interest, dividend, couponrente (obligaties) en koerswinsten.

Hoewel we in 2008 verdere verbeteringen hebben doorgevoerd in ons cashmanagement, vallen de gerealiseerde baten uit beleggingen in 2008 tegen. Dit is een direct gevolg van de kredietcrisis die aan het einde van het derde kwartaal ook in Nederland toeslaat. Onderdelen van onze duurzame beleggingsportefeuille bij de ASN Bank worden minder waard. Op 31 december moeten we dan ook een koersverlies noteren van

bijna 300.000 euro. Daar staat tegenover dat diezelfde portefeuille ook baten heeft opgeleverd, voor vrijwel hetzelfde bedrag. Ons rendement komt dus uit op ongeveer 0 procent.

De baten uit onze andere beleggingen zijn wel hoger dan verwacht. Dit komt onder meer door een actiever kasbeleid en een gemiddeld hogere kaspositie. Het totale rendement van onze beleggingen in 2008 bedraagt 2,3 procent. Dit is beduidend lager dan het rendement in 2007 (3 procent) en het rendement op de begroting van 2008 (ook 3 procent). Maar in het licht van de kredietcrisis is dit rendement nog heel redelijk.

A5 Overige baten

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
A51	Royalty's	25.246	-	13.817	25.000
A52	Overige baten	20.810	10.000	62.727	50.000
A5	Overige baten	46.057	10.000	76.544	75.000

In 2008 starten we een samenwerking met een nieuwe partner (Vespro) voor de verkoop van Greenpeace-kleding en andere Greenpeace-artikelen via de webshop. Greenpeace Nederland krijgt een provisie over de omzet: royalty's. Als gevolg van de wisseling van partner zijn de inkomsten lager dan in 2007, maar hoger dan begroot.

In 2008 laten we hippe laarzen ontwerpen waarmee we de oceanenproblematiek onder de aandacht brengen: FishMates. De verkoop van deze laarzen levert ongeveer 55.000 euro aan baten op.

B Besteed aan doelstellingen

We verdelen de lasten die Greenpeace Nederland heeft besteed aan haar doelstellingen in: internationale campagnes, nationale campagnes, en educatie en voorlichting. In onderstaande tabellen lichten we deze kosten toe per campagnethema.

B1 Internationale campagnes

Greenpeace Nederland heeft in 2008 ongeveer 0,7 miljoen euro meer besteed aan internationale campagne-activiteiten dan in 2007. Het grootste deel van dit geld wordt besteed via een afdracht aan Greenpeace International. Zij coördineert de internationale campagnes en ondersteunt de Greenpeace-kantoren met onvoldoende eigen inkomsten. De besteding gebeurt op basis van *funding agreements* tussen Greenpeace International en Greenpeace Nederland. Meer hierover staat in hoofdstuk 2 en in paragraaf 5.1.

B1 Internationale campagnes

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
B11	Klimaat en energie	1.114.375		2.447.800	
B12	Bossen	906.000		740.634	
B13	Oceanen	4.267.100		2.523.200	
B14	Giftige stoffen	49.000		-	
B15	Genetische manipulatie	-		-	-
B16	Ondersteuning Greenpeace-kantoren	710.753	1.602.000	2.019.000	3.962.000
B17	Niet-toegewezen campagnebudget	-	6.571.000	-	6.809.000
B1	Internationale campagnes	7.047.228	8.173.000	7.730.634	10.771.000

© GR/AM/INDOIA

Bij het opstellen van de begroting zijn nog geen concrete afspraken gemaakt met Greenpeace International over de toewijzing van budgetten aan campagne-thema's. Daarom nemen we de begrote bijdragen op als 'niet toegewezen'.

In de begroting 2008 staat een grote bijdrage voor de ontwikkeling en bouw van de *Rainbow Warrior III*. Maar dit project is vertraagd en onze geplande bijdragen verschuiven naar 2009 en later. Hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd.

Bovendien besluiten we in 2008 tot een extra bijdrage van 600.000 euro aan de ondersteuning van kleine Greenpeace-kantoren.

Internationale projecten 2008

Omschrijving	Totaal 2008
Klimaat en energie	2.447.800
Totaal Klimaat en energie	2.447.800
Paradise Forests Indonesië	740.634
Totaal Bossen	740.634
Gestolen vis Stille Oceaan	901.800
Zeereservaten in de Middellandse Zee	586.800
Bescherming van walvissen	1.034.600
Totaal Oceanen	2.523.200
Totaal Giftige stoffen	0
Greenpeace Zuidoost-Azië	715.000
Greenpeace China	352.000
Greenpeace Middellandse Zeegebied	75.000
Greenpeace India	51.000
Greenpeace Centraal- en Oost-Europa	8.000
Overige ondersteuning Greenpeace-kantoren Azië	200.000
IT-ondersteuning kleine kantoren	100.000
Totaal ondersteuning Greenpeace-kantoren	1.501.000
Totaal internationale projecten	7.212.634

De prioriteiten van Greenpeace liggen bij de thema's Klimaat en energie, Bossen en Oceanen. Dat is duidelijk terug te vinden in onze bijdragen aan de internationale organisatie. Ook is veel geld besteed aan de ondersteuning van kantoren met onvoldoende eigen inkomsten die cruciaal zijn voor onze internationale milieu-campagnes. Dat geldt ook voor het in 2008 geopende kantoor in Afrika. Deze bijdrage wordt betaald uit de bestemmingsreserve die we hiervoor hebben gevormd.

Een klein deel van onze bestedingen aan internationale campagnes gaat rechtstreeks naar andere kantoren. In 2008 is dat 42.000 euro, voornamelijk besteed aan de campagne van Greenpeace Zuidoost-Azië tegen de ontbossing voor palmolieplantages (2007: 35.000 euro).

© GPNOWIS

B2 Nationale campagnes

De nationale campagnes hebben dezelfde thema's als de internationale campagnes. In het bestedingenoverzicht 'nationale campagnes' ontbreekt de post 'ondersteuning Greenpeace-kantoren' en is een apart budget toegevoegd voor campagnecoördinatie en algemene

kosten voor de unit actie. Bestedingen in het kader van nationale campagnes voert Greenpeace Nederland in eigen beheer uit. Uiteraard hebben ook de nationale campagnes vaak een grensoverschrijdend karakter!

B2 Nationale campagnes

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
B21	Klimaat en energie	1.278.501	1.253.627	1.785.461	1.234.517
B22	Bossen	846.754	759.163	495.950	740.152
B23	Oceanen	753.005	807.745	1.056.369	907.786
B24	Giftige stoffen	279.875	302.149	266.380	335.165
B25	Genetische manipulatie	231.174	301.111	247.941	325.417
B26	Niet-toegewezen campagnebudget	-	100.000	-	100.000
B27	Campagnecoördinatie en unit actie	1.311.602	1.439.129	1.323.175	1.417.105
B2	Nationale campagnes	4.700.912	4.962.923	5.175.275	5.060.142

In onderstaande tekst verklaren we waarom een aantal cijfers onder 'realisatie 2008' afwijkt van de realisatie in 2007 en van de begroting voor 2008.

B21 Klimaat en energie

Klimaatverandering is hét milieuprobleem van deze tijd. Dus krijgt het thema Klimaat en energie opnieuw topprioriteit en kunnen we hieraan – dankzij hogere baten – meer besteden dan in 2007. Deze budgetten zijn net als in 2007 voornamelijk ingezet voor onze campagne tegen de geplande bouw van kolen centrales in Nederland. In 2008 gaat binnen dit team bovendien een extra campaigner aan het werk.

B22 Bossen

Al snel na het begin van de bossencampagne tegen de kap van Indonesisch oerbos voor palmolie besluit Unilever onze eis van een moratorium te steunen én andere grootverbruikers onder druk te zetten dit ook te doen. Door dit snelle succes blijkt een groot deel van de beschikbaar gestelde middelen niet nodig. De kosten zijn dus lager dan begroot en ook lager dan in 2007.

B23 Oceanen

Onze campagne tegen de walvisjacht legt in 2008 opnieuw het grootste beslag op de Oceanenbudgetten. Onverwacht, en dus niet begroot, zijn de kosten voor de communicatie over onze acties in de Noordzee. Zie hiervoor ook paragraaf 2.2.

B24 Giftige stoffen

De uitgaven voor de campagne Giftige stoffen blijven ruim binnen de begroting. Ten opzichte van 2007 is er slechts een kleine afwijking.

B25 Genetische manipulatie

Ook de bestedingen voor onze campagne tegen genetische manipulatie blijven ruim binnen de gestelde begroting en zijn vrijwel gelijk aan die in 2007.

B26 Niet-toegewezen campagnebudget

Bij het opstellen van de begroting wordt een deel van het campagnebudget nog niet toegewezen aan een specifiek campagnethema. In 2008 en 2009 begroten we hiervoor 100.000 euro.

B27 Campagnecoördinatie en unit actie

Onder deze post verantwoordt de kosten voor coördinerende taken van de campagneafdeling en de vaste lasten van ons actieteam. Deze kosten blijven binnen de begroting en zijn vrijwel hetzelfde als die in 2007.

B3 Educatie en voorlichting

Educatie en voorlichting over Greenpeace en het milieu zijn heel belangrijk voor het behalen van onze doelstellingen. Daarom besteden we een groot deel van onze inkomsten aan deze activiteiten.

B3 Educatie en voorlichting

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
B31	Communicatie	2.620.211	2.625.261	2.808.284	2.563.938
B32	Pers	528.150	450.923	518.053	487.325
B33	Service desk	838.283	712.534	648.501	679.303
B34	Educatie	480.490	526.153	555.819	580.020
B35	Vrijwilligers en evenementen	364.056	515.522	531.100	564.087
B3	Educatie en voorlichting	4.831.190	4.830.393	5.061.757	4.874.673

B31 Communicatie

In 2008 stijgen de kosten voor communicatie, zowel ten opzichte van de begroting als ten opzichte van 2007. Dit is het gevolg van extra personele inzet voor vervanging tijdens zwangerschap, ziekte en sabbatical. De kosten voor het kwartaalblad zijn weliswaar lager dan in 2007, maar toch nog iets hoger dan begroot. Ook de ontwikkeling en implementatie van de nieuwe huisstijl levert in 2008 kosten op.

B32 Pers

Ook binnen de unit pers is in 2008 extra budget nodig voor tijdelijke vervanging, in verband met personele verschuivingen.

B33 Service desk

De kosten van de service desk zijn in 2008 lager dan in 2007 én lager dan begroot. Deze kostenreductie is het gevolg van structurele bezuinigingen op onderdelen als porto- en verzendkosten, en vermeldingen in telefoongidsen.

B34 Educatie

In 2008 komen de bestedingen aan Educatie iets boven begroting uit.

B35 Vrijwilligers en evenementen

De uitgaven voor vrijwilligers en evenementen stijgen behoorlijk in 2008. Dat komt door onze extra inzet tijdens grote evenementen als Lowlands, de Huishoudbeurs en Concert at Sea. We hebben deze uitgaven voorzien en opgenomen in de begroting.

C Kosten werving baten

Aan het werven van baten zijn altijd kosten verbonden. Dit varieert van de administratief medewerker die de ontvangen donaties moet registreren, tot het afdelingshoofd Fondsenwerving die de activiteit in goede banen leidt.

C1 Kosten eigen fondsenwerving

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
C11	Werving nieuwe donateurs	1.905.021	2.161.000	1.256.749	2.178.489
C12	Donateursbinding	1.132.744	1.513.000	1.296.322	1.395.000
C13	Nalatenschappen	29.824	50.000	42.483	45.000
C14	Overige kosten eigen fondsenwerving	556.922	522.470	646.502	545.412
C1	Kosten eigen fondsenwerving	3.624.510	4.246.470	3.242.056	4.163.901

De kosten voor onze eigen fondsenwervende activiteiten komen een stuk lager uit dan begroot. Vooral de kosten voor donateurswerving zijn veel lager. Net als in 2007 blijkt het ook in 2008 niet mogelijk om deze werving uit te voeren op de schaal die we hebben gepland en begroot.

De werving van nieuwe donateurs gebeurt via verschillende communicatiekanalen. Al onze wervingsactiviteiten via externe partijen gebeuren op basis van *no cure, no pay*. Dat betekent dat Greenpeace Nederland minder betaalt als de resultaten tegenvallen. Dat leidt er ook in 2008 toe dat de kosten voor deze werving flink lager zijn dan begroot.

De kosten voor donateursbinding en nalatenschappen blijven binnen de begroting. Onder donateursbinding vallen de kosten van mailings en van telefonische contacten met bestaande donateurs.

De overige kosten voor eigen fondsenwerving bestaan uit kosten gemaakt voor de coördinatie van de afdeling en de unit fondsenwerving. Door tijdelijke vervanging en externe ondersteuning zijn deze kosten in 2008 hoger dan begroot.

C2 Kosten acties derden

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
C21	Nationale Postcode Loterij	15.860	23.368	22.950	23.465
C22	Goede Doelen Zegels	-	-	-	-
C23	Overige acties derden	-	-	32.015	10.000
C2	Kosten acties derden	15.860	23.368	54.965	33.465

De samenwerking met de Nationale Postcode Loterij levert ook Greenpeace-werk op, en dus personeelskosten. Onder 'overige kosten acties derden' nemen we de kosten op voor de deelname aan de tv-uitzending '1 tegen 100' (zie ook A23).

C3 Kosten gezamenlijke acties

Conform richtlijn 650 geven we apart inzicht in de kosten van gezamenlijke acties. In 2008 maken we binnen deze post alleen kosten voor onze samenwerking met de ASN Bank: 838 euro (2007: 1.464 euro).

C4 Kosten van beleggingen

Een deel van onze middelen zijn uitbesteed aan een extern vermogensbeheerder. De kosten die hieraan zijn verbonden (29.557 euro) komen overeen met de begroting voor 2008. Dit bedrag is hoger dan in 2007, toen we slechts over een deel van het jaar kosten waren verschuldigd.

C5 Kosten overige baten

De kosten voor de ontwikkeling en productie van de FishMates (zie hierboven onder A5) zijn 238.183 euro. In de begroting 2009 houden we rekening met een soortgelijke actie, die 200.000 euro mag kosten. Tegenover deze kosten staan ook opbrengsten uit de verkoop van de laarzen. Die inkomsten verantwoordt we onder A5.

© LANGROCKZENIT/CP

D Beheer en administratie

Greenpeace Nederland heeft in lijn met de aanbeveling van de VFI de volgende onderdelen ondergebracht in de post beheer en administratie:

- Bestuur
- Directie en directiesecretariaat
- Coördinatie bedrijfsvoering / planning & control
- Financiën

De kosten voor beheer en administratie tonen een vrij constant beeld over de jaren 2007, 2008 en 2009. In paragraaf 6.1 gaan we in op de normstelling voor deze kosten.

D Beheer en administratie

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
D1	Bestuur en directie	527.883	593.224	560.826	561.341
D2	Bedrijfsvoering en financiën	666.224	610.721	634.324	602.179
D	Beheer en administratie	1.194.107	1.203.946	1.195.150	1.163.520

D1 Bestuur en directie

Onderdelen van deze post zijn de onkostenvergoeding voor het bestuur en de salarislasten van de directeur. De bestuursleden verrichten hun taken onbezoldigd en ontvangen geen vacatiegelden (aanwezigheidsvergoeding). Wel kunnen zij daadwerkelijk gemaakte onkosten declareren, zoals reiskosten. In 2008 is 389 euro uitgegeven aan onkostenvergoedingen voor bestuursleden (2007: 1.156 euro).

Het salaris van de directeur is gebaseerd op de regeling die in paragraaf 5.5 is vermeld. In bijgaande tabel staan de gespecificeerde personeelskosten voor de directie.

In 2008 stijgen de kosten conform de indexatie die is vastgesteld binnen Greenpeace Nederland. Overige personeelskosten zijn bijvoorbeeld een OV-jaarkaart en een onkostenvergoeding.

D2 Bedrijfsvoering en financiën

De kosten voor bedrijfsvoering en financiën zijn in 2008 vrijwel hetzelfde als begroot. Ten opzichte van 2007 is een kleine daling zichtbaar. Onder deze post zijn ook de kosten opgenomen die we maken voor de accountantscontrole van het jaarverslag, die in 2008 uitkomen op 38.968 euro (2007: 36.491 euro).

E Flexibiliteit

In het jaarlijkse begrotingsproces wijzen we een deel van onze middelen nog niet toe aan de doelstellingen. Dit budget houden we achter, zodat we kunnen inspelen op actuele ontwikkelingen en zo onze slagkracht kunnen vergroten. Voor 2008 bedraagt dit budget 833.445 euro. Dit budget is organisatiebreed ingezet en de kosten zijn geboekt op de betreffende onderdelen.

Specificatie directiesalarissen

Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Realisatie
Salarissen	95.337	98.748
Sociale lasten	6.559	7.194
Pensioenlasten	15.540	15.564
Overige personeelskosten	6.928	5.395
Totaal	124.364	126.900

Kostenverdeelstaat

In de kostenverdeelstaat worden de directe en de indirecte kosten toegewezen aan de internationale of de nationale campagnes, aan educatie en voorlichting, aan de werving van baten of aan de post 'beheer en administratie'. Conform bijlage III van richtlijn 650 hebben we onze kosten gegroepeerd in 9 clusters. Op basis van een verdeelsleutel worden deze kosten verdeeld over de hoofdgroepen. In paragraaf 6.2 staat meer over de systematiek van de kostenverdeelstaat.

Kostenverdeelstaat conform bijlage III richtlijn 650

	Omschrijving	Internationale campagnes	Nationale campagnes	Educatie en voorlichting	Werving baten	Beheer en administratie	2008 Realisatie
1	Subsidies en bijdragen	41.634	-	-	-	-	41.634
2	Afdrachten	7.689.000	-	-	-	-	7.689.000
3	Aankopen en verwervingen	-	257.021	112.032	173.467	-	542.520
4	Uitbesteed werk	-	2.360.340	1.223.659	1.992.732	256.107	5.832.839
5	Publiciteit en communicatie	-	322.044	1.021.046	844.343	3.862	2.191.295
6	Personeelskosten	-	1.634.647	2.062.099	434.033	739.504	4.870.283
7	Huisvestingskosten	-	348.380	374.148	72.957	117.291	912.776
8	Kantoor en algemene kosten	-	131.101	134.852	25.103	39.177	330.233
9	Afschrijving en rente	-	121.743	133.922	22.964	39.209	317.837
	Totaal	7.730.634	5.175.275	5.061.757	3.565.599	1.195.150	22.728.416

	Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
1	Subsidies en bijdragen	-	1.602.000	41.634	3.482.000
2	Afdrachten	-	6.571.000	7.689.000	6.589.000
3	Aankopen en verwervingen	319.605	146.000	542.520	186.000
4	Uitbesteed werk	13.171.342	7.526.310	5.832.839	7.045.900
5	Publiciteit en communicatie	1.657.681	1.660.500	2.191.295	1.642.840
6	Personeelskosten	4.712.756	5.268.285	4.870.283	5.494.172
7	Huisvestingskosten	824.391	868.250	912.776	901.500
8	Kantoor en algemene kosten	306.397	309.900	330.233	417.400
9	Afschrijving en rente	440.548	352.300	317.837	373.600
	Totaal	21.432.720	24.304.545	22.728.416	26.132.412

De kosten voor internationale campagnes zijn deels ondergebracht bij afdrachten (de afdracht aan Greenpeace International) en deels bij subsidies en bijdragen (de rechtstreekse bijdragen aan andere Greenpeace-kantoren). De verdeling van indirecte kosten gebeurt op basis van het aantal medewerkers dat direct werkt voor de nationale campagnes, voor educatie en voorlichting, voor de werving van baten of voor beheer en administratie. Deze indirecte kosten zijn kosten voor personeelszaken (inclusief de ondernemingsraad), huisvesting, ICT en facilitaire zaken.

Verdeling personeelslasten

In de staat van baten en lasten verdelen we de personeelslasten over de verschillende hoofdgroepen volgens een vaste verdeelsleutel. In onderstaand overzicht specificeren we deze lasten.

Specificatie van de personeelskosten

Omschrijving	2007 Realisatie	2008 Begroting	2008 Realisatie	2009 Begroting
Lonen en salarissen	3.314.360	3.654.129	3.435.473	3.991.642
Sociale lasten	449.101	397.564	496.822	564.724
Pensioenlasten	265.600	293.039	258.905	314.343
Doorbelaste personeelskosten	47.414-	-	15.842-	-
Overige personeelskosten	120.850	376.108	129.947	202.713
Extern personeel	610.260	547.445	564.978	420.750
Personeelskosten	4.712.756	5.268.285	4.870.283	5.494.172

Doorbelaste personeelskosten zijn de kosten van medewerkers van Greenpeace Nederland die zijn gedetacheerd bij andere Greenpeace-kantoren. Eén van deze medewerkers is in 2008 werkzaam in het buitenland. Die kosten worden doorbelast aan Greenpeace International.

Onder de overige personeelskosten staan onder meer de kosten van de OV-jaarkaarten die ieder personeelslid krijgt. Ook administreren we hier als negatieve kosten de tegemoetkomingen van het UWV voor zwanger-

schapsverlof en ziekgelden. In de begroting nemen we als overige personeelskosten bovendien de kosten op die we bij de realisatie verantwoordt onder sociale lasten.

De totale personeelskosten blijven binnen de begroting. De lonen en salarissen zijn lager dan begroot als gevolg van openstaande vacatures (zie ook formatie- en bezettingsoverzicht).

Formatie- en bezettingsoverzicht

In onderstaand overzicht is het aantal medewerkers weergegeven per afdeling en unit, omgerekend in volledige arbeidsplaatsen. Daarnaast staan de

bijbehorende kosten. Het organisatieschema van Greenpeace Nederland staat in paragraaf 5.2.

Personeelsoverzicht

Bedragen x 1.000 euro

Unit / afdeling	2007 Realisatie		2008 Begroting		2008 Realisatie		2009 Begroting	
	fte	kosten	fte	kosten	fte	kosten	fte	kosten
Communicatie	3,40	166	3,30	177	3,40	168	3,30	183
Nieuwe media	2,52	176	2,70	146	2,53	252	2,70	145
Pers	3,18	329	3,45	199	3,15	305	4,25	236
Redactie en beeld	2,78	132	4,20	206	4,14	238	4,45	232
Coördinatie pers en communicatie	2,61	163	2,40	135	1,81	159	1,60	117
Pers en communicatie	14,49	966	16,05	863	15,03	1.122	16,30	913
Oceanen	2,96	151	2,90	200	3,38	168	2,55	147
GMO/Giftige stoffen	2,50	173	3,30	166	3,14	140	3,95	194
Coördinatie GMO/Giftige stoffen/Oceanen	2,51	137	2,60	152	2,25	141	-	-
Campagnes	7,97	460	8,80	518	8,77	449	6,50	341
Bossen	2,75	145	2,80	155	3,82	151	2,50	131
Klimaat en energie	5,32	258	5,80	338	4,96	256	5,80	302
Coördinatie Bossen/Klimaat en energie	2,97	126	2,50	143	2,50	144	5,10	278
Campagnes	11,04	530	11,10	636	11,28	551	13,40	711
Databasemanagement	2,00	114	2,00	117	1,90	113	3,00	175
Fondsenwerving	4,99	303	4,90	256	5,48	332	10,73	516
Service desk	4,83	204	4,50	193	4,40	201	4,50	199
Coördinatie fondsenw. & relatiebeheer	1,58	123	1,80	135	1,60	118	1,80	139
Fondsenwerving & relatiebeheer	13,40	745	13,20	701	13,38	764	20,03	1.029
Actie	5,95	306	5,80	309	5,27	304	5,80	307
Educatie	3,89	154	3,40	170	3,65	171	3,40	179
Vrijwilligers	3,97	185	4,10	231	5,37	243	5,17	261
Coördinatie EVA	2,77	127	2,40	128	2,33	124	2,40	129
Educatie, Vrijwilligers en Actie	16,58	773	15,70	838	16,62	841	16,77	877
Facilities & ICT	6,47	381	6,80	334	6,16	318	6,80	351
Financiën	3,32	256	4,00	196	4,04	192	3,60	189
P&O	2,48	180	2,60	151	2,30	146	2,85	159
Coördinatie bedrijfsvoering	1,60	107	1,60	114	1,55	108	1,60	119
Bedrijfsvoering	13,87	924	15,00	795	14,05	765	14,85	817
Directie en staf	3,37	327	3,40	349	3,22	363	3,40	345
Flexibiliteit/onvoorzien	-	-11	5,00	568		53	2,18	462
Greenpeace Nederland	80,72	4.713	88,25	5.268	82,35	4.908	93,43	5.494

* De realisatie is de gemiddelde bezetting per unit in 2007 / 2008

De begroting van de personeelskosten is gebaseerd op de formatie zoals het bestuur die heeft vastgesteld. In 2009 begroten we een hoger bedrag in verband met de *pilot* voor donateurswerving op straat, die dat jaar start (zie ook hoofdstuk 4). Onder realisatie staat de gemiddelde bezetting in een jaar.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is een overzicht van de geldmiddelen die in het afgelopen jaar beschikbaar zijn gekomen én van het gebruik dat we hebben gemaakt van deze geldmiddelen. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Ter vergelijking nemen we ook het kasstroomoverzicht voor 2007 op.

Kasstroomoverzicht

Omschrijving	2007	2008
Resultaat	1.285.542	1.093.767
<i>Aanpassing voor</i>		
Afschrijvingen materiële vaste activa	440.548	317.837
Mutatie in vorderingen	-343.260	-257.247
Mutatie in kortlopende schulden	148.199	-282.727
Mutatie in voorzieningen	-546.594	109.515
Kasstroom uit operationele activiteiten (A)	984.435	981.146
Investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa	-242.292	-222.022
Kasstroom uit investeringsactiviteiten (B)	-242.292	-222.022
Financieringsactiviteiten		
Mutaties in langlopende deposito's	-3.500.000	-40.000
Mutaties in effecten	-8.232.342	116.885
Kasstroom uit financieringsactiviteiten (C)	-11.732.342	76.885
Mutatie liquide middelen (A + B + C)	-10.990.200	836.009
Liquide middelen per 1 januari	19.931.778	8.941.579
Liquide middelen per 31 december	8.941.579	9.777.588
Mutatie liquide middelen	-10.990.201	836.009

© GPI/LOOF

De kasstroom uit operationele activiteiten is vergelijkbaar met die van vorig jaar. Ongeveer 0,3 miljoen euro – van het resultaat van 1,2 miljoen euro – leidt niet tot een kasstroom.

Van de netto kasstroom uit de operationele activiteiten zetten we 0,2 miljoen euro in voor de financiering van investeringen. Uit de financiële activa komt 0,1 miljoen euro vrij door de verkoop van effecten.

Per saldo levert dit een stijging op van de liquide middelen van 0,8 miljoen euro. In 2007 zijn de liquide middelen juist gedaald, door de vorming van onze effectenportefeuille.

6.4.2 Balans

De balans geeft de financiële positie van Greenpeace Nederland weer op een bepaalde datum.

In onderstaande overzichten worden de balansposities weergegeven aan het begin van het jaar (31 december 2007) en aan het eind van het jaar (31 december 2008), beide na de bestemming van het resultaat.

In totaal is de waarde van de activa gedaald met circa 50.000 euro. Procentueel is dit een daling van ongeveer 0,8. Deze daling is onder meer het resultaat van

het positieve exploitatieresultaat over 2008 en een waardevermindering van onze materiële vaste activa.

Greenpeace hecht aan een duurzaam vermogensbeleid. Om dit te garanderen belegt zij haar middelen zoveel mogelijk bij banken die dit beleid ondersteunen en versterken. In Nederland zijn dit de ASN Bank en Triodos Bank. Meer toelichting op ons vermogensbeleid is te vinden in paragraaf 6.1.

Balans Greenpeace Nederland

Alle bedragen zijn in euro's

	Activa	31 december 2007	31 december 2008
A	Materiële vaste activa	1.137.417	1.041.602
B	Financiële vaste activa	6.100.160	6.140.160
	<i>Totaal vaste activa</i>	<i>7.237.578</i>	<i>7.181.762</i>
C	Vorderingen	2.750.987	3.008.234
D	Effecten	8.352.062	8.235.176
E	Liquide middelen	8.941.579	9.777.588
	Activa totaal	27.282.206	28.202.761

	Passiva	31 december 2007	31 december 2008
F	Reserves en fondsen		
F1	Reserves	19.512.999	19.606.766
F2	Fondsen	-	1.000.000
	<i>Totaal reserves en fondsen</i>	<i>19.512.999</i>	<i>20.606.766</i>
G	Voorzieningen	88.858	198.373
H	Kortlopende schulden	7.680.349	7.397.622
	Passiva totaal	27.282.206	28.202.761

A Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden conform richtlijn 650 verdeeld naar activa ten behoeve van de bedrijfsvoering en activa ten behoeve van de doelstelling. Het overzicht

geeft inzicht in de aanschaf (investeringen) en de afschrijvingen in 2007. In de laatste kolom geven we de afschrijvingstermijn in jaren.

A Materiële vaste activa

		Boekwaarde 31-12-2007	Desinveste- ringen 2008	Investeringen 2008	Afschrijvingen 2008	Boekwaarde 31-12-2008
A1	<i>Materiële vaste activa t.b.v. bedrijfsvoering</i>					
A11	Verbouwing	651.481	-	7.924	101.225	558.179
A12	Inventaris	127.885	-	28.310	60.111	96.084
A13	Computerhardware	190.910	-	122.026	116.503	196.433
A14	Computersoftware	5.256	-	63.762	19.512	49.506
	<i>Totaal</i>	<i>975.532</i>	<i>-</i>	<i>222.022</i>	<i>297.351</i>	<i>900.203</i>
A2	<i>Materiële vaste activa t.b.v. doelstelling</i>					
A21	Campagnes	286	-	-	287	1-
A22	Schepen	161.600	-	-	20.200	141.400
	<i>Totaal</i>	<i>161.886</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>20.487</i>	<i>141.399</i>
	Totaal materiële vaste activa	1.137.417	-	222.022	317.838	1.041.602

De totale waarde van de materiële activa is in 2008 opnieuw gedaald. Het totaal aan afschrijvingen is namelijk hoger dan de investeringen. De investeringen komen vrijwel overeen met de begroting (230.000 euro). In 2008 verkopen we geen materiële vaste activa. Op dit moment heeft Greenpeace Nederland twee schepen in haar bezit: het actieschip de *Argus* en het educatieschip de *Sirius*. Voor beide schepen doen we in 2008 geen investeringen. In 2009 investeren we naar verwachting ongeveer 424.000 euro, met name in een schone vrachtwagen, de vervanging van hard- en software voor computers en de vernieuwing van de telefooncentrale.

In 2008 doen we een aantal administratieve desinvesteringen: materiële vaste activa zonder boekwaarde die nog wel in de administratie zijn opgenomen. Deze activa zijn niet meer in gebruik. De historische aanschafwaarde van de materiële vaste activa die wel in gebruik zijn, komt daarmee op ongeveer 3,4 miljoen euro. Op dat bedrag schrijven we 2,3 miljoen euro af, waarmee de boekwaarde uitkomt op 1,1 miljoen euro.

In totaal desinvesteren we 1.597.002 euro: inventaris die volledig is afgeschreven voor een bedrag van 432.072 euro en computerhardware voor 1.164.930 euro.

A Specificatie boekwaarde vaste activa

		Aanschafwaarde eind 2007	Cumulatieve afschrijvingen eind 2007	Aanschafwaarde eind 2008	Cumulatieve afschrijvingen eind 2008
A1	<i>Materiële vaste activa t.b.v. bedrijfsvoering</i>				
A11	Verbouwing	1.002.442	350.961	1.010.366	452.186
A12	Inventaris	1.154.483	1.026.598	750.721	654.637
A13	Computerhardware	1.685.481	1.494.571	642.577	446.144
A14	Computersoftware	686.649	681.393	750.411	700.905
	<i>Totaal</i>	<i>4.529.055</i>	<i>3.553.523</i>	<i>3.154.075</i>	<i>2.253.872</i>
A2	<i>Materiële vaste activa t.b.v. doelstelling</i>				
A21	Campagnes	23.381	23.095	23.381	23.382
A22	Schepen	202.000	40.400	202.000	60.600
	<i>Totaal</i>	<i>225.381</i>	<i>63.495</i>	<i>225.381</i>	<i>83.982</i>
	Totaal materiële vaste activa	4.754.436	3.617.019	3.379.456	2.337.855

B Financiële vaste activa

Het vermogensbeleid van Greenpeace Nederland is gericht op instandhouding van de hoofdsom, waarbij we het vermogen duurzaam en risicomijdend beleggen. Een deel van onze continuïteitsreserve hebben we vastgelegd in

langlopende deposito's. Dit zijn deposito's die een looptijd hebben van langer dan één jaar. Zoals staat in de grondslagen (paragraaf 6.2) moeten deze langlopende deposito's worden verantwoord als 'financiële vaste activa'.

B Financiële vaste activa

		Looptijd	Nominale waarde per 31 december 2007	Nominale waarde per 31 december 2008
B1	<i>Langlopende deposito's</i>			
	ASN deposito 2009	2 jaar	2.500.000	2.500.000
	ASN deposito 2010	3 jaar	1.000.000	1.040.000
	ASN deposito 2012	5 jaar	2.495.791	2.495.791
	ASN deposito 2015	10 jaar	104.369	104.369
	Totaal financiële vaste activa		6.100.160	6.140.160

B Verloop financiële vaste activa

	Nominale waarde
Stand 1 januari 2008	6.100.160
Renteopbrengsten	40.000
Desinvesteringen	-
Investerings	-
Stand 31 december 2008	6.140.160

Al in 2007 is een aanzienlijk deel van onze middelen voor langere tijd vastgezet via deposito's. Al onze deposito's met een looptijd van langer dan één jaar zijn op dit moment ondergebracht bij de ASN Bank.

C Vorderingen

De gelden die wij op korte termijn nog zullen ontvangen, nemen we op de balans op onder vorderingen. De vorderingenpositie is eind 2008 gestegen met zo'n 12 procent ten opzichte van eind 2007.

Mensen kunnen (een deel van) een erfenis of een legaat doneren aan Greenpeace Nederland. Overlijdt iemand die voor zo'n nalatenschap heeft gekozen, dan wordt Greenpeace via de notaris op de hoogte gesteld van de omvang van de nalatenschap en de verwachte termijn van afhandeling. Op basis van deze informatie waarderen we de nalatenschappen op de balans als vordering. Eind 2008 zijn deze verwach-

C Vorderingen

		31 december 2007	31 december 2008
C1	Debiteuren nalatenschappen	2.014.705	2.370.245
C2	Overige debiteuren	19.588	9.376
C3	Vorderingen op Greenpeace International	-	-
C4	Overige vorderingen en overlopende activa	716.694	628.613
	Totaal vorderingen	2.750.987	3.008.234

te nalatenschappen circa 0,3 miljoen euro hoger dan begin 2008.

Met Greenpeace International hebben wij een rekening-courant. De wederzijdse facturen en betalingen worden via deze rekening-courant verrekend. Eind 2008

hebben wij net als eind 2007 een vordering van 0 euro.

De overige vorderingen en overlopende activa hebben voornamelijk betrekking op de vooruitbetaalde huur voor 2009, de nog te ontvangen rente en waarborgsommen.

D Effecten

Op de balans staan de beleggingen in aandelen (fondsen) en obligaties onder 'effecten'. Een groot deel van onze continuïteitsreserve hebben we ondergebracht bij een extern vermogensbeheerder (ASN Bank). Net als bij de langlopende deposito's belegt de ASN Bank onze gelden op een duurzame en risicomijdende wijze, die voldoet aan de strenge criteria die zijn vastgelegd in ons financieel statuut. Meer informatie over ons vermogensbeleid staat in paragraaf 6.1.

In 2007 heeft Greenpeace Nederland 8 miljoen euro ondergebracht bij ASN Vermogensbeheer. Deze vermogensbeheerder belegt de gelden conform onze voorwaarden in een optimale mix van aandelen, obligaties en contanten. Om het risico te beperken en toch op langere termijn een optimaal rendement te behalen, is het percentage aandelen ongeveer 15 procent. De koers van deze effectenrekening is eind 2008 gedaald met ongeveer 0,2 procent ten opzichte van de waarde eind 2007. Deze koersdaling is inclusief uitgekeerde interest, dividend, couponrenten en gerealiseerde en ongerealiseerde koerswinsten (zie de staat van baten en lasten: A4 Baten uit beleggingen).

In het kader van ons duurzaam beleggingsbeleid hebben wij aandelen in het Triodos Groenfonds. Het Triodos Groenfonds belegt in groene projecten die de ontwikkeling en het behoud van natuur, milieu en bos bevorderen.

Het effectendepot bij SNS Bank, dat we in 2007 uit een nalatenschap hebben ontvangen, verkopen we in 2008.

In het kader van haar doelstellingen heeft Greenpeace Nederland ook aandelen Shell en Unilever in bezit. Zo

D Effecten

		Marktwaaarde per 31 december 2007	Marktwaaarde per 31 december 2008	Aanschaf-waarde
D1	Aandelen			
	Triodos Groenfonds	116.883	121.068	101.820
	Royal Dutch Shell	1.150	750	1.722
	Unilever	-	17	21
	Akzo Nobel	219	-	200
	<i>Totaal</i>	<i>118.253</i>	<i>121.836</i>	<i>103.763</i>
D2	Effectenrekeningen			
	ASN	8.130.209	8.113.341	8.000.000
	SNS	103.600	-	100.000
	<i>Totaal</i>	<i>8.233.809</i>	<i>8.113.341</i>	<i>8.100.000</i>
	Totaal effecten	8.352.062	8.235.176	8.203.763

kunnen we aanwezig zijn op de algemene aandeelhoudersvergaderingen om daar het milieubeleid van deze ondernemingen aan de orde te stellen. De aandelen Akzo Nobel die wij om dezelfde reden hebben aangehouden, verkopen we in 2008.

Alle aangehouden effecten zijn toegelaten tot de handel op de beurs, met uitzondering van het deel van de ASN-effectenrekening dat wordt aangehouden in liquide middelen en dat 209.571 euro waard is (2007: 292.612 euro). De rest van het effectenbezit heeft eind 2008 een waarde van 7.903.771 euro (2007: 8.059.450 euro).

Verloop effecten

Stand per 1 januari 2008	8.352.062
Investerings	21
Dividend, rente, interest minus kosten	283.453
Desinvesterings	103.819-
(On)gerealiseerde winsten/verliezen	296.540-
Stand per 31 december 2008	8.235.177

E Liquide middelen

Om te kunnen voldoen aan onze betalingsverplichtingen op korte termijn moeten we middelen direct beschikbaar hebben. Deze middelen verantwoorden we op de balans onder 'liquide middelen'. Hieronder vallen ook alle spaartegoeden

en deposito's met een looptijd korter dan één jaar.

Ons kasbeleid is erop gericht om onze middelen tegen een optimaal rendement onder te brengen bij banken die een consequent duur-

zaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid volgen. Voor de verschillende betalingsdoel-einden houden wij rekeningen-courant aan bij de Postbank (giro 44), Rabobank, ING en sinds 2008 ook Triodos Bank. Het saldo op deze rekeningen-courant willen wij tot een noodzakelijk minimum beperken. Om deze reden daalt ons saldo op de rekeningen-courant in 2008 met 1,4 miljoen euro ten opzichte van 2007.

Onze spaartegoeden en kortlopende deposito's hebben wij, evenals de effecten en langlopende deposito's, in 2008 volledig duurzaam ondergebracht bij de ASN Bank en de Triodos Bank.

E Liquide middelen

		31 december 2007	31 december 2008
E1	Saldi op spaarrekeningen	6.137.194	5.946.988
E2	Saldi op kortlopende deposito's	-	2.500.000
E3	Saldi op rekeningen-courant	2.797.350	1.326.067
E4	Saldi in kas	7.035	4.532
	Totaal liquide middelen	8.941.579	9.777.588

F Reserves en fondsen

Op onze balans maken we onderscheid tussen reserves en fondsen. Deze systematiek lichten we toe in paragraaf 6.2.

F Reserves en fondsen

		Eindstand 31 december 2007	Onttrekkingen	Toevoegingen	Eindstand 31 december 2008
F1	<i>Reserves</i>				
F11	Continuïteitsreserve	9.894.218	-	45.514	9.939.732
F12	Bestemmingsreserves	9.592.417	693.383	768.000	9.667.034
F13	Herwaarderingsreserves	26.364	26.364	-	-
F14	Overige reserves	-	-	-	-
	<i>Totaal reserves</i>	<i>19.512.999</i>	<i>719.748</i>	<i>813.514</i>	<i>19.606.766</i>
F2	Fondsen	-	-	1.000.000	1.000.000
	Totaal reserves en fondsen	19.512.999	719.748	1.813.514	20.606.766

Eind 2008 voegen we het exploitatieresultaat toe aan de reserves en fondsen. Hierdoor stijgt het totaal met 1,1 miljoen euro ten opzichte van 2007.

Het bedrag van 1 miljoen euro dat Greenpeace Nederland in 2008 van de Nationale Postcode Loterij ontvangt voor de *Rainbow Warrior III*, nemen we conform richtlijn 650 op in een bestemmingsfonds, aangezien dit project is vertraagd. Eind 2007 had Greenpeace Nederland geen beschikking over fondsen.

De continuïteitsreserve blijft ten opzichte van eind 2007 vrijwel stabiel op 9,9 miljoen euro. Conform het vastgestelde reservebeleid (zie paragraaf 6.1) bedraagt

de continuïteitsreserve minimaal 0,75 en maximaal 1,5 keer de kosten van de werkorganisatie. Per 31 december 2008 bedraagt de continuïteitsreserve 0,88 keer de kosten van de werkorganisatie (op basis van de begroting voor 2009). Dit getal is onveranderd ten opzichte 31 december 2007 en past ruimschoots binnen de gestelde normen.

De bestemmingsreserves stijgen in 2008 opnieuw, vooral door toevoeging van de investering voor de *Rainbow Warrior III*, die we doorschuiven naar 2009. In 2009 en 2010 zal Greenpeace Nederland ongeveer 3,5 miljoen euro uitgeven uit de bestemmingsreserves. Naast het bedrag voor de *Rainbow Warrior III* gaat het om investe-

F12 Bestemmingsreserves

		Eindstand 31 december 2007	Onttrekkingen	Toevoegingen	Eindstand 31 december 2008
1	Internationale bijdrage aan nieuw Greenpeace-kantoor in Afrika	1.347.000	518.000		829.000
2	Internationale bijdrage nieuw schip	2.919.000	-		2.919.000
3	GPN 30 jaar	50.000	29.568	85.000	105.432
4	Groot onderhoud <i>Sirius</i>	50.000	50.000		-
5	IT-infrastructuur Greenpeace International	-	-	664.000	664.000
6	Internationale campagnes	4.089.000		19.000	4.108.000
7	Financiering activa bedrijfsvoering	975.532	75.329	-	900.203
8	Financiering activa doelstelling	161.886	20.487	-	141.399
	Totaal bestemmingsreserves	9.592.417	693.383	768.000	9.667.034

© G.P. NEWMAN

ringen in de ontwikkeling van het Greenpeace-kantoor in Afrika. In 2008 investeren we wel het begrote eerste deel in ons nieuwe kantoor in Afrika.

Greenpeace Nederland houdt een herwaarderingsreserve aan als buffer voor ongerealiseerde koerswinsten en -verliezen. Eind 2008 bedraagt het saldo van deze herwaarderingsreserve nul euro.

Jaarlijks stelt het bestuur de onttrekkingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves vast. In onderstaand overzicht gaan we hier verder op in.

1. Internationale bijdrage aan nieuw Greenpeace-kantoor in Afrika

In 2006 en 2007 heeft het bestuur een reserve gevormd voor een bijdrage aan het nieuwe Greenpeace-kantoor in Afrika. Een deel van de geplande bijdrage betalen we in 2008 en brengen we ten laste van de bestemmingsreserve. De rest van deze reserve besteden we naar verwachting in de periode 2009-2010.

2. Internationale bijdrage nieuw schip

In de periode 2009-2011 zal de *Rainbow Warrior III* worden ontwikkeld en gebouwd. In 2006 heeft het bestuur besloten 2.919.000 euro te reserveren als bijdrage van Greenpeace Nederland aan dit nieuwe schip. Daarnaast is er een bestemmingsfonds voor ditzelfde schip, waarin we de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij voor dit project opnemen.

3. GPN 30 jaar

Begin 2009 bestaat Greenpeace Nederland dertig jaar. Om dit niet ongemerkt voorbij te laten gaan zullen we activiteiten organiseren waarin we resultaten, hoogtepunten, dieptepunten en andere memorabele gebeurtenissen

onder de aandacht brengen. Het bestuur heeft hiervoor in 2007 een bestemmingsreserve van 50.000 euro ingesteld en besloten om hieraan nog 85.000 euro toe te voegen. De uitgaven voor deze activiteit in 2008 (bijna 30.000 euro) brengen we ten laste van deze reserve.

4. Groot onderhoud *Sirius*

Het educatieschip de *Sirius* heeft in 2008 een grote onderhoudsbeurt gehad. In 2007 heeft het bestuur hiervoor 50.000 euro gereserveerd. De uiteindelijke kosten bedragen 68.418 euro, waarvan we 50.000 euro ten laste van de reserve brengen. De reserve is daarmee volledig benut en wordt afgesloten.

5. IT-infrastructuur Greenpeace International

Het bestuur besluit 664.000 euro te reserveren voor een gezamenlijk IT-project van een groot aantal Greenpeace-kantoren. Greenpeace International voert dit project uit.

6. Internationale campagnes

Onze bijdrage aan internationale campagnes in 2010 is deels gebaseerd op de baten die we in 2008 realiseren (zie voor deze systematiek ook 6.1). Anticiperend op deze verwachte kosten in 2010 besluit het bestuur in 2008 deze bestemmingsreserve te verhogen.

7 en 8. Bestemmingsreserve financiering activa

Greenpeace Nederland houdt een reserve aan voor de financiering van activa. De hoogte van deze reserve wordt bepaald door de waarde van de materiële vaste activa op de balansdatum. Op 31 december 2008 is de waarde van de materiële activa, en daarmee deze reserve, 1.041.602 euro (2007: 1.137.418 euro). Hiermee daalt de reserve ten opzichte van 2007 en kan circa 96.000 euro vrijvallen ten gunste van de continuïteitsreserve.

G Voorzieningen

Voorzieningen worden getroffen voor verplichtingen waarvan we de omvang op betrouwbare wijze kunnen schatten (zie ook paragraaf 6.2). Eind 2008 treft

Greenpeace Nederland twee voorzieningen, beide met een langlopend karakter (langer dan 1 jaar).

G Voorzieningen

		Eindstand 31 december 2007	Onttrekkingen	Toevoegingen	Eindstand 31 december 2008
G1	Juridische claims	64.854	-	111.015	175.869
G2	Personele kosten	24.004	1.500	-	22.503
	Totaal voorzieningen	88.858	1.500	111.015	198.373

Juridische claims

In 2007 is een claim binnengekomen die eind 2008 nog openstaat. In 2008 komt bovendien een nieuwe claim binnen. Het totaal van de voorziening is gelijk aan het risico dat wij inschatten voor beide claims.

kosten die voortvloeien uit het sociaal plan dat was opgesteld in het kader van de reorganisatie in 2006. In 2008 heeft Greenpeace Nederland verplichtingen ten aanzien van één medewerker voor het aanvullen van zijn/haar WAO-uitkering. Voor deze kosten is een onttrekking gedaan uit deze voorziening. De voorziening blijft eind 2008 gehandhaafd.

Personele kosten

In 2006 is een voorziening opgenomen voor personele

H Kortlopende schulden

Onder de kortlopende schulden verantwoordt we ook de vooruit ontvangen donaties voor het volgende boekjaar. Kortlopende schulden hebben een looptijd van minder dan één jaar.

Greenpeace Nederland ontvangt de jaardonaties van donateurs voor een groot deel al in december, hoewel ze zijn bedoeld voor onze activiteiten in het komende jaar. Administratief boeken we deze donaties als baten in het volgende boekjaar en

daarom nemen we ze in 2008 op als schuld op de balans.

De kortlopende schulden aan de Belastingdienst betreffen de nog af te dragen loonheffingen, sociale premies en btw-schulden.

Bij de post crediteuren staan de leveranciers aan wie wij op de balansdatum nog geld verschuldigd zijn. Conform ons financiële beleid worden facturen binnen 4 weken na factuurdatum betaald.

Eind 2008 zijn wij een bedrag van circa 542.000 euro verschuldigd aan Greenpeace International. Dit bestaat, net als de kortlopende schulden aan andere Greenpeace-kantoren, uit verschillende onderling te verrekenen kosten.

De post 'overige schulden en overlopende passiva' is een verzamelaam voor schulden op de balansdatum die we niet onder eerdere groepen kunnen verantwoorden.

H Kortlopende schulden

		31 december 2007	31 december 2008
H1	Vooruit ontvangen donaties	5.413.274	5.271.670
H2	Schulden aan Belastingdienst	125.433	124.159
H3	Crediteuren	1.305.857	886.914
H4	Schulden aan Greenpeace International	18.050	541.792
H5	Schulden aan overige Greenpeace-kantoren	493	56.103
H6	Overige schulden en overlopende passiva	817.242	516.985
	Totaal kortlopende schulden	7.680.349	7.397.622

H6 Overige schulden en overlopende passiva

	31 december 2007	31 december 2008
Lopende rekening merchandiseverancier	20.000	-
Nog te betalen vakantiegeld en -dagen	370.000	344.902
Nog te ontvangen facturen	220.000	139.270
Vooruit ontvangen bedragen	40.000	32.813
Nog te betalen claims	163.482	-
Overig	3.760	-
Totaal overige schulden en overlopende passiva	817.242	516.985

Eind 2008 zijn de overige schulden en overlopende passiva circa 38 procent lager dan eind 2007. Dit is het gevolg van de betaling van de juridische claim die eind 2007 nog openstond en een lagere stand van nog te betalen vakantiegeld en -dagen en facturen.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Op basis van eerder afgesloten contracten en afspraken kunnen situaties ontstaan, waarbij wij een verplichting zijn aangegaan die (nog) niet uit de administratie te herleiden is. Diezelfde situatie kan ontstaan wanneer wij de ontvangende partij zijn, en er dus sprake is van rechten.

Huurverplichtingen

De huurverplichtingen die wij jaarlijks hebben bedragen 759.000 euro (eind 2007: 742.000 euro). De huurverplichting voor het kantoor loopt tot en met 2013. De huurverplichting voor onze loods loopt tot en met 30 april 2010. De opzegtermijn voor beide huurovereenkomsten bedraagt twaalf maanden.

Leaseverplichtingen

De leaseverplichtingen betreffen een print- en een kopieercontract, en bedragen 123.000 euro (eind 2007: 119.000 euro). De leaseverplichting loopt af in januari 2010.

Overige aangegane verplichtingen

Eind december 2008 heeft Greenpeace Nederland voor een bedrag van 72.000 euro aan verplichtingen met leveranciers uitstaan (eind 2007: 188.000 euro).

Vruchtgebruik nalatenschappen

Nalatenschappen waarop een vruchtgebruik rust, worden pas geteld als baten in het jaar waarin dat vruchtgebruik eindigt. Uit hoofde hiervan heeft Greenpeace Nederland een uitgesteld recht van 335.000 euro. Eind 2007 bedraagt het uitgestelde recht 476.000 euro.

Bankgaranties

Ten behoeve van derden hebben wij bankgaranties afgegeven voor in totaal ongeveer 169.000 euro (2007: 192.000 euro). Deze bankgaranties zijn als liquide middelen opgenomen op onze balans.

© GREENPEACE

Vooruitblik 2009 en verder

7.1 Campagnes en beleid

We voeren campagnes op vijf internationaal belangrijke milieuthema's: Klimaat en energie, Oceanen, Bossen, Giftige stoffen en Genetische manipulatie.

Wereldwijde milieuproblemen, die we waar mogelijk aanpakken. Als internationale organisatie hebben we ook voor 2009 afgesproken dat Klimaat en energie, Bossen en Oceanen prioriteit krijgen. Hoe we die campagnes concreet invullen, hangt sterk af van de actuele politieke en maatschappelijke veranderingen. En natuurlijk van de mogelijkheden die we daarin zien om de besluitvorming te beïnvloeden.

Klimaat en energie

Urgent, urgenter, urgentst: klimaatverandering is het grootste milieuprobleem van deze eeuw en de gevolgen worden met de dag dreigender. We zijn absoluut geen doemdenkers, maar de wetenschappelijke feiten wijzen slechts op één tendens: het tempo waarin het klimaat verandert, gaat nog sneller dan we al dachten. Campagnes over Klimaat en energie zijn dan ook topprioriteit voor Greenpeace in 2009.

Wat gaan we doen? We zetten in 2009 alles op alles om in Kopenhagen een goed klimaatakkoord af te dwingen. Daar maken wereldleiders in december nieuwe afspraken, als vervolg op het Kyoto Protocol. Samen met iedereen die zich zorgen maakt over klimaatverandering willen we regeringen ervan overtuigen dat een vergaande vermindering van de CO₂-uitstoot urgenter is dan ooit. Die uitstoot moet wereldwijd nog verder omlaag dan de 30 procent in 2020 waarover het nu gaat.

Hoe kan dat? Vooral door de CO₂-uitstoot in industrielanden drastisch te verminderen én de wereldwijde ontbossing tegen te gaan. Die leidt immers ook tot enorme CO₂-uitstoot. De campaigners die werken op de twee Greenpeace-thema's Bossen en Klimaat en energie zullen dan ook nauw samenwerken in 2009.

Ook buiten de politieke lobbycircuits blijven we vechten tegen de bouw van nieuwe kolencentrales en de renaissance van kernenergie. En tegen de ontbossing die continu en in een hoog tempo doorgaat. We presenteren met kracht de schone, innovatieve oplossingen voor het klimaatprobleem: energie uit zon, wind en waterkracht, en slim energiegebruik.

Bossen

Ook in Nederland hebben we stevig campagne gevoerd voor het moratorium op de handel in 'Amazonesoja' dat

in 2008 is verlengd. We zullen in 2009 opnieuw aan de onderhandelingstafels van bedrijven zitten als dat nodig is om het moratorium nogmaals te verlengen. Pas als de sojasector kan garanderen dat voor de aanleg van sojaplantages geen tropisch regenwoud wordt gekapt, kan het moratorium in de ijskast. In 2009 voeren we ook campagne tegen een andere bedrijfstak die op dit moment de grootste drijfveer is achter de verwoesting van Amazonewoud: de grootschalige veeteelt. Moratoria zijn ook onze belangrijkste doelen in Congo en Indonesië. Zo'n tijdelijk verbod moet de kap en het platbranden van oerbossen stoppen, tot de werkelijke oorzaken zijn aangepakt. Één daarvan is de markt voor bosproducten in Europa. Hoog op ons verlanglijstje staat een Europees verbod op de handel in illegaal hout. In de eerste maanden van 2009 bespreekt de EU eindelijk een wet die dit mogelijk maakt. Hiervoor hebben we jarenlang campagne gevoerd: nu het er eindelijk van komt, zullen we er bovenop zitten om ervoor te zorgen dat het een sterke, effectieve wet wordt.

Oceanen

Op de valreep van 2008 heeft minister Verburg de eerste gebieden in de Noordzee officieel voorgedragen voor bescherming. Helaas liggen concrete stappen om deze stukken zee echt te beschermen nog ver in de toekomst. Dat gaat veel te langzaam, vindt Greenpeace. Bovendien: met een beetje bescherming kom je er niet. Pas als stukken zee volledig worden afgesloten, krijgt de zee voldoende kans om daadwerkelijk te herstellen van de jarenlange roofbouw. Zeereservaten dus. Greenpeace zal ook in 2009 druk uitoefenen op een snelle realisering van zeereservaten.

Supermarkten zijn duidelijk op de goede weg. Uit onze ranglijst in 2008 blijkt dat ze hard werken aan een duurzaam visinkoopbeleid. Maar niet één supermarkt is 'groen' en dus gaan we in 2009 door: de supers moeten alleen goede vis aanbieden. Ook in de visserijsector zelf blijft Greenpeace misstanden opsporen en aan de kaak stellen.

Jarenlang heeft Greenpeace ook in Japan campagne gevoerd tegen de walvisjacht. Belangrijkste doel was de Japanse bevolking te laten zien wat de keerzijde is van de walvisjacht, die met hun belastinggeld wordt gefinancierd. Dat blijkt goed te werken en daarom versterkt Greenpeace haar activiteiten in Japan. We willen eindelijk de doorbraak forceren die zal leiden tot een einde aan de 'wetenschappelijke' walvisjacht.

Giftige stoffen

We bouwen in 2009 voort op onze successen in de elektronica-sector. De gifvrije iPod die Apple in 2008 op de markt bracht, moet het begin zijn van een hele reeks schone en energiezuinige elektronica-producten. We zullen in 2009 onze collega's in Azië steunen bij hun campagnes voor schoon water en tegen industriële lozingen. En Greenpeace onderneemt stappen om ervoor te zorgen dat gifbedrijf Trafigura zijn straf niet ontloopt voor de ramp die het in 2006 veroorzaakte in Ivoorkust.

Genetische manipulatie

Samen met boeren, bijenhouders en andere organisaties voeren we in 2009 campagne tegen de introductie van gentechgewassen in ons milieu. En ook op dit thema werken we samen met onze collega's in Azië. Greenpeace wil de commerciële teelt van gentechrijst in Azië tegengaan en de Europese winkelschappen vrijhouden van gentechrijst. In Nederland zullen we de winkels goed in de gaten houden en politici blijven overtuigen van de gevaren van genetische manipulatie. Het rapport van de IAASTD (zie paragraaf 2.5) is ons uitgangspunt voor concrete activiteiten om duurzame landbouw te promoten. Dat doen we samen met Biologica. Zo zetten we de biologische aardappel in het zonnetje met het elfhonderd kilometer lange 'Pieperpad', dat wandelaars en fietsers langs biologische boeren en natuurgebieden voert. Op drie locaties leggen boeren veldjes aan met bijzondere aardappelrassen. Samen met de ANWB maken we een gids over het Pieperpad, die ook in de boekhandel verkrijgbaar is.

Andere milieuproblemen

Een ramp met een zinkende olietanker, het dumpen van giftig afval door zeeschepen of een bosbrand door extreme droogte. Het zijn voorbeelden van milieuproblemen die niet vallen onder de concrete campagne-doelstelling voor 2009, maar waarvoor Greenpeace toch in actie kan komen. Als we vermoeden dat we kunnen bijdragen aan de oplossing of als we directe, negatieve gevolgen kunnen voorkomen.

Organisatie en beleid

De campagnes blijven de leidende factor voor ons beleid en onze organisatie. We zetten de koers voort die we in 2006 hebben ingezet op basis van onze toekomstvisie (hoe willen we dat Greenpeace Nederland er uitziet in 2010?).

In 2008 hebben we de nieuwe organisatiestructuur geëvalueerd. Deze structuur blijkt over het algemeen goed te werken, met een paar verbeterpunten (zie paragraaf 5.2). Daarom besteden we in 2009 extra aandacht aan training, coaching, het werken in projecten, en aan samenwerking en feedback. We hebben in 2008 nog twee campagneafdelingen; in 2009 voegen we die samen, zodat alle campagnes op dezelfde manier worden aangestuurd.

Ons beleid op het gebied van communicatie, educatie, vrijwilligers en fondsenwerving blijft grotendeels zoals dat in 2008 en eerder is geformuleerd. In 2009 zullen we dit beleid verder in praktijk brengen. Voor de *pilot* in 2009 met een eigen straatwervingsteam (zie hoofdstuk 4) breiden we het aantal personeelsleden uit. Maar we verwachten dat de totale kosten ongeveer gelijk blijven en hopen dat de resultaten beter zijn dan die van externe bureaus.

7.2

Fondsenwerving en financiën

Greenpeace accepteert geen geld van overheden of bedrijven. Onze donateurs maken ons werk mogelijk: effectieve campagnes voor de bescherming van onze aarde. Daarom werven we fondsen en hebben we ook in de toekomst inkomsten uit donaties nodig. Ons fondsenwervingsdoel voor de komende jaren is: stabilisatie van het donateursaantal en van onze inkomsten.

Inkomsten

Onze inkomsten zijn in de afgelopen jaren gestaag gegroeid. Maar de economische recessie zal ook haar weerslag hebben op onze inkomsten: we verwachten niet dat ze de komende jaren blijven stijgen. In 2008 ontvingen we van de Nationale Postcode Loterij nog het fantastische bedrag van 1 miljoen euro als extra bijdrage. In onze begroting voor 2009 (vastgesteld in het najaar van 2008) gaan we ervan uit dat de overige inkomsten in 2009 ongeveer gelijk blijven aan die in 2008: zo'n 23 miljoen euro. De onzekerheden zijn echter groot.

Besteed aan de doelstellingen

Greenpeace gebruikt de inkomsten zoveel mogelijk voor de financiering van de doelstellingen. Voor de nationale en internationale campagnes dus. Deze milieucampagnes zijn immers onze hoofdactiviteit. Aan Greenpeace International maken we in 2009 extra bijdragen over voor een nieuw vlaggenschip als opvolger van de *Rainbow Warrior* en voor het nieuwe Greenpeace-kantoor in Afrika. Die kosten waren deels al begroot in 2008, maar zijn doorgeschoven naar 2009. Deze bijdragen komen uit de daarvoor bestemde reserves (zie paragraaf 6.4.2), zodat onze continuïteitsreserve niet wordt aangetast.

Verder verandert er weinig in onze begroting voor 2009 in vergelijking met die voor 2008 (zie paragraaf 6.4.1, tabel 'staat van baten en lasten').

Bijlage 1 Overige gegevens

Samenstelling bestuur en directie

De samenstelling van het bestuur is vermeld in paragraaf 5.6 van het jaarverslag.

De samenstelling van de directie is vermeld in paragraaf 5.5 van het jaarverslag.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na de balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan met belangrijke financiële gevolgen voor Stichting Greenpeace Nederland.

Accountantsverklaring

Aan de directie en het bestuur van Stichting Greenpeace Nederland

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit jaarverslag op pagina 71 tot en met 93 en op pagina 65 tot en met 67 (paragraaf 6.2) opgenomen jaarrekening 2008 van Stichting Greenpeace Nederland te Amsterdam, bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie en bestuur

De directie en bestuur van de stichting zijn verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag (zoals opgenomen op pagina 3 tot en met 70 en pagina 94 tot en met 96), beide in overeenstemming met Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 voor Fondsenwervende Instellingen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie en bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Greenpeace Nederland per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 voor Fondsenwervende Instellingen.

Voorts melden wij dat het jaarverslag (zoals opgenomen op pagina 3 tot en met 70 en pagina 94 tot en met 96), voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Amsterdam, 20 april 2009

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

R.C. Fenne RA

Bijlage 2 Samenwerking

Greenpeace Nederland werkt in haar campagnes en andere activiteiten samen met tal van organisaties. Hieronder bieden we een kort overzicht. Meestal gaat het om een tijdelijke samenwerking die direct verband houdt met een van onze milieucampagnes. Structureel werken we samen in het verband van onze wereldwijde Greenpeace-organisatie: Greenpeace International.

- ASEED Europe
- Biologica
- Both Ends
- Chemsec
- Cordaid
- Deep Sea Conservation Coalition
- Dierenbescherming
- European Federation for Transport and the Environment
- FairFood
- Forest and the European Union Resource Network
- Goodelectronics Network
- HIER/Klimaatbureau
- ICCO
- International Fund for Animal Welfare
- IUCN NL
- Louis Bolk Instituut
- Milieudéfensie
- MVO-Platform
- NCIV (Nederlands Centrum voor Inheemse Volken)
- NGO Platform on Shipbreaking
- Oxfam Novib
- Platform Duurzame Energievoorziening
- Stichting Natuur & Milieu
- Stichting De Noordzee
- Solidaridad
- Waddenvereniging
- Wereld Natuur Fonds
- Wise
- World Society for the Protection of Animals

Bijlage 3 Publicaties

Duurzame aquacultuur: de uitdaging voor de kweekindustrie

Greenpeace Nederland, januari 2008

Een analyse van de stromen elektronica-afval in Nederland

Greenpeace Nederland, februari 2008

Bestemming onbekend, samenvatting van 'analyse van de stromen elektronica-afval in Nederland'

Greenpeace Nederland, februari 2008

Schenk een schone wereld

Nalaten aan Greenpeace

Greenpeace Nederland, februari 2008

Toxic tech: not in our backyard

Greenpeace International, februari 2008

GM contamination register 2007

Greenpeace International, februari 2008

Searching... for Green electronics

Greenpeace International, maart 2008

Taking tuna out of the can

Retailer's role in rescuing the world's favourite fish

Greenpeace International, maart 2008

De wereld achter kolenstroom

De dubieuze herkomst van steenkool voor Nederlandse kolencentrales

Greenpeace Nederland, maart 2008

Indonesië wereldkampioen ontbossen!

Greenpeace Nederland, april 2008

Kolen op de schop

Kiezen voor kolen is kiezen voor duur, schaars en onbetrouwbaar

Greenpeace Nederland, april 2008

De fabeltjeskrant

E.ON gelooft het zelf niet

Greenpeace Nederland, april 2008

Burning up Borneo

Greenpeace International, april 2008

Turning up the heat

Greenpeace International, april 2008

Jaarverslag 2007

Greenpeace Nederland, mei 2008

Kernenergie: overbodig onheil

Greenpeace Nederland, mei 2008

The hidden carbon liability of Indonesian palm oil

Greenpeace International, mei 2008

Playing Dirty

Greenpeace International, mei 2008

Supermarkten, maak schoon schap

Gewijzigde herdruk

Greenpeace Nederland, juni 2008

Holland Shellfish

En de verwoesting van de Mauritaanse zeebodem

Greenpeace Nederland, juni 2008

Holland Shellfish

Strip mining Mauritania's seafloor

Greenpeace International, juni 2008

Guide to Greener Electronics

Greenpeace International, juni 2008

Schenk een schone wereld

Schenken en nalaten aan Greenpeace

Greenpeace Nederland, juli 2008

Conning the Congo

Greenpeace International, juli 2008

Gif voor Ghana

De dump van Nederlands elektronica-afval in Ghana

Greenpeace Nederland, augustus 2008

Ghana chemical contamination at e-waste recycling and disposal sites in Accra and Korforidua, Ghana

Greenpeace International, augustus 2008

Zeereservaten nu!

Over de noodzaak van reservaten in de Noordzee

Greenpeace Nederland, augustus 2008

Gerommel in de polder

Over gentech, bijen en keuzevrijheid

Greenpeace Nederland, september 2008

Klimaatverandering is een keuze: windturbines of wateroverlast?

Greenpeace Nederland, september 2008

Toelichting bij Graadmeter Energiebedrijven

Greenpeace Nederland/SOMO, september 2008

The North Sea Electricity Grid [R]evolution

Greenpeace International/Institute of Technical

Thermodynamics (DLR), september 2008

A North Sea Electricity Grid [R]evolution (Nederlandse samenvatting)

Greenpeace Nederland, september 2008

De economie van kolencentrales

Staatssteun voor een vervuilende bedrijfstak

Greenpeace Nederland, oktober 2008

Energy [R]evolution

A sustainable global energy outlook

Greenpeace International, oktober 2008

Opwerking van kernafval

Nutteloos, gevaarlijk en vervuilend

Greenpeace Nederland, november 2008

United Plantations certified despite gross violations of RSPO Standards

Greenpeace Nederland, november 2008

EPR: The French Reactor

A costly and hazardous obstacle to climate protection

Greenpeace International, december 2008

Greenpeace

Donateursblad

Greenpeace Nederland, viermaal in 2008

Greenpeace Kids

Greenpeace Nederland, viermaal in 2008

Vrijwel alle publicaties zijn te downloaden via www.greenpeace.nl.

GREENPEACE

Greenpeace is een internationale milieuorganisatie die door onderzoek, overleg en acties werkt aan een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu.

Greenpeace Nederland
Postbus 3946
1001 AS Amsterdam
0800 422 33 44
info@greenpeace.nl
www.greenpeace.nl